

Jacobi Wimphelingii
Argentinenſium Episco
porū Cathalogus; cū eorundem vita atq;
certis historijs; rebusq; gestis; &
illustratione totius fere
Episcopatus Argēn.

Argentinae per Ioan. Grieninger
1508.

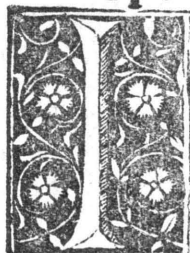
Dux cleri : Patrię princeps : Gouilhelme disert.,
Tu meus es index : sis operisq; mei.

Reuerendis ac clarissimis do-
minis: Philippo de Dunoba-
roni &c Prapósito: Hoiero de Barby Comiti &c Deca-
no: Vuolffgango Baroni de Hewen Cantori: Friderico
Bavariæ duci Camerario: Henrico Comiti hennenber:
gensi Scholastico: cæterisq; nobilissimæ argentinensis ec-
clesiæ Canonicis: dominis suis colendissimis: Iacobus
Vunympheling de Sletstat: christianæ theologiæ Licencia-
tus: sese cōmendat.

Rogavit me plus semel Jo-
hannes Keiserbergius: ecclesiæ vestræ prædicator
constatissimus: vt Cathalogū epōr; argentinēsiū: vsq; ad
nostra tempora colligerem. In qua etiā re: Erce enbaldus
doctissimus episcopus: & post ipsum: Iacobus de Künig-
housen: argentinensis chori præbendarius: operā naturūt.
Doluīt preceptor meus: tantos diuini hor; labores negli-
gi: & ipsos spe sua frustrari: qui procul dubio sperabant
aliquādo futuros: qui ceptum a se cathalogū: elucubrādo
psequerētur. Ego quoq; aplissimis honoribus dignos ex-
istimans eos: qui nostri episcopatus fundamēta iecerūt: ec-
clesiā auxerūt: nomen ornarūt. Etsi ipsi beatitudine sua:
iam inter cūctos contēti sint: nostra tamen intēresse credi-
di: vt illos pro egregijs ipsoꝝ in posteros meritis: patrū
loco colamus: atq; veneremur. Quæ mō autē venerabi-
mur: quomodo laudibus nostris ornabimur: quorū non
solum vita sed & nomina ipsa sepulta fuerunt. Itaq; vt pre-
ceptori meo (cui nihil negare possum) morem gererem: cō-

ſiſus etiam veſtris clementijs : me non medicrifer gratis
ficaturū: quicquid ex hiſtorijs: legendis: annalibus: & epita
phijs: a primo antiſtite Amando: vſq; ad hūc noſtrū Guil
helmum textū: de noſtrorū præſulum moribus: reperire po
tuit: per breue epithoma decerpi . Nec tamen quorundam
imperfectiones: aut fragilitates: vt homines non angeli ſu
mus omnes obmittendas eſſe iudicauit: vt tum aliena laus
ad recte faciendum: allicere: tum vituperij metus: a ſcleris
bus poſſit auocare ſucceſſores . Neq; hæc imperfectionum:
aut viciorū cōmemoratio: fame aut animabꝰ illorū officit:
ſiquidem illos penituiſſe: & errati veniam conſecutos eſſe
præſumendum eſt . Quid damni affert: quid maculæ
inurit diuo Petro: qꝫ de ipſo legimus atq; cantamus: qꝫ
ter Chriſtum negarit: qꝫ deſectatus ſit: & anathematiza
uit: Exemplum accepimus a Gregorio: a Platina: qui
deſunctorum vitam recententes: ſlagitia ſilentio non trāſie
runt . Exemplar accepi a Roberto Gaguino: qui vitam
regum Gallię deſcribens: Ludouico vndecimo (qui Al
ſaciā olim abſq; omni culpa vaſtauerat) vicia tribuit mul
ta: virtutes paucas . Suſcipiant humaniter & pie: Illuſtres
domini: clementiæ veſtræ: Cathalogum breuem: plano
& trito ſtilo a me exaratum . Futuros arbitror: qui indies
maiora ſint addituri: atq; vt id olim faciant: enixe roga
mus: ad gloriam epiſcoporum & eccleſiæ veſtræ ſempi
ternam . Ego me veſtris reuerendis dominationibus: huc
millime cōmendo . Pridie Calē. Ianuarias: Anni Chri
ſti milleſimi quingentelimi octauī .

Prologus in Cathalogū Episcoporum Argentinensium

Alſatia (que olim hel

uetia vocata eſt) duo ſunt epiſcopatus: Ar
gentinenſis Maguntine; Baſileenſis: Biſen
tine prouinciæ: Argentinenſis tēporibus
Dagoberti francoꝝ germanoꝝ regis: or
tū habuit: qui Amandū ex traiecto vocas

*Aeneas
ſiluius
in euoꝝ
pa*

tum : primū huic eccleſie antiſtitē preſecit. Nō qd' ea pri
mū etate in Alſatia Chriſti religio florere icœpenit. Nam
poſt dñi aſcenſionē: diuſus Petrus: euangelīū Romæ pre
dicans: memor iſtoꝝ dñi verboꝝ: Meſſis quidē multa
oparij aut pauci : diſcipulos ſuos ad p̄dicandū exhortatus
Apollinare ad Rauennā: Marcialē in Aquitaniā: Man
ſuetū Tullā: Meniū nobilē romanū: a ſe in ep̄m conſe
cratū: cū Dionyſio & Maximiano ad Gallias deſtinabit:
teſte Petro ep̄o equilino: & Aenea ſilui de ritu & mori
bus germanoꝝ: Licet Baptiſta mantuanus in vita Dio
nyſij: ipſum a Paulo p̄ viſū: ad gallos miſſum: aſſimet.
Petrus quoq; Maternū cū Eucharīo & Valerio: in tranſ
alpias germāie p̄tes: p̄dicatōis gratia trāſmiſit. qui trāſmiſ
ſis alpiḃ: venerūt in hāc Alſatiā Germāie p̄uiciā: cepe
rūtq; incolis p̄dicare verbū dei. Qui vidētes ſigna & vir
tutes: quas faciebāt: cōuerſi ſūt ad dñm. Maternus igitur
auxilio fidelīū: quos cōuerterat: locū inſignē nouientm
(iā ap̄rimonaſienū vulgo eberſheim münſter) in quo ce
lebre deoꝝ templū erat: a Iulio etiā Caſare pro gallis a ſe
deuictis: gratias dñs agēte: viſitatū: inſurgens: aras & ido

*Petrus
mimē
diſcipu
los ad
p̄dicandū*

*Ex cat
thologo
Petr
Aeneas
ſiluius
Bapti
ſta mā
tuanus*

*eberſhei
münſter
er*

PROLOGVS

Da
ternus
et Ar
gentia
exatunr

Da
ternus
morif
elegiū
vulgo
ele *

De sa
vnc. ca.
astipus
lanur.

la defuncti: Mox descēdens Argentoracū: cūtes idolatrię
arguebat: qui ira succenſi: haud absq; iniuria: ipm cum
ſuis diſcipulis: extra urbē eiecerunt. Hīj vero repulſā hāc
dño dō cōmittētes: priſtinū māſionis ſue locum: repetere
tentabant. At Maternus in ipſo itinere: ex valida febrī vi
ta defunctus eſt. Quē trans Alſam: diſcipuli maxio cū lu
ctū i loco inculto & deſerto: ſepelierunt: qui in hodiernū
vſq; diē Elegiū: vulgo noſtro Ele. ppter elegos & lamēta
tiones ibi profuſas: appellatus eſt. Mox Eucharis & Va
lerius: magiſtro ſuo orbat: Romā ad diuinū Petz redire
ſtatunr: & illuc quod mirabile eſt dictū) quindecim die
rum ſpacio venerunt. Petrus cognita Materni morte: pie
illos cōſolatus eſt: & iubens: vt feſtināter redirent: certio
res eos fecit: Maternū eſſe a mortuis reſuſcitādū. Datoq;
is baculo ſuo paſtorali (de quo probatiſſima gloſa ca
pituli de ſacra vñctōe cōmemorat) iuſſit ipm in defuncti
manus impōi: cū his verbis: Frater Materne: Petrus apo
ſtol⁹ dñi noſtri Ieſu Chriſti: hec tibi denūciat: vt in nomie
patris & filij & ſpūſſancti: reſurgas ac iniunctū tibi prędi
cationis officiū pagas. Dehinc bñdictōe ſua cōmunitos:
alacres a ſe dimiſit. At illi ſūma cū feſtinatōe (vt iuſſi fue
rant) pgentes: decima quinta diē: denuo in Helveciā: nūc
Alſatiā: vñ venerāt: reuertūtur. Cōuocanteſq; fideliū tur
bā: illis retulerunt: quicquid a diuino Petro dictū factum
ue fuiſſet: ſimulq; ad maius veritatis iudiciū: baculū eius
oſtenderunt. Quē videntes cuncti fideles: magna cū letis
cia: pie ac deuote exoſculati ſunt. Proſectiq; in Elegiū: ad
beati Materni ſepulchrę: terrā effoderūt: & loculū aperien
tes: corpus eius intuerunt illeſum: atq; integre: perinde
ac ſi eadē diē ſepultū primo fuiſſet. Eucharis vero & Va
lerius: baculū Petri in manus ei tradunt: cū verbis pauloꝝ

ante expressis. Maternus et estigio : quasi de grati sōno
 excitatus: oculos aperuit; manuq; baculū tenēs; ad coelos
 eleuauit. Cōfestim clamor ingēs fidelīū qui aderāt: attol
 litur. Christuq; ore cunctorum bñdicitur & predicatur.
 Nec mora: cōfestim huius rei: irreuocabilis fama volat:
 agrosq; & villas: castella cōplet et vrbes: sit cōcursus mul
 titudinis vtriusq; sexus: certatimq; sese fidei signo insig
 ni: & baptismi sacris iniciari efflagitāt. Quibus sc̃tus Ma
 ternus singulis: manus imponēs: atq; bñdicēs: in nomīe
 sancte Trinitatis baptisauit. Sup̃edificara est ibidē eccle
 sia: ad quā in hodiernū diē: populus cōfluit: p̃cipue tamē
 sabbatho ante dñicā lubilate vsq; in terciū diē: ob p̃ctōrē
 veniā: a sūmis p̃ōtificibus: illuc proficiscētib; cōcessam.
 Locus ipse q; i hodiernū diē: a vulgo Ele qd' elogio quas
 drat: vocatur: ab Alfatē lantgrauio: Guilhelmitis argen
 tinēlib; postea traditus & cōmissus est. Maternus deide
 urbē Argentinā igressus: multos ciuīū cōuertit ad fidē:
 eorūq; auxilio: ecclesiā extra portā cōstruxit: quē vsq; in
 hodiernū diē: sancti Petri senioris nomē habet. Alterā etiā
 basilicā: in eiusdē Petri honorē (rogātib; Christifidelī
 bus) iuxta Mollesheim extruxit: q; latine domus Petri:
 vulgo theutōico Donpfieter appellata est. In eandē qui
 dā sarcophagus olim translatus est: in quo reliquias dñe
 Petronellę recōditas fuisse: populares arbitrantur: persuasē
 q; vim aliquā p̃mansisse: ex sacraē cōtactū reliquiarum:
 eos qui febris laborant: in ipsum collocant: & quotquot
 in ip̃o somnū cōeperint: cū expergiscūt: a morbo isto
 librari putant: cuiuscunq; in illo lapide corpus: recondi
 tum fuerit. Est in ip̃o inscriptū sequens: antiquissimis ca
 racteribus Epitaphium.

Refut
 scatur
 Da
 ternus

Da
 ternus
 Argē
 tineses
 cōuertit

ecclia
 sc̃i Pe
 tri seni
 oris.

Donp
 fieret
 dedicat

PROLOGVS.

Memoriæ Terentiæ Augustiæ coniūgi sanctissimæ
Iustus Iustinus maritus eius; Ti Oceanus & florida matri
pientissimæ.

Sub
Nerone
Christi
fides in
alsatia
incepit.

Vetustatē vtiq; verba hec prese ferre videntur. Itaq;
Neronis & Petri tēporibus: nō Mauricij primū aut Gre
gorij magni: seu Dagoberti regis ætate: christiana reli
gio in Alsatia florere cœpit: quāvis cūsu tēporis sit inter
cepta. Cū enim post diui Materni predicatōem: nostras
tes in Christū credere cœpissent: & fides vsq; ad annos cē
tū & quinquaginta: in filios & nepotes: propagata fuisse:

Reli
gio xpi
a gran
nis exti
guatur.

Reli
gio dē
nuo flo
ret.

Tota
germa
nia con
uertit̃.

set: nihilominus propter diras fidelitū psecutōnes: q̃tras a
paganis impatoribus: Christi nomē delere: & deorū cul
turā cōseruare sperātibus: Alsatici ṽ Helueticj sustinebāt
ab assumpta indies religione defecerūt: & ad pristinā pa
ganorū sectā regrediuntur: vsq; ad tēpora Clodonei: pri
mi regis frācorū: & tū deniq; cōuertūtur: anno a Christi
natali quīngentesimo. Postea vero vniuersa Germania
a Bonifacio archiep̃o maguntino: quē Gregorius misē
rat: ad verā vnits dei religionē illustratur: sicut & testis est
Aeneas Silvius de ritu & moribus germanorum.

Nunc ad primū Argētoracensiu antistitē descendas
mus Amandū: quāvis incerto rumore q̃nq; intellexerim:
fuisse in terris nostris aliā sedē & ecclesiā episcopālē: priorē
argētinensi atq; antiquiorē: vtpote in Hohenovre: quē
postea ppter Rheni alluvionē in Rynovrē: et deīde ad dis
tui Petri senioris edē translata est: vt in seq̃ntibus explicas
bitur. Verūtū cū apud honestos & fide dignos: rēpli fans
cti Petri senioris: tum canonicos: tū vicarios: sollicitus in
dagarem: ex illis audiui: nihil sibi de hac re certo cōstare:
nec esse villa apud ecclesiā suam corpora episcoporum: sed
duntaxat quorundam abbatum.

Amandus ex Aquitania: pa .I.

tie Sereno : & matre Amancia : natus : primum in Ogy
 am insulam : a littore maris oceani : quadraginta miliari
 bus distantem : venit . Diui Martini sepulchrum : cum
 summa deuotione visitauit . Almam Romam deinde pe
 tijt : & illic a sancto Petro : per visionem admonitus : in
 terras suas : ad prædicandum redijt . Dagobertus autem
 Austrasiorum & Alsaticorum rex : cognita sanctitatis &
 virtutum Amandi fama : ipsum : vt ex Traiecto vocatus
 primus argentinensis ecclesiæ antistes præficeretur : effecit
 anno Christi quingentesimo nonagesimo sexto . Argens
 tina enim ante hos annos : sub episcopatu metensi fuerat .
 Dagoberti filium Amandus baptisauit : eiq; nomen Sig
 gilbertus indidit . Claruit adhuc in carne viuens : multis
 & magnis miraculis : vigilijs et orationibus deditus : præ
 dicando clarus et perspicuus : inter cætera pietatis opera :
 potissimum ad redimendos captiuos : inclinatus et prom
 ptus fuit . Considerans autem sermones suos in quibusdā
 argentinensibus : præcipue opulentioribus : parum esse effi
 caces (surdæ enim nonnunq; sunt diuitum aures etrange
 lio) teporem illum : et infirmam fidem : subiectæ plebis
 fugiens : ad monasterium redijt : a se ædificatum : cui ex
 nomine flumioli præterlabentis : Heluonis vocabulum he
 sit : quo loco ipsum : Dagobertus antea donauerat . Hec
 ex Vincentio : ex Roberto Gagrino : ex historia sancti Pe
 tri senioris : deprompta sunt : atq; excerpta . Nihil enim in
 hunc Cathalogum inferetur : quod non vel ex historijs :
 annalibus : chronicis : litteris : testamentis : epitaphijs : vel
 ex probatissimis testibus : fideq; dignissimis auctoribus :
 compertum sit : atq; exploratum .

Diui
 res tar
 di ad
 creden
 dum
 Chri
 sto .

AMANDVS

Obijt ex febre: Anno ætatis suæ nonagesimo: octatio Idus Februarij: anno Christi sexingentesimo sexagesimo primo. Petrus Venetus: episcopus Equilinus: in suo Cathalogo: inseruit vicesimum: post sexingentesimum annum. Et si exactissimam fecerim diligentiam: in colligendo nostratum episcoporum Cathalogo: in ipsis tam en annis: non potui concordare per omnia inuenire scriptores. Parum referre videtur: quoto quisq; anno: mortem obierit: aut quot annis: sedi huic præfuerit: dūmodo de vitæ & mortis: rerumq; aliarum gestarum statu: ab ipsa comperta veritate: non detinemus.

*Enobium
schutter-
ranum
tūdas.*

Ante hæc tempora: anno Christi sexingentesimo tertio: erectum est cenobium Schutterantum: a regij sanguinis viro: Osphone Anglo: ætate sancti Gregorij: qui Angliam paulo ante: consortem effecerat fidei christianæ. Et anno Focæ Imperatoris primo: Ospho ille: propagandæ fidei causa: ad Germaniam profectus: monasterium (de quo diximus) in sanctæ Trinitatis dinæq; Mariæ dei matris: honorem: legitur exædificasse. Eiq; Osphonis cella nomen indidit: quod temporis cursu: per varias calamitates: & incendia (quibus ille locus iacturam passus est) oblitteratum fuit: & a stutio qui interlabitur: Schutteræ vocabulum successit. Creditur hic Ospho: in eodē monasterio sepultus. Qui et viuens in littore Künziche: arcem sibi pro sua mansione extruxit: quam Osphonis burgum: appellauit. Argentum sub terra repertum effodit: monetam excudit: quam ob Angliæ memoriam: imagine angeli: crucem utraq; manu ferentis (quali apparatu primos anglorum conuersores: incessisse: Beda testatur) insigniuit. Eius monetæ nummi vsq; in hodiernū

*Ospho
burgū
extruxit.*

diem : nostra lingua Anglici : vel antiqui Offobürgenses
appellantur .

Ante hanc quoq; ætatem : circa annū Christi sexingen-
tesimum : diuus Sygebaldus : metensis olim episcopus :
fundauit (quidam dicunt reformauit) monasterium or-
dinis sancti Benedicti in Notto Villari . Quod postea : Lēno
biū i
Hirwe
ler fun-
datur .
anno Christi millesimo quadringentesimo nonagesimo
septimo : temporibus Alberti argentiniensis episcopi : aū-
thoritate Alexandri sexti papæ : in ecclesiam collegiatam
translatum est : Sicut et paulo ante sub eodem Alberto :
auctoritate Sixti quarti papæ : cenobium Saltzense : a di-
na Adelheide : Othonis primi : sanctissima coniuge (cir-
ius dos erat) institutum : & a fundamentis erectum : in
collegium secularium clericorum : fuerat transmutatum .
Adelheidis fundatrix : abbatem ibi præfecerat Ezeman-
num : humana & diuina sapientia doctum : quem in di-
uinis litteris habere voluit assidue præceptorem . Locum
ipsum : præsentē Othone tertio : suo nepote : a Vuilde-
rolfo Argentinæ ciuitatis episcopo : quarto decimo Calē-
decbris : ad honorem dei : & apostolorum principis :
consecrari imperauit .

Lēno
biū
Saltz-
ense
fuit
et
dicitur

Adel-
heide
Impe-
ratrix
theolo-
gū ha-
buit
pæ-
ceptorē

II. **E**ustus doctus fuit in Sa/
cris litteris : fecit enim explanationem in Cantica cantico-
rum : cuius exemplar : in monasterio canonicorum regula-
rium : in Drutenhusen inuenitur .

Sedit annis duobus ,
Obijt
Sepultus

III. **M**aximinus

Sedit annis octo
Obijt
Sepultus

V. Valentinus

.XIII.

Sedit annis quinque
Obijt
Sepultus.

Hos tres antistites Ioshu. Maximinū. Valentinū inuenimus sanctos appellari: et cū diadematibus depigi: crediturq; ipsos inter ditos esse receptos. Quid nam maius quid laude dignius de eis potuit dici?

S. Valerius

V

Sedit annis sex
Obijt
Sepultus

B

Arbogastus ex Aquita

nia in Helueticorum prouinciam veniens: propter preclaras virtutes et vite sanctitatem: Dagoberto regi: arctissima familiaritate et intima amicitia ita coniunctus est: ut prudēti suo consilio et utili conuersatione pecuni-

ariter vteretur: eū in argentinēsis episcopatus sedem: sublimaret: vbi multis annis religiosissimē: viuēs: ecclesiā saluberrime rexit: mirifice augmentauit: & multa miracula fecit. Nā diuersis morbis gravatos sanitati restituit. Demones ab obsessis corporibus eiecit: fluvium extra argentinenses muros: prope facellū (quod ibidē sibi contemplatiōis causā construxit) siccis pedibus pertransiuit. Dagoberto vnicū filium: in venatione ex equo precipitatum: ex mor-

Rubia
cū cū lo
cis vid
nis dat
a Dagoberto ip
si arbo
gasto.

tuis suscitauit: pro quo beneficio cum aurum & argentū: preciososq; regis thesauros cōtēneret: Rubiachū oppidū cum populo: pagis: & vniuersis possessiōib⁹ (quod ob id vsq; in hodiernū diem: superius munus datū appellatur) in remuneratiōem accepit: & episcopati argentinensi in diuini cultus augmentum tradidit. Arbogastus etiā Dagoberto frācorū germanicorū regi gloriosissimo: persuasit: ut monasterio Schutterāo curte seu curiā aut prediū in pago Harlshā Basileē diocesis dono daret. Vnde et in singulares mōasterij illi⁹ benefactores: et apud veteres et apud recētiōres Schutterāos monachos: imaginib⁹ depictus est. Postremo diē sibi intelligēs imminere extremū: saluatore nostrē imitans: sepulturā sibi extra urbē: in monticulo quodāq; hodie sc̃ti michaelis dicit⁹ fieri iussit: spm̃ meritis plenū: deo cōmēdatū: hic i cēlo collocatus: sc̃tus pro nobis intercessor existit. cuius patrocinij hodie mortales ad eū cōfugiētes: ab aduersitatib⁹ et piculis liberati p̃sunt.

De his
beim

FLORENTIVS

Sedit annis viginti septem

Obijt Anno dñi Sexingentesimo Sexagesimo octavo

Se pul tus extra urbem in loco Caluarie exemplo Christi:
postea translatus est: partim ad sanctum Arbogastu: mo:
nasterium canonicorum regularium: partim ad ecclesiam
collegiatam Sürburgensem.

Lorentius natione Sco

VII.

tus: ex nobilibus parentibus ortus: Arbogasto in episcopatu successit: & sub Constantiâ Romanorū: Dagobertoq; Germanorum rege: argentinensem ecclesiam feliciter gubernauit: dei amore: patriam: parentes & hereditaria bona: in adolescētia ipsa sponte reliquit: et vt carnis illecebris liberitus repugnaret: voluntarie paupertati se subiecit: cū Arbogasto: Theodato atq; Hildulfo viris sanctissimis: eiusdem propositi socijs: helueticorum fines attigit: et i eo loco: vbi ritulus (qui ab incolis Hasela nuncupatur) Vosago terminum ponēs: fluvio cui nomē Bruscha est: illabitur: in secessu et solitudine: quiescēdi sibi locum elegit. Vbi cum vigilijs oratiōibus et ieiunijs vitam ageret deuotissimā: multa deus per ipm miracula operatus est. Nam siluestribus feris: quæ agellū labore manū suarū ibidem excoltū: & modico semine conspersum detrahebant: nō solum mādauit: vt segetem ulterius non attingerent: verum etiam eas sibi mansuetas & domesticas fecit: vt quum in venatione fugarentur: ad eum tanq; protectorem confugerent. propter quod indignati venatores: multis opprobrijs virum sanctum affecerant: pugnis & fustibus egedēs: palliū rapuerunt. pro quo scelere in palu

Hasela

Bruscha

de profundo limi ex diuina ultione immobiles: vt trūci: af
 fixi sunt: Vbi quum aliquādiu inhererēt: facti penitentes
 & vniā a beato Florētio postulantes: liberati sunt. Cum
 autem istius enētus fama: ad regis peruenisset aures: equū
 regio appara tu splēdidū: continuo ad ipm transmittit: &
 vt ad se vniat. cū honestioribus curiē suē ministris obse
 erat. Florētius aut pompam istam respiciens: sup: a sellū
 humiliter ad eum proficiscitur: & dum adhuc in itinere
 esset regis filia a natiuitate mūta & ceca: viri sanctitatem
 experta: visum & loquelam ab eo accepit. aduentumq;
 eius priusq; eum videret patri nūciauit. Cum autem regis
 ingrederetur: p: nimia exultatiōe: qua ab rege & vniuer
 sa familiā suscipiebatur: clamidem suā quā nemo excepit
 solaribus radijs: perticē officium implentibus: miraculose
 affixit. Deinde rex locum istum: quem primo sibi in Hel
 uetia inhabitādū elegit: & edificiū quod amoenitate lo
 ci captus apud Troiam quasi Troiam nouam nunc Kir
 cheim dictam: miris impēis construxerat: ei in retributio
 nem donauit. Tādē cum diu virtutibus plenus: ecclesiā
 & plebem cōmissam fructuose rexisset: cōsumato vitē suē
 cursu: vita functus celestibus coniungitur: & in sua a suo
 clero ecclesia: reuerenter sepultus est. Post temporis vero
 interuallum: corpus eius ad locum nemoris quē primo in
 habitauit: Recho Argentinēsis epūs: diuino cōmonitus
 oraculo transulisse dicitur: vbi multa per ipm beneficia
 mortales acceperunt: nam puerum egritudine grauatū
 sanauit. Terrę solis ardore exarsit: sterilitq; : pluuiā: & alio
 tēpore nimia pluuiā dissolutę: serenitatem: hominibusc;
 belli tempore pacem a deo impetravit. Incēdia etiam plu
 rima adductis reliquijs suis extincta sunt. Et vsq; in hodi
 ernum diem: multi calculo et hernia laborantes: sese meri
 tis suis adiutos & leuatos esse crediderunt.

kirchei
donat

FLORENTIVS

Sedit annis duodecim

Obijt Año Christi Sexingētesimo septuagesimosexto
Sepultus ad sanctum Thomam: Postea vero post centū
et quinquaginta annos Recho episcopus Argentinensis:
iplius reliquias ad Hasela vel transtulit: vel transferre co
natus est.

Alsoaldus

VII

Sedit annis Sex:

Obijt

Sepultus

IX **B** gulfus

Sedit annis octo;
Obijt;
Sepultus;

X **M** Agnus hic Legitur de
insigni prolapia ortus fuisse.

Sedit annis sex
Obijt
Sepultus

Aldus claruisse tempore **XI**
Herachj scribitur.

Sedit annis viginti vño.
Obijt
Sepultus

Garoynus **XII**

Sedit annis septem
Obijt
Sepultus

GAROINVS

Circa hæc tempora Anno christi Septingentesimo Qua-
dragesimo Nono: Fundatum est & erectum Monaste-
rium Sturtzaha ordinis sancti Benedicti (nomē tunc ha-
bens arnollesburgia) A Rūthardo comite Zaringen-
si: in alijs inuenio Alsacie.

XIII. **I**ndebertus

Sedit annis Sex:
Obijt
Septimum.

Rotharius legitur ante E. ^{XIII}
 pikopatum Strenuus fuisse in militia seculari.

Sedit annis Quinq
 Obijt
 Sepultus

Rodobaldus

XV

Sedit annis tribus
 Obijt
 Sepultus

XVI

M Agnebertus

Sedit annis quinque
Obijt
Sepultus

XV
II **L** Abjolus

Sedit annis septem
Obijt
Sepultus

Gendoaldus.

XV
III

Sedit annis quattuor

Obijt:

Sepultus:

Gendo. Hunc legimus da XIX
ri ingenij fuisse.

Post hunc in quibusdam annalibus: Vt primis re
peritur septem annos ecclesie prefuisset.

U. Co. I. sedit annis septē quā uis in quibusdam chronicis; hunc Vtonē post sex sequentes episcopos; repererim.

XX

Excusa
tur an
ristites
nri de
quibus
nihil se
ripiū i
uenitur
dupli
ratione

De horum & aliorum quorūdam episcoporum pas
tria: genae; vita; morte; ac sepulchris; pene nihil offendere
potui. Fieri potuit; ut ob eorum virtutem et modestiam
(qua laudes humanas parauisecere) humilibus eos sepul
chris; absq; monumentis; et inscriptionibus; contentos fu
isse. Quippe qui et nominum suorum; rerumq; gestarū
memoriam; non appetebant in terris; post mortem
suarū celebrari; sed apud deum; nomina sua; in libro vitæ
scripta; sibiq; sempiternā pro bonis operibus mercedem;
redditum iri; et certo sperabant; et in eo conq̄iescebant.
Nisi forte venerabilium illorum patrum ætate; vixerint
etiam homines; inertes; sordidi; secordes; non litteris; non
honestati; sed ocio; pigritiæ; ignauitiæ; somno ventriq;
dediti; qui neq; bene de se meritōrum antistitum; deus;
laudem et gloriam; magnipenderunt; nec pro eis illustrā
dis; labores perferre potuerunt. Sed suis delicijs et quæ
stu contenti; nihil de alieno splendore propagando; nihil
de postæris erudiendis; cogitarint. vicijs marcentes; sine
affectione ad deum; sine fœdere ad proximum; sine amo
re ad rempublicam. In auro & argento corradendo; strē
nui. In bacho deglutiendo; crebri. In mulierum amplexu
feruidi. Tepidi in ecclesiam; ingrati in patriam; impij in
episcopos; a mutis bestijs (quas natura pronas; et ventri
obedientes finxit) parum differentes.)

Sedit annis sex.

Obijt

Sepultus

Icgernus. hic cellā mo

nachorum: quę iam Ettenheim münster
vocata est; de rebus beatę Marię fundavit:

de quo in testamento Heddonis; referemus.

XXI

Cella
mona
chori
fundat

Sedit annis quinq.

Obijt

Sepultus

Andelfridus. hunc inue

ni a deo; añcessoribus suis adiūctū esse. Quā-
tis Hedlo successor: in suo testamēto: negligē-

XX

II.

ex epō
rum ne
gligen-
tia qd
mali
oritur

tiam eiūs taxarit: heu quanta rerum ecclesiasticarum iac-
ctura: quantum diuini cultus decrementum: quātus mo-
nasticę deuotionis tepor: quanta clericalis honestatis rui-
na: quanta deniq; animarum pernicies: ex episcoporum
hallucinatione ac negligentia: originem sumpserunt.

Sedit annis quattuor?

Obijt

Sepultus

Heddo filius comitis Ra-
 bensburgij edificauit oppidū Ettenheim. Qui
 magni fuit meriti apud deū: & vitax: prelatoz
 & canonicos argētīnēſes: ob ſymoniā: quā in cōſerēdis
 prebendis exercebant: corripuit: ſed cū ei nō adqueſcerēt
 Romā pergens Carolo magno: labē hanc rebellīū cano-
 nicorū detexit. Carolus edicto (quod hodie inter bullas
 & instrumenta reliqua in archiuis eccleſiē argētīnenſis
 repositū eſſe dicitur) precepit: ne quiſquā de cateo per ſy-
 moniā: in eccleſiā illā recipiatur. Hic Heddo: quondam
 abbas Augiē fuerat a Pirminio iſtitutus. Poſtea a Caro-
 lo rege: in epīſcopū argētīnenſem: promotus eſt. Condi-
 dit tandē teſtamentū: in quo peccatorē ſe nominans: con-
 queritur monaſteriolū in nigra ſilua: ſetū malis hercinio
 nemore: monachorū cellā appellatū: & a ſuo aſceſſore
 Vnicgerno de rebus beate virginis erectū: predeceſſorum
 ſuorū negligentia: deſolatū fuiſſe: illudq; renouans: cōſen-
 tiente Pipino rege: monachos illic ſub ſancti Bñdicti re-
 gula degentes: cōgregauit: quorum primus abbas Hil-
 doſus ab eo conſtitutus eſt: aſſignatis in ſtipendiū oibz:
 quē ab Erneſto duce in diuerſis Briſgargiē & Montēno-
 giē villis: predijs: & pagis cōquiſierat. Oppida etiā quē
 dam & villas: quē ad eccleſiam argētīnenſem: & ad eius
 fiſcū attinebant: & prata: piſcīnas: molendīnas: & piſcatio-
 nes dimidiās: & mancipia perpetua: cūtem q; vnam in vr-
 be argētīnenſi: & hortum cum baſilicis: hubis: caſis: &
 decimationibus: & in Marſalla mediā patellam ſalis: &
 cenſus: ceteraq; bona: quē in Argotia comitibus habēſ-
 burgijs tunc ſubiecta: poſſederat: largitus eſt: ac in ſtipen-
 diū: quod pro triginta monachis ſufficere ſperabat: con-

XX
III.Carol
us ma
gnus.archiepi
munſtr
er deſol
atur.Ab
Heddo
ne iſta
natur et
magni
ſice vol
natur.

HEDDO

cellit: atq; ob honorē dñi nostri Iesu Christi: et eius pijs-
 ſimę genitricis: & omnium ſanctorum: quorum memoria
 quotidie ibidem celebratur: pro mercedis eterne vitę aug-
 mento: vel pro pace totius prouincię: dedit atq; cōſignas-
 tit: vt cœnobialē vitam agentes: atq; regulę ſancti Bñ-
 dicti in omnibus obediētes: pro ſalute & proſperitate re-
 gum: necnon pro omni chriſtianitatis ſtabilitate: & reli-
 gione: ſemper eorū oratio in cōſpectu dei: nō deſinat fla-
 gitare. Actum eſt hoc ſuum teſtamentum: Argētinę ter-
 tio idus Martij: anno vñdecimo regnāte Pipino: anno
 vero ab incarnatōe dñi ſeptingēteſimo ſeptuageſimo no-
 no. Verę magna horū munerum ab Heddone largitorū
 portio: interim ſiue hominū ſiue temporum vicio: huic
 Cēnobio adempta eſt. Heddo etiam cēnobitis ſchuartz-
 cenſibus indulſit: vt apud ipſos: externi ep̃i: munera queſ-
 dam pontificalia: poſſent exercere.

Sedit annis octo.

Obijt Anno dñi Septingenteſimo: Octogefimo.

Sepultus creditur in Ettenheim münſter in abſida ver-
 ſus ſiniſtram: ſine epitaphio. Sed in eodem latere: fenestra
 eſt habens imaginem Heddonis: monaſterium beate vir-
 gini manu offerentis: & in litteris plurimū antiquis ſcrip-
 tum, Heddo p̃ſul argētinę eccl̃ię: renouator huius loci.

Aylidulfus magna et pre- XX
III
clara doctrina peditus fuit.

Sedit annis decem;
Obijt
Sepultus

Remigius hic ecclesiā Ar XX
V
gentinensem Caroli magni temporibus rexit. Erexijt et
fundavit coenobium in Aschovne magnificum atq; lau-
dabile; magnis et sufficientibus emolumentis; illud do-
nans atq; locupletans; ad eundem locum sacras reliquias asibaw

REMIGIVS

Remigius
Alfancus
fuit.

Sophie: Fidei: Spei & Charitatis: traduxit. Instituitq; ibi
dem pudicas virgines que secundum sancti Benedicti re-
gulâ christo militarent: eiq; gratias agerēt. Sperabat epus
ille optimus: tam sacram & pudicam virginū conuersatio-
nē: Christo Iesu & matri suę acceptissimam: successorum
suorum circūspectione: & pari ad deum affectu: nunquā
illis defuturam. Hunc Remigium ex Alsatiâ natum: for-
tis est coniectura. Nam in eius testamento manu sua scrip-
to (in quo peccatorē se nominat) legitur ipsū possessio-
nes: quas in pago Alsatiēsi: in insula que Aschangia: super
fluvium illā seu Alsam vocatā est: habebat: eidem insulæ
contulisse: ad honorem sanctę Marię: quam crebro dulcis-
simam dominam suam appellat: in animę suę remedium
sempiternum. Ad quam etiā insulam: seu cenobium:
Raduna religiosa dei: & Addala abbatissa: portiones sur-
as in sanctę Sophie honorem tradiderunt: Namq; Remis-
gius ipse Argentinenſis non Remensis episcopus. sanctę
Sophie corpus: ab Adriano papa sibi dono datum: & hu-
meris proprijs ab vrbe Roma in hanc regionem allatum
cū magno decore tranſtulit: ipsamq; ecclesiā in Aschatwæ
a se funditus extractam: in sancti Trophimi honorem de-
dicavit: sanctęq; Marię cōmendauit. Testamento huic:
decimo Caroli regis āno: Idib⁹ Marcij a se in vrbe Argē-
tina condito: quattuor sese episcopi & multi alij testes sub-
scripserunt signaq; sua apposuerunt.

Sedit annis viginti.

Obijt anno Christi octingentesimo tertio circa tempo-
ra Caroli magni. xij. Cal. April.

Sepultus creditur in Aschangia.

Recho. hic transtulisse di

XX
VI

citur partem reliquiarum sancti Florentij episcopi: de ecclesia sancti Thomę ad Hasela. Quāvis sint: qui scribāt: ipsum quidem conatum fuisse: vt reliquias illas transleret: sed fratres sancti Thomę p̄monitos: et dolentes: se tam preciosis reliquijs spoliari: clam cum summa deuotione: tumbā ipsius Florentij aperuisse: & in tabula plumbea: in ipso sepulchro: apud reliquias: recōdita verba sequentia repperisse: In hac tumba sibi sepulturam elegit beatus Florentius. Beatus Florentius caput sancti Arbogasti proprijs cineribus repletū: dedit hūc ecclesie: sancto Thomę dicatē. In quā duo priori die depreheni in furto: ab eculeo per sanctū Arbogastum liberati sunt: fratres itaq; sancti Thomę: reliquias diui Florentij: in aliū locū in quo Recho non esset quesiturus: transtulerunt.

Derelictus
quibus di
in Filoz
di.

Sedit annis ocio: temporibus Caroli magni

Obijt

Sepultus

XX
VII

Uto Scribitur fuisse ama
tor virtutum: peritus: sapiens & bene doctus. natus Argē
tine: in platea quę ab eius nomine in hodiernum diem
appellatur vtengassen.

Sedit annis novem

Obijt

Sepultus

schwar
tzaha
trāssert

Circa hæc tempora aīno Christi octingentesimo q̄tra
dragesimo quinto: monasteriū Schwartzaha: ordinis s̄a
cti Benedicti in alium trāsrhenanum locum transferuntur
: quoniam a Ruthelino comite: et a vicinis agricolis: exū
stum erat. Fuit autem dudum: anno Christi: septingente
simo quadagesimo nono: Pipini autem regis: sexto: a
Ruthardo comite Zaringensi (alii scribunt Alsaciae) et
ab uxore sua Hirminsyn se: in pago alsaciensi: fundatum
et erectum: nomenq; tunc habebat Arnollesaugia.

Alehardus. De hoc legi^{XX}
 tur: quod sua probitas non cesserit honori: hoc^{VIII.}
 est: quod nō minor fuerit in virtute & probitas
 te: quā in dignitate: & honore pontificali. Magnum de
 cus prelatorum: cum vt magni & excelsi sunt: in statu &
 preeminetia: ita etiam magni in virtutibus esse student:
 ceterosq; excellere iusticia & honestate laborant.

Sedit annis septem

Obijt

Sepultus

Delochus. hic ecclesiam^{XX}
 collegiatam sancti Thome instituit: cum antea^{IX.}
 exiguum claustrum: a Scotis monachis religio
 sis: inhabitatum fuisset: ac plurimis bonis dotauit, anno
 Christi octingentesimo. tricelmo. Sub hoc antistite:

D

ADELOCHVS

*Colle-
gium
domi-
narum
i ere-
heim i
stinis.*
 Hirmelgardis vxor Lotharij primi : monasterium ordi-
 sancti Bndicti: p ingenuis puellis : in Eresiheim instituit
 magnisq; opibus donauit: ac preciosis altarium & ecclesie
 ornamentis: decorauit. Ad eiusdē quoq; impatricis hono-
 rem & reuerentiā: Leo Papa quintus: magnas sanctorū
 reliquias: (precipue sanctę Cecilie caput) per apochrysis
 tum suum Iosephū transmisit. Idē caput: abbatissa quēdā
 per discordiam electa: postea archiepo magmntino tradis-
 dit: vt electōem suam cōfirmaret. Misit etiā illuc sumus
 pōtifex Leo: corpa scōr: Sixti pape: Foeliciq; et Adau-
 cti martyꝝ. De isto cenobio sic scribit Hermannus ordi-
 sancti Francisci: in sua chronica: quā flores tēporē intus
 latuit. Sed prohdolor tanta moderno tpe: in eodē cenobio
 facta est mutatio: nō dextere excelli: sed potius sinistre di-
 aboli maledicti. In tantū quod potius possit dici pstitit
 lum lascitię carnalis: quā monasteriū continentię regula-
 ris: hec Hermānus. Qui si hodie superstes esset: de simili-
 bus forsitan locis: pro femineo sexu fundatis: in quibus
 choreas: stupra: adulteria: (sacris etiā noctibus) in multo-
 rum scandalū atq; ruinā exerceri: adulteros sibiq; iunctos
 fendis ecclesiasticis & secularibus: p venere pmiari: publi-
 ca vox & fama est: proculdubio flebilis lamentaretur.

Sedit annis decem.

Obijt

Sepultus in tēplo sancti Thomę: in arca faxea: iuxta sum-
 mum altare: in choro.

Bernoldus Anno domini ^{XX}
 octingentesimo quadragesimo: ecclesie argen ^{X.}
 tinenli preficitur: De quo legitur: quod puidus
 fuerit & bene populum argentinensem instituerit.

Sedit annis septem.

Obijt.

Sepultus.

UCo. II. De hoc nō inuenio ^{XX}
 nisi quod trigessimus fuerit antistes argentinē ^{XI.}
 sum: ab ipso Amando. In nonnullis annalibus
 (etiam antiquis) non repperi hoc loco Vtonem illum sed
 cum qui sequitur.

Sedit annis nouem.

Obijt.

Sepultus.

XX
XII.

Radoldus vir mirifica sa/
pientia praeditus: epatum vehementer auxit: & di
uersis opibus: loca sacra exornauit.

Sedit annis octo

Obijt in domino :anno octingentesimo . & septuagesis
mo octauo,

Sepultus.

XX
XIII.

Gymoldus

Sedit annis septem:

Obijt

Sepultus

Radoldus. II. vir prudens XX
XIII
 erat & gemma sacerdotū: appellatus est: hic auxit episcopa-
 tum: Loca deo dicata: sacraſq; reliquias ornatū: gemmis
 & auro. Non ſolum preſuit: ſed & profuit: quoniam do-
 cuit opere & exemplis. Devotiſq; orationibus ſubiecit cor-
 da ſubditorum ſuorum: domino deo. Huius vitam lauda-
 bilem Erckenbaldus Elegia duodecim verſum: ſincere de-
 ſcripſit.

Sedit annis octo: alij ſcribunt decem: Moritur undecimo
 Calendas decembris: anno Chriſti octingenteſimo ſeptua-
 geſimo quinto: quidam ſcribunt octavo.
 Sepultus

Regenhardus in Episco- XX
XV
 pum ſuffectus: anno domini octingenteſimo ſeptuageſi-
 mo octavo: legitur tantę virtutis fuiſſe: vt imitatione dig-
 D iij

REGENHARDVS

his sit & veneratione. Cum bona venia & pace domine
nostre & virginis Marię patrone sue: ipse precipitum affe-
ctum: singulareq; habuit refugium: ad sanctos christi mar-
tyres: Cosmam & Damianũ: qui etiã canoni missę inser-
ti sunt: dans posteris exemplũ: vt similiter illos implo-
rent: colant: atq; obseruent. Eius etate: Richardis vxor Ca-
roli tertij: adulterij a marito fuit accusata ipsa autem se per-
ignem expurgans: Christi sponsa facta est. In monasterio
Andela: vbi hodie militum & procerum filij: Christo
seruiunt: cum bono vite testimonio: honesto habitu indus-
ti: nec de lascivia suspectę: vel infames: nec solum cõmuni
mensa fruuntur: sed etiam vno eodemq; dormitorio: cum
reuerenda abbatissa (cui inter se vnamines deferũt) soma-
num & quietem capiunt nocturnam.

Rich/
aro's
impē
ram:
Zaus
anoda/
censis
collegij

Sedit annis duodecim: mensibus sex: Moritur annõ domi-
ni octingentesimo: sexto Idus Maij.
Sepultus

XX
XVI **B**ildramus vel morebana
rortum aut aristaliũ Vualdramus: Argentinensi sedi pre-
fatus est: anno domini octingentesimo octogesimo octa-
uo. Hic ex Buraria: seu Norica natus fuit: licet alij scribant
ex Noruegia (quod minus verisimile est) vir magnifice

sanctitatis: officiū episcopale & sacerdotis: per seipsum his
laniter & lætissime: administravit: deoq; deuote seruauit.

Sedit annis decem & octo.

Obijt anno domini nonagesimo sexto: pridie idus apri
lis: tempore Ludouici imperatoris.

Sepultus

Otbertus eodem scilicet nō XX
XV
II
gentesimo sexto anno: exiit episcopus: qui similiter offi
cium episcopi impleuit. Pius autem pater: a proprijs sub
ditis: gladio occisus est: & in numerū martyrum (cuius mors
preciosa est in cōspectu domini) dubio procul creditur as
sumptus: Cōmutauit breui martyrio: hanc miserā: in per
petuam vitam. Expulsus fuit a suo gregē: qui tanto pasto
re dignus non erat. trucidaturq; anno Christi nongentes
simo decimo quarto: tertio Calē septembris: tempore Lu
douici imperatoris: in Rotenburgo arce: que postea anno
domini millesimo tricentesimo sexagesimo octauo: a ciui
bus argentinensibus capta est: atq; demolita;

Roten
burgi
struit

Sedit annis tribus.

Eius mortem Erckenbaldus: quintus in ordine successor:
elegiacis versiculis deplanxit.

Sepultus

XX
XV
III **G**otfridus Caroli magni :
ex sorore nepos: doctrina & opere :episcopiū gubernauit
mensibus dumtaxat duobus: in coelum (vt pie creditur)
assumptus.

Sedit duobus mensibus.

Obijt quarto Idus Nouembris: eodem anno: quo Orber
tus interemptus est.

Sepultus.

XX
XIX **R**echuinus ex qñe Lothorin
gie: nobilitate preclarus: profunditate litterarum preclaris
or: virtutibus autē longe illustrior: in iuuentute sua viuax:
in senecta deo deuotus: & spiritualibus exercitijs deditissim
us: ad Episcopatum assumitur: anno nongentesimo ter
tuodecimo: temporibus Conradi primi imperatoris.

Sedit annis quindecim : mensibus sex:

Mortem obiit sibi votiuam: & desideratā : suis aut luctuo
sam: & acerbam. Hic multa predia tradidit ecclesie sancti
Thome apostoli.

Obijt anno dñi nongentesimo tricesimo quarto : tertio Calen. septembris. Quem scñs argentinensis ecclesię de rus: deposuit atq; sepeliuit.

Circa hec tēpora : anno Christi nongentesimo vicesimo tertio: Fuit in argentinēsi ecclesia: decanus noīe Eberardus : vir scñs & cō eo amabilis : qui nocte quadā diuina voce admonitus est: vt heremitaꝝ apud Heluecios locū in quo diui Meynardi cella quondam fuerat: inuideret. quo cū pfectus esset: Gregoriū illic offendit ep̄m: & Anglię regis filiū: quē itidem vt p̄fatū locū peteret: diuina vox prouocarat.

Locus
heremi
tarum
in silu
cia.

Ruthardus ex S. ueuiana/ XL.
tus. Richuino successit: tēpore Othonis primi: Anno dñi nongentesimo tricesimo quarto. Hic omnibus bonis sacrisq; litteris: optime institutus: benignus fuit & mansuetus. Hic p̄sul: tam egregius fuit & excellens: vt atate sua nullū habuisse crederetur: in sacris doctrinis parem: neq; vllum maiore diuine legis amatorem. Hic instituit: vt frēs diui Thomę Argē. in sanctę Aurelię profesto: in eiusdē ecclesia: vesp̄as decantent: stationē q; illuc: aut processionem faciant: quod in hodiernū diē obseruant. Huius laudes Erckenbaldus successor: carmīe elegiaco descripsit.

Ecclesi
a. S.
Aure/
lię.

Sedit annis sedecim.

Obijt anno nongentesimō quinquagesimo : decio septimo Calen. Maij.

Sepultus.

Uto. in ecclesie Argentinē

XLI. si preficitur: anno dñi nongentesimo & quinquagesimo. Qui nobilitate insignis: ex magnis parentibus ortus: magna doctrina predictus fuit: ac in libris se admodū exercens: preciosum & insignē voluminum thesaurū: argentinensi biblíothecę donavit. In episcopatu suo: decimūquintum fere expleverat annū (dies em̄ adhuc tredecim restabant) cum mestus argentinē ecclesię clerus: illum christiane traderet sepulture. Vto autē biennio ante suū obitum: Erckenbaldum in coopatorē assumpserat: & presbiterum ordinavit: qui & ipi in episcopatu successit.

Sedit annis quindē: minis tredecim diebus.

Obijt anno Christi nongentesimo sexagesimo quinto: Sepultus.

XLI

Eckenbaldus ex humili

genere natus: cognomento Altrich: eodē anno quo Vto vita defunctus est: in episcopū assumitur: temporibus Othonis magni. Hic ab infantia deū colere: ac bōas litteras amare: perdiscereq; cepit. Puer adhuc p̄ceptorī suo versiculos: mira ingenij alacritate: a se editos ostendit: in quibus se peccatorē: humillime confessus est: hortaturq; alios: vt se meminerint pulverem: & cibū verum esse futuros. In ep̄atu itidem versus de se scripsit: appellans se ipm̄: solo nomine: nō re: episcopum: cōfitens etiam se nec nobilitate: nec sapientia: sed sola dei pietate: presulatum obtinuisse. Carmen excudit elegiacum & de precatorium ad deū: in quo imitatus est orōnem Christi: quā ante captivitātē suam: pro discipulis effudit ad patrē Sic Erckenbaldus asserens: se suos fratres dilexisse: interpel

Iat oratq; deum pro illis: vt ab ipſo ſanctificentur: & eos ſuſcipiat cōmendatos. Quorundam etiā ſuorū añceſſorū vitam: & magnificas laudes: præcipue Radoldi ſecundi: Otherti (quē martyrē eſſe p̄dicat) & Ruthardi: verſibus elegiacis ſynceriffime deſcripſit: quos nō credidimus ope præciū his introſerere. Nam licet pedum: ſyllabarūq; menſuram optime ſeruent: nec abiicienda & agreſtia verba contineant: quia tamen in medio & ſine concinnas habēt ſonoritates: rithmis non minus quā verſibus ſiles: argumēta ſolū ipſorū atq; ſententiās: in proſam fideliter traduximus: atq; his imiſcemus: etate ſua mos fuit tales edere verſus: nedum in Germania: ſedet apud exteros. Verē noſtra iam etas a talibus abhorret. Eius miſtica doctrina & egregie virtutes: nō in ſuo ſolum ep̄atu: hōib; cognitę perſpectęq; fuerunt: ſed etiā ad almam vſq; urbē: fama illa penetravit. Papa em̄ Ioannes tertius decimus: qui tū romanę præſederat eccleſiæ: ad noſtrum Erckenbaldum humaniſſimas atq; familiariſſimas dedit litteras. Vnius ſaltē exemplar: in annalibus eccleſię argentinenſis reperiunt: his ſubinferemus;

Euāges episcopus: ſeruus

ſeruorū dei: totius bōitatis gratia decorato: ſummaq; dilectione nobis nominando: Erckenbaldo fratri in Chriſto dulciſſimo ac digniſſimo ep̄o: apoſtolicam ſalutem & viſitationem. Noſtrum eſſe: deo p̄picio: bene vigere: veſtrūq; valere: nos ſatis optare pro certo ſciatis: & quidē deuotioni veſtrę gratias agentes: propenſiorem honorificentiam: & oimodę charitatis viciffitudinē: vobis cōferre parati ſumus: quā ſūmi pōtifices: veſtris prædeceſſoribus: aplica benignitate contulerūt. Veſtrę tū laudabili fraternitati: oī tpe de cōgruētib; petitionibus:

Brue
Joā.
pape
pij. ad
erken-
baldu.

applicā paternitatē nostrā: nō dubitetis velle obseq̃. Datū
 Hic Erckenbaldus anno Christi nongentesimo sexagesimo quarto. Cum Othone angustissimo & christianissimo impatore suoꝝ eiusdem nōis filio: & impatrice Adelheide: Romā ad Leonē octauū profectus est. Aderant in eo exercitū: archiepi & epi: abbatesq; & duces: proceresq; multi germanorum.

Erckenbaldus quoq; non solum in sacris prisconū patrum libris: delectatus est: sed etiā ex proprio ingenio: varia conscripsit. Inter quę inuenimus eius meditatioem: de laude dei: & vera vita & morte absorpta. Cōposuit etiā suspirium seu soliloquiū: & orōnem ad deum: quia verba tur: quotiens cantātes in ecclesijs audiuit: in tenore sequēte.

Domine qui es omniū: qui tui esse contendunt: quem omnis amat: qui scit & non amat qui nescit: & nescit qui non amat.

Oratio
 o Erckenbaldi
 qua psalmos
 et cetera
 ra can
 tica au
 diens
 videbat

Da mihi vt nesciam me: te autē sciā & amem. Velim domine scire: quid sit: Letentur coeli et exultet terra: ac sequētia. Quid est aliud letentur coeli: nisi exultent iusti: Scriptum est: Letamini in domino & exultate iusti: Gaudeant iusti: fleant iniusti. Quid ego? lætor an fleo? non lætor: quia non cœlum. Si cœlum essem: gauderem: Cum autem me deiciam: dilacerem: & in nihilum redigam: quoniam sagittę tuę infixę sunt mihi: tu eleuans & consolaris & dicis. Exultet terra: Gratias ago. Scio terra sum: sed tu potes facere cœlum. Sat mihi: exultet terra: dixisti: letentur celi: Adiūxisti: & exultet terra: letificasti cœlos consolatus et terram: dixi: non lætor: peccator hoc dixi: de meo dixi: sed tu de tuo dicis: exultet terra: & quā tuum læ

tificauit meum; mentiar & exultē. Exultē autē in te quia propter te & in te gaudeam. Tu ipse scis si meum: quid scis: quando me agnosco: ingemisco: aut fleo: quando te agnosco: resipisco: & respiro. Me meum contuitat: morietur: ac perturbat: tunc consolatur: stabilit: ac laticat. Per me cado: per te me surrecturum scio. Quia me casurum scio: non laetor coelum quod est firmamentum quia me, surrecturum spero. Exultet terra: quæ est laticatio: dicat propheta: dicat psalmista: et nos dicamus: lætentur coeli & exultet terra. Si arbiter coeli vult: cur non exultet terra: Exultet terra: quid sibi vult? Iubilare montes laudem. Non iubilo non laudo. Cur: quia non sum mons: vallis sum: peccator sum. Dixit mihi deus: quare enarras iusticias meas: & assumis testamentum meum per os tuum? At quoniam præcipitur: Omnis spiritus laudet dominum Et quia dominus veniet: et pauperum suorum miserebitur: Iubilo & laudo: atque non obliuiscor. Cuius illud? miseretis dei: fletum: peccatum: risum: fecit mihi deus.

D OIstquā Erckenbaldus a Guilhelmo archiepiscopo maguntino: in episcopum argentinensem: consecratus est. Ipse etiam aliorum multorum episcoporum: consecrator fuit: præcipue decem et septē: quorum nomina sequuntur.

Cum præfato enim archiepiscopo maguntino: Erckenbaldus consecrauit episcopum eistettensem: in Vuormacia

Decem
et septē
episcoporum
consecrator fuit

Cū Voltmaro: sanctæ colonienſis ecclesiæ: archiepiscopo: Lyndolfum oſinburgenſem: apud Xantum.

Cum sancto Vdalrico augustenſi episcopo: Hattonē archiepiscopum maguntinum.

ERCKENBALDVS

Cum eodem Vdalrico Baldericum spirensem : Hildes-
nardum halberstettensem : Vuildebaldum curiensem .

Cum eodem Vdalrico : Ruibertum sanctæ magun-
tine ecclesiæ archiepiscopum ; & Henricum augustensē .

Cum Vuilligiso maguntino archiepiscopo : Gamenols-
fum constantiensis ecclesiæ episcopum : apud Eresheim :

Cum eodem : Dietmarum pragensis ecclesiæ episcopū
apud Bruchmagod .

Cum eodem : Gehehardum constantiensem : in matre
Maguncia .

Cum eodem : Etichum augustensē : Henrici successorē
apud Magunciam .

Cum Frithurico saltzeburgensi archiepiscopo : Albis-
nū n sebo nsem episcopum : apud Ratisponam .

Cum Vuilligiso archiepiscopo maguntino : erfurdē-
sem episcopum : apud Virdunam .

Cum Gulhelmo archiepiscopo : Tutohem schlauen-
sem episcopum : apud Erphesfurt .

Cum Vuilligiso archiepiscopo maguntino : Ruthari-
um padarbrunnensem episcopum : apud Spiram .

Cum eodem archiepiscopo : Lyndolfum augustensē
episcopum : apud Magunciam : consecramit .

A Rckenbaldus præterea : ecclesias : monasteria :
capellas : & aras : in sua & alijs diocesisbus : mul-
tas dedicauit . Cenobiū schutteranum (in quo
hodie Christi religio floret : & instituta sancti Benedicti :
examussim obseruantur) legimus ab eo fuisse dedicatū :
forsitan post incendium : & Maurimonastrium : pro hodo-
lor ruinæ propinquum . Ceterum in pagis : oppidis : cini-
tatibus : villis : arcibus : inuenimus nominatim : centum &
viginti dras capellas : & aras : ab ipso esse consecratas .

Locorum nomina : quia barbara : & partim oblitterata :
his inferere : non putauī necessarium ; neq; lucundū : Leo

Quor
capel
his et
aras de
dicant.

etiam papa nonus: in quadam bulla testatur: ipsū Erce-
baldum: ecclesiam quæ erat in alto cœnotio: vulgo Altes-
dorff: in sancti Bartholomei: & sūmi præsulis Gregorij
honorem: dedicasse. In lectione librorum ipsum versatū
esse: clara adhuc extant argumenta. Namq; repperimus
in alioru inuoluminibus: versus a se editos. In libro enī
sancti Hieronymi: de viris illustribus: versiculus ille est ins-
criptus. Erckenbald humilis præsul me scribere iussit.
Atq; in eodē libro: hoc Erckenbaldi distichō iuenitur.
A nobis oculus iuste liber iste vocatus

Distich
ercke
baloi.

Segnibus ac pigris plurima clausa videt.

Legitur etiam sequens tetrastrycon: cum hac inscriptione
Erckenbaldus episcopus tessleristhycon sibi composuit.

Tetra-
strycon
ercke
baloi.

Verax vir gaude virtutum stemma tuarum

Tu securus eris: quia recto calle viabis

At qui mentiris: cito post factum capieris

Fallens fallaci sis fando fame fallax.

Libros etiā vetustos: bibliothecæ argentinensi tradidit:
e quibus adhuc extant: Ambrosius super Salomonē:

Hieronymus de concordantijs quattuor euangelistarū:

Vita sancti Martini: De passionibus sanctorū Iulianæ Per-
petuæ: et Foelicitatis: Modestæ: Hilarij: Gertrudis: Castus

le: Georgij: Alexandri: Viti: Cirici: et Iulitæ matris &c.

Vigilij: Terculini: Foelicitatis: Afræ et sociarum: Firmi et

Rustici: Laurentij: Hermachore: Fortunati: Foelici: For-

tinati: Cancianoris: Eufemiæ: Hēmerāmi: Mariæ et Chris-

togoni. Cōstat ex his: Ercebaldū: a puero in litteris

et bonis discipulis nutritū: dignū fuisse: qui ad cathedrā

epopale exaltaretur. In q̄ mun⁹ pōtificiū vigilāter implevit:

eis officijs intentus: quæ ad reuerēdum ep̄m spectāt. Bonū

enī ip̄mīs sacre vitæ: cūctis exēplū præbuit. Dñi studio

officia
quodā
ep̄m.

ERCKENBALDVS

litterarum:lectionibus et meditationibus inhæsit:antisti
tes cæteros consecrauit:et propria in persona:ecclesias atq;
exerci/ basilicas dedicauit. Longe hæc gratiora deo:animæq;
cia epo suæ magis salutaria:perpetramq; laudem suam:ornatiùs
idecora amplificantiâ:quàm si venatu:balistis:aucupio:choreis:
purpûreis aut politis vestibus: radiantibusue gladijs et ar
mis:phaleratis & velocibus equis:bellico tumultu:aut
alex ludo:delectatus fuisset.

Sedisse annis tribus scribitur: sed mirum:quomodo tan
ta:in tam breui tempore:exercere potuerit: præsertim tot
episcoporum consecrationes.

Obijt quinto Idus Octobris:
Sepultus

Baldus.

XL
III.

Sedit annis triginta
Obijt
Sepultus

Sub eo facta est cædes magna Sarracenorum: per Otho-
nem secundum. De quo etiam brevem annotationem
invenimus in libris ab Ersenbaldo: bibliothecæ argenti-
nensi datis. Qui manu sua in modum scripsit sequentē.

Pridie Idus Iulij: facta est maxima cædes græcorum &
sarracenorum: ab Imperatore magno: Othone secundo:
in Calabria devincente. Inde liquet Ersenbaldum: res
etiam magnifice gestarum gloriam: annotasse: non ocio:
non delicijs; non pompæ; operam dedisse.

VVILDEROLFVS

Gilderolfus. alias Vil

deraldus : vt in legenda sanctę Adelheidis
vetustissima : & in libris anniuersariorū :
in Aschaugia : repperimus . Hunc fama
est & in Addalę sanctę legenda scribi :

XL
III.

Collegi
u. n. S
Gre
phant.

tur : a muribus esse corrosum : propterea q̄ ex nimio ze
lo : dolebat populum ad sacram diui Stephani ædem : cū
muneribus suis confluere : allectum miraculis : quę in ea
post Addalę mortem fieri credebantur : egre ferebat enim
plebis frequentiam a summo templo auelli : in eoq̄ solitas
oblaciones diminui . Annalesq̄ referunt ipsum propterea
: sacratissimas Addalę reliquias exhumare : et flammis tra
dere voluisse : nisi deuotus quidam sacerdos : diuina voce
premonitus : illas transfulisset . Eiecit Vuilderolfus hone
stas matronas pudicasq̄ virgines (quę suis tēporibus Chri
sto & matri suę ibidem cum magna castimonia & pudis
cicia sanctę & sedulo seruierant) e collegio : protinentibus
ipsarum vsurpatis . Antistes forsitan ille : maiorem de tē
poralium rerum in sua ecclesia incremento : curam et solli
citudinem habuit : quam de edificio spirituali : cultuq̄ et
obsequio diuino : at dominus deus magis nobis propici
tus redditur : si deuotis officijs : ac canticis spiritualibus ip
sum hilariter veneremur : q̄ si marmoreas aedes : aurataq̄
laquearia : et excelsas testu. inas ipsi construamus : vtpote
qui fide pura et pietate animi : qui castimonia : qui mūdis
sacrificijs : qui hymnis et psalmis mature decantatis : magis
quam aur. imaginibus : quam auratis tabulis : quam

preciosis organis vel campanis delectatur. Ait enim Ber- Bernardus
 nardus epistola septuagesima octaua: Dum manibus pe-
 ctora: genibus panimera tūdūtur: votis & deuotis p̄cibus
 altaria cumulantur: dum sordent genæ lachrimis: gemitibus atq; suspirijs mugunt colla: & pro forensibus cau-
 sis: canticis spiritualibus: sacra tecta resultant: nil super-
 nis ciuibus magis spectare libet nil regi summo iocundis-
 tis exhibetur. Veruntamen historiam huic similem: de Arch-
epus
mag-
nus a
muni-
corrodi-
tur: :
 archiepiscopo quodam maguntino legimus: qui a
 muribus itidem excisus esse perhibetur: nec id creditu diffi-
 cile est quoniā t̄p̄e grādis inedię atq; caristię: cum multi
 agricolę pane egentes: ad ipsum veluti ad patrem suum
 & promissorem: alimenta flagitantes confugissent: eos iu-
 bet in spaciosum horreum introduci: tanq̄ elemosinam
 ipsis largiturus. Ingressos autem & oculos: igne crema-
 ri pręcepit: auscultantēq; miserabilem parentum filiorūq;
 eiulatum: ha inquit quam vehementer murmurant &
 sibilant forices isti? Antiquas episcopi nauigantis muri-
 umq; circumnatanantium picturas & imagines a sinistro la-
 tere sanctę crucis: in introitu summi templi argentinensis
 vsq; hodie videmus. Credibile est picturas illas in bonū
 interpretari: non in dedecus: quoniam pręsulis caput:
 radijs solaribus resulget: & diua Gertrudis indē cum
 foricibus illic cemitur. constatq; Vuilderolfum peni-
 tuisse: quod & de Maguntino quidem archiepiscopo

excusat
wiloe
rolfus.

ALTVICVS

credere fas est . Ipse etiam monasterium circa oppidum
romani imperij salense : ordinis scti Benedicti : ad pces
sanctæ Adelheidis : & nepotis sui Othonis tertij : conser
crauit : & monasterio in Alchangia : benefecit .

Sedit annis duobus .
Obijt quarto Idus Iulij .
Sepultus

XL
V. **A**ltnicus.

Sedit annis octo .
Obijt
Sepultus

Crenbari. Hic assumptis

ad se alemannis: cum duce Burgundionū pug-
 nauit: felicemq; victoriam: deo propicio: &
 matre sua argentinensis ecclesię patrona & de

XL
VI.

fenatrice: proculdubio exorante: cōsecutus est. Sub eo in-
 stituta est fraternitas: inter abbatissam et collegiū sancti
 Stephani: et canonicos maioris: sanctiq; Petri et Thomę
 ecclesiarum: anno millesimo quinto. Vuerenharius quoq;
 multa dedit ecclesię suę: presertim multos prestātes libros:
 antiquissimis caracteribus scriptos. Quorum adhuc alii
 qui in bibliotheca maioris ecclesię: repositi vident: hii scili-
 cet. Origenis expositio super penthateucum.

Fraternitas ec-
clesiarū
originis

Esius super leuiticum de sacrificijs

Hieronymus super minores prophetas. Historia Pauli
 Horosij.

Epistolę Hieronymi: Augustini & Hildori. Liber Gre-
 gorij Turonensis.

Georgij Florentini de miraculis.

Textus quinque librorū Moyli &c. Cōmentarium in pe-
 rihermenias Aristotelis. Isidorus ethimologiarum.

Geometria ex gręco in latinum a Boecio translata. Pro-
 prietates & dispositiones signorum cęli.

Vita sancti Martialis.

Exameron sancti Ambrosij. Item de paradiso. Itē de Cha-
 ym & Abel. Item de adhortatione virginittis. De perpe-
 tua virginittate beatę Marię. Passioēs Vitalis et Agricolę.

Expositio super Danielē. Ambrosius de officijs ministro-
 rū. Periarchon Origenis et quattuor libri de natura rerū
 & temporum ratione. Verba Hierū Paralipomenon. Pa-
 rabolę Salomonis cū tribus sapientialibus. In Musica. de
 naturis certorum animalū & hominum. Item Regule

VVERENHARIVS

Geometrie; Beda de naturis rerū; Dialectica Auguftini;
De ratio; calculi; Expositio Hieronymi fup Epistolā ad
Ephesios; Musica Boetij. Liber ceremoniarum; pontifica
le. Postea sub Alberto bibliothecam argentinenſem or
narūt; multis libris: Ioannes ſymler argentinenſis; & præ
doctus atq; integer iuriſconſultus; Eucharicus troſch vica
rius; Martinus de Herbiſpoli; plebanus eiufdē eccleſie &c.
Anno Chriſti milleſimo decimo quinto; epiſcopatus ve
ro huius Vuerenharij ſeptimo; ceptū eſt hodiernum tem
plum argentinenſe; ab ipſo fundamento forti & profun
do edificari; antea enim exigū; & fragile fuerat ex lignis
paruiq; precij lapidibus; edificium; a Clodoneo gallorum
rege neophito erectum. Turris autem altior (quæ iam ob
illuſtres celaturas; & innumeras; mirificaſq; imagines; ſe
ptem mundi mirabilibus; octauo loco adiungi poſſet; an
no Chriſti milleſimo ducentefimo ſeptuagefimo ſeptis
mo; incepta. Anno poſtea domini milleſimo trecentefi
mo quinto; vſq; ad galeam conſummata eſt. De hac turri
ſcribit Aeneas ſiluius; in opuſculo de Germanis; Mirabi
le opus caput inter nubila condit. Templū vero tam nobi
le; tamq; magnificum; quamuis interea quinquies; tum
aeris tempeſtate; tum hominū incuria; exiſtum; maiori ta
men indies ſumptu; precioſioriſq; apparatu; & ſplendore;
eſt inſtauratum. Sub ipſa turri; & ſupra iantram quā ſer
torū vocant; legitur hoc Epigramma. Anno domini mil
leſimo ducentefimo ſeptuagefimo ſeptimo; in die beati Vr
ban; hoc glorioſum opus inchoauit magiſter Erwinus
de Steinbach.
Sedit annis viginti.
Obijt anno Chriſti milleſimo viceſimo octauo; Quinto
Calē. nouembris.
Sepultus

Joan.
ſymler.
Eucha
rius
troſch
vica
rius
Martinus
de Herbi
ſpoli
plebanus

Templū
argentinenſe
inchoat

Epigra
ma ſub
turi

Guilelmus primus eccle

XL
VII

się argentinensi preficitur: anno domini millesimo vicesimo octauo. Hic ecclesiam sancti Thomę argen: quę anno Christi millesimo septimo: fulminis incendio (eadem die qua summū templum) consumpta fuerat: a fundo restatū raurit: eamq; dedicauit: anno Christi millesimo tricesimo primo. Ex xenodochio quoq; sanctę Columbe: collegiū crexit: & instituit: sancti Petri quem Iunioem vocant ac in eodem: octo canonicorum prebendas: in augmentum diuini cultus: suęq; animę salutē fundauit. Capellam etiā quādam in australi parte ecclesię parochialis in Keyle: si tam: In honorē apostolorū Philippi & Iacobi: Georgij: Alexandri: Viti: Victoris: Sigismundi: Vualpurgis: dedicauit: decimo pontificatus sui anno. Christi vero incarnati millesimo tricesimo octauo: tertio nonas septembris. In collegiū quoq; dominarū i Alknaugia: liberalis muni fieri: fuit. Si ad nos reuerti possent: qui instituire prebendas: quicq; ecclesiastica stipendia largiri sunt: dicerent (arbitror) non nostrę fuit voluntatis: vt duo aut quattuor loca: quorum quilibet vni Christi ministro: deum laudanti: pro animabus psallenti & sacrificanti: sufficiens emolumentū: iuxta status sui honestā decentiam: inferre potest ab vno solo occupentur: diuino cultu diminuto: & animabus pro suffragijs frustra clamitantibus. Nōnunquā em collegiū vnū: ob pinguiorē suā distributionē: aut ob aliā forte cām: aliud collegiū personis spoliare videmus: ac p hoc pauciores sunt in illo sacerdotes: qui deū laudāt: quiq; vigilijs & missis eorum animabus: qui ecclesijs bene fecerunt & distributiones auxerunt opitulantur. Sed boni

Collegiū. s. Petri iunioris erigē

Keyle

De his qui in loca euacuant ob suū questū cum deo merito diuini cultus quod i lenarijs et statio onibus vide? mus

HETZELO

& deuoti christiani esse videtur: nequaquam desiderare: vt ob priuatā suam vtilitatē; & caduca bona vel ad pompā: vel ad delicias: amplificanda: tum diuine laudes: tum animarum suffragia detruncantur. De quo latius in opusculo nostro de frugalitate propicio deo sumus scripturi.

Sedit annis decem & nouem

Obijt anno dñi millesimo quadragésimo septimo: septimo idus Notembris

Sepultus in ecclesia sancti Petri Iunioris,

Cum hoc Epigrammate.

Mille quaterdenos septem quoq; viderat annos

Christus. Guilhelme hoc dum tegerere solo

Argentinenſis fueras qui preſul: & octo

Fratribus hanc edem doteq; munieras

XL
VIII

Hetzelō. Hic cupiens simili

ter vt predecessor suus: cultum amplificare diuinum: residuas sex ecclesie sancti Petri Iunioris prebendas erexit: atq; fundauit. Sicut venerandus hic Hetzelō & Guilhelmus suus predecessor: sperauerunt Canonicos in prebendis a se fundatis: personaliter residentes: perpetuo deum laudaturos: sic & alij (quicumq; fuerint) qui in alijs collegijs sufficientes prebendas instituerunt: aut distributiones quotidianas auxerunt: voluere ab earum futuris possessoribus (haud euacuatīs stallis) deo & ecclesie: animabusq; seruatum iri: et id deo gratius: animabus iocundis: rebusq; publicis magis salutare. Immo & episcopis plus honoris allatum: quo enim plures in episcopatu: fuerint ecclesie

Leo pa
pa non
vāt ar/
gentina

ſtici: vel docti vel deuoti: tanto eporum gloria maior & ſalus reipublice chriſtiane. Circa hæc tempora: Leo pa

pa nonus natione germanus : patria alfatensis siue helueticus : comes de Dagilburgo : Argentoracum venisse : ecclesiam atq; parochiam sanctae Columbae virginis consecratam : in honorem diui Petri apostoli : scribitur dedicasse. In cuius rei memoriam : dalmaticam sericam (quae in hebdomada poenosa : die Mercurij : vniuersis visenda ostenditur) eidem ecclesiae : cum indulgentijs maximis : dono reliquit. Quarum quidem indulgentiarum : Bonifacius nonus mentionem facit : in bulla quadam : quam adhuc hodie habent atq; legendam ostendunt : fratres ordinis theutonicorum : suburbij argentoracensis. Idem Leo etiã capellã et altare sancti Stephani : in monasterio Altdorff a patribus suis fundato : et ab Othone quoq; Impatore christianissimo : dotato : ppria in persona dedicauit : sicut bulla eius : in eodẽ loco reposita manifestissime declarat. Singulari enim deuotione : eidẽ monasterio affectus fuit : propterea quod genitor suus : comes de Dageburgo illic sepultus est. Inuenio etiam hunc Hetzelonem cenobio in Aschangia (vulgo Eschouy) quod Remigius predecessor suus fundauerat : beneficia quoq; magna contulisse : ac illud non mediocriter locupletasse.

Argentinenfes episcopi : qui ab exordio : ad hæc vsq; tempora floruerunt : septem & quadraginta : alium sibi titulum nõ desumpserunt nisi sub hac humili forma. Ego. N. diuina fauente clementia : argentinensis ecclesie pastor indignus. Quenã est laudis aut glorie excellentia : tã præclaro & digno præsulatus titulo : terrarumq; dominatur : nõ esse contentum : & a ducatu seculari : in quo neq; prædium neq; otium quilibet quã possidet : vanum aut vacuum usurpare fulgorem :

VVERENHARIVS

Sedit annis decem & octo

Obijt pie in domino :anno eius millesimo sexagesimo sexto. xvij. Calē. Februarij.

Sepultus in sacra ecle: diui Petri Iunioris.

Cum hoc Tetraſthyco:

Qui velatus erat argentinense thiara

Dum ſtudet hanc eodem magnificare dei

Sex quoq; pꝛebendis abiit ſuper æthera ſœlix

Herzelonis humo molliter oſſa cubent

XL
I

Erenharius ſecūduſ in epi

ſcopū ſublimatur: anno dñi millesimo ſexagesimo

Collegium S. Arbogasti
quinto. Hic eccleſiam & chorū ſancti Arbogaſti dedica-
uit: anno domini millesimo ſexagesimo nono. Eandē ec-
cleſiam Carolus argentinenſis eccleſie decanus: pro deuotis
ſolac.

Chriſti miniſtris: ad dei gloriam: animęq; ſue ſalutē: fun-
dauit: & primus in ea pꝛepoſitus fuit. Vuerenharius etiā:
oratorium apud ſanctū Petrū Iuniorem: ad preces Vtiche
incluſę conſtruxit.

Sedit annis quattuordecim

Obijt anno Chriſti millesimo ſeptuagelimo nono

Sepultus

Sub hoc Vuerenhario: anno Chriſti millesimo ſeptuages-
ſimo quarto: etate Gregorij ſeptimi & Henrici tenth: fun-
datum eſt a Theoderico comite montiſpeligardi: Ceno-

Wōa: ſternum
Sacre walpur-
gis erig-
gicur.
bitum ſanctę Vualtpurgis or. diui benedicti. Cnitiſ abba-
ti Bertolfo: poſt plurimos annos Fridericus ſueuie Dux:
cum vxore Iudenta: donauit pꝛedia: quę intus & extra ſor-
reſtam: quę ſancta nuncupatur: poſſidebat.

Theobaldus.

L

Sedit annis quinq[ue]
Obijt
Sepultus

Otho. Hic ex Suevie duci/ LI
bus descendit: quem multi scribunt: de fide christiana; alie
quantulum minus sincere sensisse: ideoq[ue] scismaticum
ipsum appellant. Aetate siquidē ipsius: anno domini mil
lesimo nonagesimo octauo: cenobiū in Ettenheim m[inus] ^{Ettenh}
ster: ab Heddone quondam episcopo: liberalissime dota- ^{heim}
tum; coepit adeo rei familiaris inopia confringi: vt locus ^{min}
^{ster}

F iij

OTHO

qui triginta fratribus erat constructus: vix videretur posse
 duodecim sustentare. Huius egestatis culpam transferunt
 in Othonem: tam prodigus enim rerum ecclesiasticarum
 fuisse scribitur: ut imperatorem adiuturus: res episcopatus:
 & monasterij in Ettenheim münster: militibus huius seculi:
 & ducibus distribueret: quoniam frater eius carnalis Fri-
 dericus: alemānorū dux: regis filiam: neptem imperato-
 ris uxorem duxit. Non ab re quidā hoc diltthycon excudit.
Cum factor rerum priuaret semine clerum: Ad sathanę vo-
 tum successit turba nepotum. Hos versus citat Ludolfus
 in vita Christi: parte prima: capite sexagesimo octauo. Ve-
 runtamen hunc Othonem si vnquā vel in fide vacillarit
 vel in moribus deliquerit: ipsum tamen resipuisse: & erra-
 ri veniam consecutum esse: dubitet nemo: Quippe qui nō
 solum Hierosolymam: & ad sacratissima humanitatis
 Christi: nostręq; salutis loca (indignę a Sarracenis posses-
 sa) profectus est: sed etiam cum fratre suo Friderico: suę
 uorum duce: in suę & parentum animarum: redempti-
 onem: paterna bona tradidit: domui sanctę Fidis in Sle-
 cistat (quę sancti sepulchri vocabulo: insignis fuit) ip-
 samq; ab episcopalis: ceteraq; seruitutis iugo absolutā:
 nemoribus: pascuis: pratis: piscinis: mancipijs: mirifi-
 ce dotauit: corroborans & approbans donationem: a ma-
 tre quoq; suā: eidem domui factam. Ceterum multa bo-
 na quę a titulo Lüttenbach: vsq; ad aquam quę Chera
 nūcupatur: tenuerat: ecclesię quę Groba vocat: largitus est
 anno Christi millesi. nonage. quinto. duode. Cal. Augusti:

Regnante Heinrico quarto Romanoꝝ imperatore.
 Quā Othonis donationem; Paschalis papa cōfirmavit;
 ratamq; & incommutabilem manere sanxit. Tanta liberalitas;
 tanta munificentia; in sacrum locum pro Christi ministris
 exhibita; non nisi a bono christiano; & deum diligente;
 processisse videtur. Extant adhuc originales huius dona-
 tionis littere; in quibus se Otho peccatoꝝ humillime cō-
 fitetur. Qui interea huic sanctę Fidis domui pꝛesueret; si
 dei honorem; sue vtilitati & pompe pꝛetulerint; & piam
 Othonis voluntatem expleverint; nouit deus. Tandem
 vero etate nostra; sub Alexandro sexto; domus illa; mense
 episcopali argentinenſi (Alberto impetrante) vnita est; atq;
 incorporata.

Sedit annis sedecim

Obijt anno Christi millesimo centesimo: tertio nonas Au-
 gusti.

Sepultus

Baldevinus

LI

Sedit mensibus quasi duobus

Obijt anno dñi millesimo centesimo: quo etiā Otho mor-
 tuus est;

Sepultus

Cuno nobilis clericus: ec

LIII

Cuno
biu in
doun
garten
fundat

desie Argentinēsi: eodem anno quo Baldeuinus vita fun-
ctus est: a rege præficitur. Fundata est sub eo domus .S.
Bernardi in pomerio: vulgo Boungarten: locus pfecto
detotioni & contemplationi accomodatus. Quā fun-
dationem ipse Cuno et sui successores Bruno et Gebehar-
tus confirmauerunt. Cuno autem cenobium Ettenheim
münster: multis modis dissipatum: amplius deastare
non timens: multa bona sæcularibus tribuenda abstulisse
scribitur. Tandem vero expulsus est: & eiectus ab ep̄atu
ingenio cuiusdam Conradi canonici argentinensis. Sub
hoc Canone: regnante Henrico quinto et Paschali papa
Hednigis filia Gerhardi comitis in Egenheim: donas-
uit Bergheim cū præijs: hæreditario iure: ad se pertinen-
tibus: ecclesie sanctæ Mariæ argentinē. consentientibus
duobus filiis Hugone & Vdalrico. Qui duas curtes:
vnā in villa Sultz i Volago: alterā i Burckem iuxta Rhes-
nū: in feudū ab ecclesia receperūt: cōsentiētibz et appbāz
tibus Canone ep̄o: & cæteris ecclesie prelatis. Hac etiam
etate: Henricus rex: filius Imperatoris Henrici: cū pro-
pter imperatoriam consecrationem a domino apostolico
percipiendam: Romam cum expeditione congita prope-
raret: & secundum consuetudinem recte se iudicaturum
orphanis: viduis & ecclesijs iuraret: reuersus propter iura-
mentum præstitum: equitatem iudicis: multo tempore
custodiuit. Quo Argentine pro tribunali sedente: proci-
dentes de Ettenheim monasterio fratres: pro rebus sibi ini-
uste ablatis interpellauerunt ipsum. Mox ergo sententia
prolata: quod nulli liceat: monachorum: canonicorumq;
præbendam auferre vel habere. Oportuit Imperatori satis

Silia co
muni d
Egenf
heim
dōauit
berdā
dam.

Hen
ric⁵ rex
p coro-
na iuri-
periali
romani
pergit.

Iusta
regis se-
ctia cō-
tra tyrā-
nos

facere peruafores: rebꝯ hac tenꝯ in iuſte poſſeſſis: in ipſius
manu cōtinuo reſignatis. Rebus itaq; monaſterio redditis
& aliquot annis in uſu retentis: peruafores cognoscentes
auguſtum: a quibꝯdam tribulari: bona prædicta ſibi præ
ſumpſerunt iterum vendicare. Quāta cecitas: quanta perfis
dia eorum: qui Chriſti miniſtris ſua abſtrahunt: tanquā
dominus deus nō ſit eos: pro tanto ſacrilegio caſtigaturus
qui vel ſolam rei alienę concupiſcentiam per legiſlatorem
ſuum Moſen interdixit. Fuit olim Dagobertus (vt ipſe
in fundatione monaſterij Vuiſſenburgenſis conſitetur) ec
cleſiarum deſtructor & diſſipator: quantū deſenſor & ſub
limator eſſe debuerat: ſed raptus eſt in ſublime: & iudici
preſentatus: ac ab eccleſiarum patronis: pro rebꝯ eccleſiaſ
ticis: per rapinā ab eo diſtractis: grauiter accuſatus: mar
tyris uero Dyoniſij precibus: inſtantis penę dilationem: &
penitentię tempꝯ obtinuit. Ideo eccleſiam in honorē ſan
ctę trinitatis: & ſanctę Marię: & beatorum Petri & Pauli
apoſtolorum: in Vuiſſenbūrgo conſtructam ſublimauit:
& regali munificentia ditauit: anno regni ſui viceſimo ter
tio: Chriſti autē ſexingēteſimo viceſimo tertio. Dicitur etiā
collegium ſurbūrgenſe fundaſſe. Maurimonaſterij etiā a
Childeberto francoꝝ rege fundati: priuilegia corroborauit.
Sic Dagobertus: ſic ceteri principes: qui olim eccleſijs
& cenobijs oneri fuere: compuncti penituerunt. Qui uero
noſtris temporibus: eccleſias: aras: & monaſteria ſpoliant
aut onerant: quando penitent: quando ſatiſſaciunt: quan
do ſalutis animarū ſuarum habent rationem?

Dago
bertusuiſſen
burgūuiſſen
burgū
Sur
burgū
Dau
rimo
naſteri
umAthen
dant ec
cleſie &
perſecu
tores

Sedit annis viginti tribꝯ

Obijt

sepultꝯ

Tēporibus hūiūs Canonis anno Christi millesimo cētesimo
 vicesimo: Calistus papa secundus: cōfirmavit fūdatōem
 monasterij Curie Hugonis in Vofago: a comite Vuerns
 hero de Habesburgo: vocato de Ortenbergo factā. Eandē
 fundationem: & amplissimā donationē Innocentius
 quoq; Papa secundus corroborauit: anno Christi millesi-
 mo centesimo tricesimo septimo. Hoc idem monasteriū
 situ amenum: & clericis secularis frequentię pertēsis: hōes-
 ste in cōmuniq; viuere cupientibus dignū: Fridericus pri-
 mus: victoriosissimū gloriōsissimūq; imperator: in suā
 defensionē accepit: anno millesimo centesimo sexagesimo
 secundo. Vtinam vel vna domus: in vniuersa hac diocēsi
 foret. in qua honesti & maturi sacerdotes: a passionibus li-
 berit: & castimonie dediti: in cōmuni simul viuere possēt:
 sicut sunt tot beguttarum & Lolhardorum: aliorumq; cō-
 uenticula & mansiones.

LIII **B**runo vir sancte vite Suffe-
 ctus est in locum Canonis abrogati Anno Christi Mil-
 lesimo centesimo vicesimo tertio.

Sedisse scribitur anno dūmtaxat vno.
 Obijt
 Sepultus.

Gebehardus hic anno chri^{LV.}

sti millesimo centesimo tricesimo: cum Friderico Alama-
nie et Suzuig duce: bis lacesitus pugnavit. In secūdaq; pu-
gnat: iuxta pagū Duntzenheim alij scribūt Gugēheim,
feliciter triūphavit. Eius etate anno Christi millesimo cē-
tesimo vicesimo octavo: Cenobium Nuwenburgum: or-
dinis Cisterciē: in fundo Reynaldi comitis Lutzelbur-
gen. constructum est: coepitq; in rebus: personis & religio-
ne: mirum in modū crescere atq; florere. vtinam & hodie
& ammodo. Quamobrem ex eo cenobio translati sunt
fratres ad Mulbronnā primū erectam: vt illic religionem
plantarent. Ideoq; abbas noui castri: mulbronnenlis mo-
nasterij est uisitor. Sub hoc etiā Gebehardo anno Chris-
sti millesimo centesimo tricesimo septimo: regnante Lo-
thario: domus in ytenwyler a Conrado argentine. cano-
nico: cum allodio & appendicijs: in sanctę Cristine gloriā
fundata est: & canonicis regularibus tradita: in remedium
animarum patris sui Trutheri & matris sue Berthe: vbi ho-
die laudabiliter et religiose domino deo seruit. Postea ve-
ro anno Christi: millesimo quadringētesimo quinquage-
simo quarto: Robertus: domū eandem monasterio san-
cti Arbogasti vniuit & annexuit: quam vnionē posthac
consentiente maioris ecclesię capitulo retractans: sacrosan-
ctę domui in Trutenhusen: monasterium in ytenwyler co-
pulauit: verum tandem Robertus ille: vrgentibus causis:
idem monasterium a Trutenhusensibus quoq; segregans
& dimembrans: specialē illic prioratū esse decreuit. Vtrāq;
tamen domum ab omnibus oneribus & cōtributiōibus
epō faciendis eximit.

Leno-
bium i
Nien-
burgo
fuit

2. ul-
brōna

Colle-
gium i
Zicwi-
ler sunt
vatur

G

BVRCKARDVS

Sedit annis decem & nouem
Obijt anno Christi millesimo centesimo quadragesimo
primo
Sepultus

LVI

Burckardus Eligitur An

no domini millesimo centesimo quadragesimo primo:
Temporibus Friderici primi gloriosissimi romanorum
imperatoris: cuius imperij annus sextus: fuit pontificatus
huius Burckardi annus decimasseptimus. Hic hortū suū
in vico hospitalis vulgo Spittelgass: & alia multa bonaq;
predia hospitali tradidit argentinenſi. Fertur ipsum sancti
Florentij reliquias in Hafela transferre conatū esse. Hic
etiā sacellū sancti Martini episcopi āno Christi millesimo
centesimo quinquagesimo tertio: & partem templi interio
rem: enormi incendio quondam exustam in cenobio schut
terano cōsecrauit: anno domini millesimo centesimo quin
quagesimo quinto. Temporibus huius Burckardi anno
Christi millesimo centesimo quadragesimo quarto: eccle
sia dñi Thomę denuo exaritur: cum monumentis litteras
rum & privilegijs: quę etiā dudum antea (sicut & maius
templum) fulmine corruit: anno Christi millesimo septis
mo: vt in Guilhelmo primo narratum est. Verum
anno dñi millesimo centesimo sexagesimo tertio: a Frider
rico primo romanorū imperatōre gloriosissimo magnific
ce cesareis privilegijs abunde munitur. Et cum possessio
nibus in tuitionē suscepta est: septimo Calē. Maij in herē

Eno/
bium
i schut
tera ex
ustum
ddicat

Ecclesia
sancti
Thome
secundo
exurit.

bipoli: presente eius loci episcopo: cum alijs multis episcopis & abbatibus. Burckardus etiam cenobitis in Suartzaha affectus ipsos ab oi theloneo: de rebus suis per urbē Argē gentinam deducendis prestando: liberaliter exemit: anno Christi millesimo centesimo & quadragesimo quarto: regni vero Conradi romanorum regis secundo.

schwarz
gatha
thele
episcopo

Sedit annis viginti vno

Obijt anno domini millesimo centesimo sexagesimo primo: tempore Eugenij secundi pape: Conrado secundo romanorum rege: qui tum Argentine presens erat: & propria in personam in palatio seu pretorio argentinensi: presidebat atq; iudicabat.

Rudolfus Burckardo succe

LVII

dit: anno domini millesimo centesimo sexagesimo secundo. Sed postea ob symoniacam prauitatem: ab episcopatu deicitur & exauctoratur in concilio sub Alexandro papa celebrato: cui quingenti episcopi & abbates interfuisse referuntur. Nec ipse quidem solus episcopali dignitate: propter horrendam symonie labem priuatur: sed etiam Basileensis & Metensis episcopi: ac nonnulli alij prelati (presente Hildebrado cardinali & sedis apo. legato) anno domini millesimo centesimo septuagesimo nono: dignitatibus suis abrogantur.

Episcopus
ponitur
ob symoniam

Sedit annis viginti: alij scribunt decem & septem

Obijt

Sepultus:

G ij

LV
III. **Conradus cognomento**

Colle-
gium
domi-
ni in
Nidder-
mün-
ster de-
dicat.

De cru-
ce i Nid-
dermün-
ster.

wentzslai eligitur: anno domini millesimo centesimo / se-
ptuagesimo nono: vicesima die decēbris. Sub eo monaste-
rium in Niddermünster primo fuit dedicatum in honorē
sanctę dei genitricis Marię ab epō mantuano: sedis aposto-
lice legato. Est ibidem crux ex laminis argenteis non par-
ua. In qua hęc est in scriptio antiquis characteribus facta: an-
no ab incarnatione domini: millesimo centesimo nonage-
simo septimo: reparata est hęc crux ab Edelinda abbatis-
sa: abbatię suę vicesimo secundo anno: sub Henrico impe-
ratore romanorum & rege Sicilię: anno regni sui sexto: in
qua reconditum est precipium domini: de ligno domini:
de veste Marię virginis: brachium sancti Basilij: brachiū
sancti Dyonisi: ceterorumq; sanctorū reliquię. Item septis-
mo Idus iulij: hęc crux sacratissima de Parisio ducta a ge-
lorum sanctorum: Camelo directā est ad hunc locum: ab
inclęto Hugone et cōiuge sua abba: et infra: hertzog Hug
von burgund vnd abba.

Sedit anno vno

Moritur

Sepelitur eodem die: pūta vigilia sancti Thomę apostoli:
anno mox sequenti millesimo centesimo octogesimo. Et
quā breui tempore sedit: forte pondum insulam aut cons-
firmationem consecutus. Conradus qui paulo post sequi-
tur: primus illius nominis appellatus est: Nam Conradus
deliechtenberg in suo Epitaphio secundus est in scriptis.

Henricus cognomēto Byl

LIX:

lungus: Conrado surrogatur: anno Christi millesimo centesimo octogesimo primo. Sub eo fundatum: institutum & dotatum est: monasterium Canonorum regularium in Druttenhusen: a veneranda domina abbatissa in Hohenburgo collegio diuæ Odiliæ dedicato (quam pro visus incolumitate peregrini frequenter visitant) Herradis nomine: cooperante fratre suo Gunthero ex familia Laudefbergia: ad dominæ nostræ et diui Nicholai honorem vt canonici illi regulares: dominabus in monte & in temporalibus & in spiritualibus: opitularentur: anno Christi millesimo centesimo octogesimo primo: decimoquarto calē. Maij. Accessit ad hoc auctoritas & consensus Friderici Alfaciæ Sueniæq; ducis: patris Friderici primi imperatoris. Idem monasterium olim dissipatum: & ad extremam ferè ruinam: propter lasciniam inhabitantium redactum fuit. Sed paulopost anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto: vocatis ex Bödickem: paderbornēsis episcopatus: deuotis et religiosis patribus magno labore ornatissime reedificatum est: sub primo priore losanne Tulmanno: viro optimo atq; deuoto. Et sicut in spiritualibus: diuinoq; cultu: pristinum florem reparauit: sic etiā in temporalibus: deo propicio: recuperari coepit. Nā in eo vsq; hodie: p̄ij & humanissimi fratres: deuote & sedulo deum colunt venerantur et honorant: salutaria bonæ & pudicæ vitæ exempla: populo præbentes et clero seculari. Eandem domum Bertoldus: anno Christi millesimo tricentesimo quadragesimo: priuilegijs liberalissime munivit

Collegiū in
Drutten
husen
fundat
ab ab
batissa
in Hohen
burgo

Tructen
busen
formiat

Joannes
Tulman
nus

Gij

CONRADVS .II.

Robertus postea capitulo wyndenshemē . subijciens: ab
 vniuersis cuiuscūq; generis oneribus ep̄alibus: liberā decre-
 uit & immunitem. Sub hoc etiā Henrico: ecclesia parochi-
 alis sancti Nicholai: a validis ciuibz cognomēto Spender
 fundata est: anno Christi millesimo cētesimo octogesimo
 Sed it annis octo: quidam scribunt decem (secundo:
 Obijt anno millesimo cētesimo nonagesimo octauo: alij
 scribūt: octogesimo secūdo: Calēn. Aprilis .
 Sepultus

Conradus Secundus cog-
 nomēto Lyne: ex gñolis nostre patrię humenbūrgēlibz: ec-
 clesie p̄ficitur: anno dñi millesimo centesimo nonagesimo
 Post bienniuū vero: cū ipse qbusdā vrbis argētīnēsis gētibz
 aut familijs adherere: eisq; cōfērire nolleret: ab eorū familiari-
 bus capitur: et in captiuitate tenetur: quo ad illis recōciliare-
 tur. Tēporibz suis duo in discordia romanorū reges electi
 erāt: Otho Saxonum: et Philippus Sueuie ducēs. Cū vero
 Philippus experiretur: Conradū ep̄m: partes Othonis seq-
 atq; tutari: exercitū grādem in alsaciā: p̄cipite in terras ep̄a-
 tis argētīnēsis mouet. Mollishei: & Apiacā vulgo Epfich
 expugnat: loca cetera igni cōsumit: et misere depopulat
 Philippus postea Bambergē occisus est: anno post milles-
 mū ducētesimo octauo: vñdecio Calēn. Iulij: Spire sepultus
 Forte ob hāc causam: q̄ Cōradus Othoni adhererat: a ciui-
 bus qbusdā captus fuit: q̄ vel Philippo morē gerere spera-
 bāt: vel rez suaz damna: in hoc scismate patiebātur. Ab
 hoc Cōrado: vsq; ad Guīlhelmū de Honstein modernū
 non inuenio quēpiā ep̄orū argētīnēsiū ignobilē: p̄ter so-
 lū Ioannem primū: quāuis et alij qdā nobiles p̄cesserint: vt
 Magnus: Rotharius: Gotfridus: Richuinus: Vto: Otho:

paroch
 ia S.
 Nicho-
 lai er
 gatur.

LX

Capit
 Conra-
 dus.

Philippus rex
 Alsacie
 quēdā
 loca ex-
 pugnat

nobiles
 qui ep̄o
 rū hac
 tenuis
 fuerint

Cuno. Verū si nobilitas sola est atq; vnica virtus : multo
 Sedit annis duodecim (plures exitere.
 Obijt anno Christi millesimo duccētesimo secūdo : Eius
 imago supra portā vr̄bis argētīnēsis posita est quā vulgo
 Bischoffs bürge thor appellāt: supra quā imaginē hec pa-
 gia incisa aut insculpta est. Cōradus de Himēburg : fidel'
 Sepultus (argētīnēsis ep̄us :

Henricus de Veringen se LXI

Cūdus: natiōe Suevus. Hic filius fuit Lamberti
 comitis in Veringē: cōcorditer elect' : cōfirmationē suā: in
 quinto primū anno: ppter scisma: quod tū in sede magū-
 tina erat (a qua ep̄i argētīnēses: illa tēpestate: cōfirmari so-
 lebāt) vix tādē a sūmo pōtifice ipetratit : ab archiep̄o
 Senonēsi cōsecratus: anno dñi millesimo duccētesimo septi-
 mo. Vir fuit totū deo deditus: et religiosus: nō solū pacis
 amator: verū etiā pacificus: id est pacē faciēs: litesq; et dis-
 cordias: p vinili sua passim e medio tollēs. Mun' ep̄ale p se
 ipsum impleuit. Sacris iniciādos ppria in p̄sona ordinavit.
 Et quia toto q̄tinquēnio exacto: nō fuerāt ordines colla-
 ti: ipse in sabbato quattuor tēporū: post p̄thecosten : quin-
 gētos clericos diuersis ordinib' isignit. Inter quos centū
 et quattuordecim enalere sacerdotes: residui vero: sub dia-
 conis et diaconi facti sunt. Fuērat tū in vr̄be Argētina Phi-
 lippus romanorū rex christianissim' : q postea anno seq̄nti
 (vt memini) trucidatus est. Hic Hēricus : ecclesiā sanctae
 Aureliae: fratrib' S. Thomae tradidit: arcē Dagbichstein ip-
 sum extruxisse: quoddā ep̄i grāma indicat. In quo anathe-
 ma ei imp̄catur: qui eū locū alienarit. Quāvis sint qui cre-
 dāt arcē illā: a Dagoberto: primū esse ex fundo edificatam
 Forte eā Hēric' : collabētē instaurauit: aut āpriorē: fortio-

laudes?
 Hēric

Dag-
 stein in
 staurat

HENRICVS .II:

rem ꝑ fecit. Arcem q̄ tunc Andelo vastauit: anno millesimo ducentesimo decimo sexto. Habuit hic Henricus fratrem Hermānum Cōtractum nomine: virum in humanis sacrisq̄ litteris eruditissimum: qui varia ecclesię cantica cōscripsit: illam precipue prosam: quam de domina nostra in missa canimus: Ave prædara maris stella. Nam prosæ illæ: quas sequentias vocant: in Germania ortum habent: a No. Iegero abbate sancti Galli: primū exarata: & a se de apostolica approbata. Astipulatur Albertus magnus in expositione missæ: capite de Alleluia. Huius etiam Henrici ætate: anno domini millesimo ducentesimo duodecimo: octoginta hæretici Argentine ignibus cōcremati sūt. Eius etiam tempore: fratres ordinis sancti Dominici: quāuis extra muros circa basilicam sanctę Elysaβeth Argentine hospicio recepti sunt. Sub hoc etiam Henrico: anno domini millesimo ducentesimo tredecimo: domina Vta ducissa de Schowenburgo: fundauit monasteriū omnium sanctorum: in hercinia siue nigra silua: ordinis præmonstratē. Cuius fratres olim a Sifrido archiepiscopo magistino: de honestate & actiue vitę prudentia: maximopere sunt cōmendati. Ideo in monasteriū Latrille prope yāgiones reformandum: electis sancti Benedicti fratribus in disciplinabilibus: & vicinis omnibus vehementer exosi: hoc omnium sanctorum cenobio: fratres romani pontificis iussu idē Sifrid⁹ itroduxit: verā et sanctā religionē illic plātaturus. Litteras archiep̄i de hac trāslatiōe: vidē: legi: et in sermonem germanicum traduxi. Sedit annis viginti vno. Obijt anno domini millesimo ducentesimo vigesimo tertio: quinto Idus Martij. Sepultus dicitur in capella sancti Andree:

Hic
 manus
 Cōtra
 ctus flo
 ret.

Lxx
 heretic
 eunt
 Argenti
 na.

Fr̄es
 or. S.
 Dñici
 ventū
 Argenti
 nani.

monaste
 riū om̄
 nium
 sanctorū
 fundat.

Bertoldus filius ducis sue LXII

ſue de Tecke: Hic licet etate iuuenis eſſet: maturitate tñ mo-
 rū: in omnibus reb⁹ agendis ſenectā prę ſe ferebat: ſibi ipſiq;
 aut ſuo ingenio non nimium cōſiſus: ſano ſemper pruden-
 tium conſilio utebatur: opera & induſtria ſua: mirum eccle-
 ſia incrementum recepit: Eam namq; longe magis in ſuo
 regimine dotauit atq; ditauit: quam vniuerſi ſui prædeceſ-
 ſores: monaſteria & collegia erexit: pacem in patria fecit.
 Scribitur de ipſo: quod quocūq; ſe diuerteret: ſemper pro
 ſperis & optatis ſucceſſibus potiretur. Monaſteria in epiſco-
 patu ſuo ſita: humaniter abſq; ipſorum moleſtia & grauamē-
 mine: ſouit atq; protexit. Argentinenſium auxilio contra
 comites de pfirthe & quattuordecim ciuitates circa Bledel-
 heim bellum geſſit: & victoriam diuina ope obtinuit: an-
 ſo domini milleſimo ducentefimo vicesimo octauo: do-
 mīandi libidine nequaq; vrebatur: nec alienarum rerum
 appetens: ſed ſuis contentus fuit. Ideo q; glorioſum ſibi no-
 men: gemmis & auro præcioſius: laudabiliter acquiſiuit ar-
 cem Bernſtein: ſupra Tambacum: ad vnius menſis ſpaciū
 obſidione cinxit: tandemq; expugnauit atq; obtinuit: an-
 ſo domini milleſimo ducentefimo vicesimo ſeptimo. Ber-
 toldus quoq; anno domini milleſimo ducentefimo trices-
 ſimo quinto: menſe nouembri: pacis amore arbitratus fuit
 ob certas lites: inter abbatem & cōuentū ſchutteranum ex
 vna: & Henricum nobilē de Thierſberg: eo tempore mo-
 naſterij illius aduocatū aut defenſorem: parte ex altera.
 Idem etiam cenobiū ſchutteranū: ſub eo igni vehemen-
 ter concrematum eſt: anno domini milleſimo ducentefimo
 quadrageſimo decimo tertio Calē. lunij: Bertoldus quoq;

Elitos
 ria ber-
 toldi

Anno
 bium
 ſchutte-
 ranū ex
 vna:

BERTOLDVS

exiſto iterum ſchwartzenſi cenobio: abbatē ad ſe conſueſ-
 ſumq; aſſumpſit: imperatoremq; adiit: & ab eo hodiernū
 pro noua ſtructure locū: hūmillime precibꝫ impetravit:
 & veluti pius pater oīes ſibi creditas: thirannidi nolens ex-
 ponere: inter eiꝫ monaſterij abbatē & aduocatos: pa-
 cem facturꝫ: ſyluanos queſtores: opifices: ceteroſq; famu-
 los: ab obſequio & exactionibus aduocatorum liberos fo-
 re pronunciauit. Tantarum virtutū exemplar mani- feſtum
 omnibus prebuit Bertoldus: vt mortuum deuotus popu-
 lus pro diuo veneraretur: ad eiꝫ monumētū infirmi cō-
 fluerent: qñi & ſeſe meritis illius liberatos crediderunt. Eſt
 in ſarcophago ſuo foramen concatum: in quo vtriuſq; ſe-
 xus homines: digitos ſuos impoſuerunt: vt ab vlceribus et
 verucis purgarentur: ſub hoc Bertoldo fratres ſancti Fran-
 ciſci Argentinam inhabitare ceperūt: fuit ex eis Hugo de
 Schlettſtatt: qñi in ſententias ſcripſit: imitator ſancti Bonae-
 uenture non contemnendus.

Fr̃s
 ſancti
 Fr̃ciſci
 veniūt
 Argen-
 tinam

Sedit annis quindecim

Obijt

Sepultus in Capella ſancti Andree iuxta ſepulturam Hen-
 rici de Stabeleck: proximi ſucceſſoris.

LX
 III

Henricus de Stabeleck an-
 tiquo Suenie comitatu tertius: ſcribitur promidus fuiſſe ar-
 gentinenſis eccleſie gubernator: hic ſacellum diui Gregorij
 & Blaſij in ambitu maioris eccleſie: conſecrauit: anno do-

mini millesimo dūcentesimo quinquagesimo sexto. Hic primariū lapidem: ad claustrū fratrum ordinis sancti Dominici argenti p̄subteraneo fundamēto locauit: qui sub eo intra mēia vrbis: in locum: quem hodie habitant recepti sunt. Primi autem fundatores: domibus suis pro monasterij loco datis: fuere Fridericus de Hanaw p̄positus: Vdalricus de Thalmasingen & Ioannes de Alba: uterq; canonici argentinenſes. Fundatores monasterij p̄positi carorū fuere canonici argentinenſes.

deſe corpus: quattuor testudinibus distinctum: biennio et sex mensibus exstructum est. Eiusdem monasterij & ciuitatis filius: Vdalricus Engelberti: nobilissimam theologie summā conscripsit: quę sempiterna laus erit argentinenſiū & Germanorum. Vdalricus etiam Friderico secundo imperatori: summis pontificibus infesto: non mediocriter resistit. Nam cum Fridericus ab Innocentio quarto anathemate notatus: imperioq; priuatus eſſet: Henricus episcopus pape morem gereret: atq; ecclesie romane fidem seruare recipiens: Henrico Thuringie Lantgrauio: in regem romanum apud Herbipolim electo: fideliter adheſit: auxiliaq; pro virili: contra Fridericum & filium eius Conradū preſtitit. Namq; oppida & arces quę Fridericus a regno exautoratus in Alsacia possidebat: obsidione cinxit: & expugnauit: quedam funditus destruxit: quedam igni consumpsit. E quib⁹ sunt illa: Illewicſenheim: Gēgebach: Cronenberg: Molberghuſen: Ortemberg: Offenburgum: & vn̄a uerſa vallis a fluuio Kūntziche nomē habens. Dūq; apud Francſofurdia cū Conrado Friderici filio pugnaret: victoria potitus est.

Sedit annis viginti duobus

Obijt anno domini millesimo dūcentesimo sexagesimo: quarto nonas Marcij:

GVALTHERVS

Seputus in capella sancti Andree argentine. cū hoc epitaphio.

Anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo: quartato nonas marcij: Obijt episcopus Henricus de Stahelcke.

LXI
III

Gualtherus de Geroltzbeck
transsilenano.

Henn
enberg

Eodem anno: post breue temporis intervallum: sabbatho añ palmarū celebratē: electus est Gualtherus: & ab archiepiscopo maguntino confirmatus: in sacerdotem ordinatus: episcopumq; consecratus est: atq; sacrificij sui primicias: secundā februarij die in summo templo argentine: solenniter celebravit: quibus interfuere multi proceres & magnates: prelatiq; ecclesiastici. Inprimis aderat abbas sancti Galli: mille: & Morbacensis: quingentis equitibus stipati. Gualtherus deinde capellā sanctorū Iohannis baptiste & evangeliste in curia dominorū Hennenbergensium sitam: dominica sexagesime consecrauit. Splendidum & honorificū episcoporum dignum exordium: verum paulo post suborta est super certis iuribus (quę Gualtherus ad suam ecclesiam pertinere iudicabat) inter ipsum & ciues argentinenses dissensio: quę cum plurimorum ad concordiam laborantium: opera: sedari non posset: ciues intra octavam penthecostes urbem egressi: sumptis armis Haldenburgum arcem vastarunt: fossatūq; profundum opplentes solo equarūt. Gualtherus euestigio sub gravissimis cęsuris & beneficio

rtm prinationis perat: vniuerso clero: immo & pueris lit-
 teras latinas discantibus mandat: vt urbem egrediatur. Pa- Clerus
 rent omnes preter Bertoldū de ochsenstein decanū: grandē exit ar-
 tum & imbecillum: & Henricum de Geroltzede in vofa gētinā]
 go cantorem: qui electioni Gualtheri nequaquam consens-
 erat. Interdicit episcopus omnibus ecclesie sacramentis: des-
 rus & nobiles qui episcopo fauebant aurum & argentum
 suum ex vrbe auferunt: reliqua bona: vt pote pernas annos
 nam & vina domi relinquunt: ea omnia signātes: & reddi-
 tum iri (sed frustra) sperantes. Inruitur enim in eorum dos-
 mos: & quicquid ex omnibus latibulis: immo etiam a ias-
 nuis & parietibus atelli poterat: effertur. Gualtherus col- Gual-
 lecto grādi exercitu ad quem Treuerē. archiepiscopus & therus
 abbates duo quos nominatim fortes suppetias miserūt operatū
 urbem obsidet: pauci ex ordine equestri: qui Alsāciam ins- (cogit)
 habitant: partes ciuitatis: sed pontificis sequebantur. Inter- gat o
 cluduntur vig: ne cōmeatus in ciuitatem inueherentur. Cū
 ita discordia aliquamdiū duraret: pleriq; comites (inter Rudol-
 quos etiam fuit Rudolfus Habensburgius: paulopost in phus
 romanorum regem electus) foedus cū ciuitate percutiunt basburg-
 opem ei pollicentes. Itaq; animati ciues: terras transhe- gus
 nanas: dominorum de Geroltzede: & Liechtenbergen: urbem
 suum: multosq; alios pagos: ciuitati finitimos: depopulā- tuat d
 tur & vastant. Hand aliter faciebat Gualtherus: et ipse ci-
 tium prædia depopulatus: eorum agros: prata: & vineta
 inter familiares adiutoresq; suos diuisit. Paulopost circi-
 ter Christi natalem: ciues comitum ope fulsi: ad wicker- Arx in
 heim Brūsche finitimam pergunt: vt arcem illam: militari wick-
 bus eius nominis adimerent: multa enim damna ex eo lo- cris: ei
 ci perpassi fuerant. Inueniunt pagum vini plenum: Pleriq; vastat.

GVALTHERVS

recentioris vini quo ciuitas carebat (quia interclusa per an-
tumnum fuere vie ne intreretur) auidiores; ebrietate pre-
muntur. Quod ut comperit Gualtherus; magnū coegit
exercitum; edixerat enim; et prouide instituerat; vt ex sonitu
cāpanarū; in cūctis sui dominij locis vsq; ad Sletstat Mollis-
heim; Zaberniā; Rynowe; et Hagenoiā audito; popul⁹ con-
gregaretur. Assunt innūmeri pedites; et equites; longe
plures quam apud urbem essent; pergunt obuiam ciuib⁹
in montē iter wicserheim et folbesheim; ita vt vtrinq;
se viderent et alloquerentur. Cupiebat episcopus congregari
nisi fluminis impedimento fuisset. Cives in urbem redeūt;
soli quindecim; amore vini detinebantur; qui redire cum
socijs recusabant. Quos obrunt hostes; & defectis prius
manibus & pedibus; trucidant; Eisdem temporibus erat
interregnum; vacabat enim romanum imperium rege aut
imperatore suo; magnamq; auctoritatem Gualtherus ha-
buit in ciuitate Colmaria; quam prodicione cuiusdā præ-
toris (quem sculterum vocant) perdidit; ciuitate noctū
in manus Rudolffi Habensburgij; clam tradita. Fuerant
etiā ea ætate; diuersæ factiones in oppido Mulhusa; quod
ad episcopatum argentinensem tūc pertinebat. Dumq;
altera factionum; perspectum haberet; quidnam in Col-
maria nudius accidisset; clā missis ad Rudolffum Habens-
burgium nuncijs; mentem suam subdolan patefaciunt;
se illi ciuitatis portas noctū referaturos. Habebat enim epi-
scopus in ipsa ciuitate arcem; quam sum inhabitabat præ-
fectus; qui mirum in modum ciues premebat; ideoq; ab
episcopo; ad Rudolffum defecerunt; & oppidum tradunt.
Arx ipsa post tres menses expugnatur; et funditus demo-
litur. Gualtherus clam inuito cum proceribus suis consilio

*Præliū
fluminis
itercipit*

*Colma-
ria tra-
dit Ru-
dolfo.*

*Mul-
husa de-
sistit ab
epo.*

persuasit: Colmariam recuperari posse: sicq; procures in re
 gione colmariensium: et ciues inde expulsi: sperabant ciui- *Eclit-
 na reu-
 perare
 cogitat
 epus.*
 tatem ipsam: danculum astu obtinere: non minus quam
 Rudolfus ipsam obtinisset. Veniunt mane intra mœnia
 equites centum: strictisq; gladijs clamitant per plateas: &
 appellant episcopum argentinensem. Prætor qui antea ab
 episcopo defecerat: ciuitatemq; tradiderat: quorondam ci-
 uium armatorum auxilio: resistere ausus: statim ingulatur
 Cives vero animati: vi magna procures: atq; complices ex
 ciuitate pepulerunt. Quorū nonnulli interempti: nōnulli
 fractis membris: in rotas sunt collocati. Interea non desite-
 re Gualtherus et vrbs argentinensis: mutuis sese damnis ac
 locorum ruralium incendijs: ex vtraq; Rhēni parte: a Bris-
 gangia: vsq; ad Saltzam afficere. Nec erant qui litem tam
 horridam extinguere possent. Itaq; ciues die Mercurij: post
 secundam quadagesimæ dominicam: urbem cum ingenti
 peditum equitumq; cathetra exeunt: assumptisq; lapidis
 clavis: ac varijs ferreorum instrumentorū generibus: turrim
 ecclesiæ in Munoltzheim (ne in eam Gualtheris presidij *Turris
 i Mun-
 noltzheim
 diuisa.*
 tum locaret) diruunt. Id expertis episcopis: facto iterum
 campanarum in rure clangore circūsonante: trecetos equi-
 tes: & quinque peditum millia coegit: desiderans utiq; con-
 gredi: conflictumq; habere cum ciuibz: spe victoria po-
 tiunda: nec enim credidit: bellum illud: nisi mutuo prælio
 & certamine: posse finiri. Cives qui turrim diruebant: nū- *cogit
 epus
 exercitū
 ciues q;
 petunt
 supped
 ad.*
 cius in urbem celerrime missis: rem ordine narrant: ac sup-
 pecias efflagitant. Resonant campanæ: fit clamor per vr-
 bē: quā cuncti fere ciues egressi sunt: vt obuiā epō pdeū-
 tes: locijs opitulerent. Quod expti cōciues q; extra urbē fuerāt

GVALTHERVS

Hufzberg, profecti sunt ad montem Haldenburgum: gressusq; suos
 dirigentes: versus superiorem Hufzbergam: socios vrbe
 egressos expectant: qui cum prope adessent: montem des-
 cendunt: at quodā fossato intermedio prepediti (quod
 in equis cōmode transire non poterant) vexilla faciemq;
 suam vertunt: tanq; recta via ciuitatem versus: ituri essent
 fossatum circuire: & eius finem querere statuentes. Quo
 viso: episcopus arbitratus: ciues attonitos: fugam in vrbe
 querere: vt prius apud wicserlheim fecerāt: animatus ac
 more impatiens: non expectata peditum suorum cohors
 te: timens ne hostes manibus suis exaderent: cum solis
 equitibus suis properans: eos prosequitur: suosq; omnis
 confortabat: munera magna promittēs: vt fortiter dimica-
 rent. Ciues autem cum fossatum circuiissent: nec iā itis
 neris impedimentum vllum haberent: iugisq; spatio: a
 Gualtheri equitibus distarent: iamq; concites vrbe egres-
 si: ad se cominus venissent: in aspectum Gualtheri prodire:
 aciem instruere: ac sese animare coeperunt. Quippe
 q; p; vrbis et patrię gloria: proq; sempiterna liberorū et ne-
 potum libertate: sit eis decertandum. Eligūtū duo belli
 duces: quibus omnes sese irrant obtemperaturos. Qui
 vero chirobombardis: balistis ceterisq; iaculis vt:bantur:
 a reliquis ciuib; sunt segregati: hac lege: ne se de prelio
 isto intromittant: sed dumtaxat sese obijciant: & oppo-
 nant: peditibus episcopi aduentantibus (qui nondum ad-
 erant) vt eos intercipiant: ne equitibus eius coniūcti opē
 ferre potuissent. Erant in exercitu Gualtheri: rei militaris
 & stratagematum periti: qui prudentia sua considerabāt
 ciuium agmina: suis esse longe fortiora: atq; ideo episcopos
 p;on: ne prelium iniret: vehementer adhortabātur: quod

cum paucis: magnas hostium copias aggredi: in loco præ-
 sertim ciuitati tam propinquo: temerarium esset: & incō- ^{De au-}
 sultum. At episcopus: illos meticulosos: & timidos esse cla- ^{dacia}
 mitat: q̄ si vellēt abire: cum venia sua possent. Illi vero pu- ^{epi cō-}
 doris causā: infamia q̄ metui (vt mos est germanis) per- ^{peritos}
 stitere. Gualtherus adiem instruit: prælium cōmittitur: in ^{Præliū}
 quo ipse fortissime manu propria: instar strēnuissimi mili- ^{comitti-}
 tis pugnat: duobus eius equis: quibus insederat interfe- ^{tur.}
 ctis: in tertio autem: duobus cum militibus: terga vertit: se-
 quūt̄ ciues: vt ip̄m apprehensum capiant: at præ celeritate
 caballi capere non potuerunt. Occisi & desiderati sunt ex
 parte Gualtheri: sexaginta procercs: inter quos & frater su- ^{Fr̄ strag-}
 us Hermannus occubuit. Capti sex et septuaginta: & pro- ^{ges.}
 prijs lorīs ac laqueis: q̄bus ciues sperabāt abductū iri: præter
 spem irretiti: urbem ingreditur. Die crastina Gualthe- ^{De cen-}
 rus religiosos viros: qui de concordia tractarent: misit in ur- ^{corcia}
 bem: interdictum relaxat: supplicans: vt captiui (præsentī ^{tractat}
 fratr̄ suis: quem adhuc superstitem credidit) humaniter
 tractarentur. Nec tamen religiosi: sed neq; Richardus de ^{Richar-}
 Angliā romanorum rex: qui in Hagenoya de pace & con- ^{dus an-}
 cordia tractabat: dissensionem sedare potuerunt. Sperabat ^{glus}
 enim Gualtherus: & palam gloriabatur: captiuos qui in ^{Rox rex}
 dormitorio summi templi inclusi erant: propediem liberā-
 dos. Ciues vbi id audissent: diligentius circumspexere vin-
 ctula: manicas: & compedes captiuorum: videruntq; limis
 aliquantulum illas esse dissolutas: atq; funes: & foramina
 per muros in penit: versus curiam fratrum effossa: quibus
 proxima nocte (si Gualtherus tacuisset) euasuri erant: rep-
 pererunt. Rescitur a senatu murtis: vincula iniiciuntur
 validiora: custodia fidelior adhibetur. Captiui spe redēp-

Hij

GVALTHERVS

Contra
christia-
norum
bella.

reueas
filiu? o
miseria
curiali-
um.

belloru
pericu-
la.

Augu-
stinus.

contra
bella
sporu.

tionis adēpta: pacē cū vrbe inēit : et libertati restituit. Di-
rātē itaq; tā pniciosa discordia : Gualtherus in capite ieiun-
nū; vita functus est: quē ex animi dolore : cordisq; tristitia
defecisse: mlti crediderūt. Si pacis cultor fuisset: si pōtificiū
mun? quod feliciter inceperat: cōtinuasset: potuit optabilē
et venerandā attigisse senectā. Cōmissū est atrox hoc plū
āno secūdo post millesi. ducēte. sexagesimūq;. Horreda sūt
christianorū inter se bella: quę fere omnia iniusta : Aeneas
Siluius esse scribit. De quib? etiā Thureę plurimū gaudēt.
Lōge tū horribilius est bellū: in quo pater spūalis: et filiū :
princeps et subditi: pastor et oues: arma mutuo distringūt
sanguinē fundūt: et atroci strage grassantur. Bellū inquā
in quo vitā: liberos et fortunā: periculo exponere necesse est
Bellū p̄terea: quod nō solū a villarū incēdio: et magaliū rū-
sticorū cōflagratiōe: sumit principiū: sed etiā cui ānexa est
sanguinis effusio: captiuitas: mltā: furor: exiliū: mēdici-
tas: supra: sacrilegiū: vincula: verbera: vūlnera: cedes: vectis-
galiū pernicies: agrorū calamitas: et animarū multiplex dā-
nū. Bellū deniq; in quo extirūtur agricolarū pauperū tūga-
ria: agri vastātur: abiguntur pecora: vnde pueri erant edu-
candi: tellus inculta iacet: vnde principibus tributa: sacer-
dotibus decimę: ciuibz pensiones : & ipsis agricolis ali-
menta sua : debebāt puenire. In quo plurimi cadūt ense:
aut iaculo cōfossi: furore et ira pleni: vindictęq; avidi : ac
parum de deo: aut salute sua cogitantes : animā exalant :
Nonne hęc miseria? etiā si iustum sit bellum: quę rara
aris est. Hęc itaq; mala: tam magna: tam horrenda: tam se-
tra: quisquis cum dolore considerat : miseriam necesse est
fateatur. Antislites vero cum bella gerunt: vbi casula: ca-
lices: infulx: baculus : decreta: decretales: vtraq; lex dei: statu

taq; provincialia: versari debebant: illic arma: vexilla: balis-
 tæ: gladij: thoraces: ante oculos visuntur. Innumera-
 biles pecunia: quæ pro sustentandis pauperibus: viduisq; & or-
 phanis fouendis: quottidie distribuendæ fuerant: in belli
 sequaces & doriphoros dissipantur: vt pauperes faciant: vt
 viduas & orphanos: in extremam redigant paupertatem:
 & neq; clero neq; religiosis: eorumq; domibus: aut grana-
 rijs parcant: ecclesiastica libertate depressa atq; contempta.
 Porro sicut pro solis temporalibus episcopo non est facile
 decertandū: ita & secularibus perniciosum esse existimo
 cum episcopis aciem conferere. Nam si quid terrarum aut
 prouentuum episcopatus: si fundos: si prædia: si municipia
 iure belli: ac vi armorum: populares episcopatib⁹ abstraxe-
 rint: iure hæc diuino possidere: difficile poterūt. Res enim
 sunt non personæ sed ecclesiæ: & deo dicatæ: quas ab eccle-
 sijs quacumq; alienationis specie auferri: ne in secularem
 redeant vsum: non solum summi pontifices: sed et sacratis-
 si mi cæsares interdixerunt. Ab eo tempore: cines argen-
 tinae reipublicæ: sese de ecclesiæ maioris fabrica intromi-
 serunt: atq; ei in hodiernum diem: antistite capitulq; an-
 nuentibus: operose præsumunt: annuam coram certis capit-
 li personis: rationem reddentes. Sub hoc Gualthero: anno
 Christi millesimo ducentesimo sexagesimo primo: vene-
 runt Argentinam: ex Tuscia: bini & bini: mille ducenti:
 se ipsos nudis tergis flagellantes:

Fabri-
 ca eccle-
 siæ argen-
 tinæ:

Sena
 flagella-
 tius.

HENRICVS .IIII.

Sedit Gualtherus annis duobus

Obijt anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo
tertio : pridie Idus Februarij

Sepultus in Doroltzheim: domo sancti Ioannis ppe Mol
lisheim : iuxta tumbam fratris sui Hermannii: quem tamē
cum Henrico de Thiersperg : itidem in bello Gualtheri
occiso: in Schutterano cenobio sepultū nōnulli asseuerāt .

LX **H**enricus de Geroltzeck in
V. Volagō prope Borre quartus. Hic est ille Cantor argēti
nenfis: qm̄ iubēte Gualthero: antecessore suo: egredi cler
ex vrbe: cū Decano māsit. Hūc defuncto Gualthero cano
nici cōcorditer elegerūt: sciētes se ciuib⁹: in ea re mltū grati
ficari : anno Christi millesimo ducētesimo sexagesimo ter
tio. Huius opera: virtute: consilio: singulariq; clemētia &
māsuētie: bellū acerbissimū est restitūt. Hic ciuib⁹ et e
natūi vrbis argētīnēn, neq; itaq; molest⁹: sed benignus atq;
cōsentīes: opib⁹ et potētatu: honoreq; vehemēter auctus est
Hic tertio sui pōtificatus anno: arcē Ehenheim demolitus
est. Hic pluriā denodia aurea: vasaq; preciosa: in dulsis fan
ctoꝝ reliquijs: ecclīe suae legauit. Pluriās etiā sacerdotū le
nitazq; magni precij vestes: quē hodie in summa habēt
veneratione tradidit. Extat etiā crux de atro et argēto fa
bricata: in cenobio schutterano: in qua sub epī image scul
pta hęc est pagia: Hēricus ep̄us argētīnēn. dic⁹ de Geroltz
eck in Alfacia. Sub hoc Henrico: anno sexagesimo octauo
Albertus magnus: ep̄us ratisponēsis: sacros ordies Argēto
raci cōtulit. Quigētos sū (ex qb⁹ cētū sacerdotes) iordiauit .

Ehen/
heim
vastat.

Alber
tus ma
gnus +

sacrosanctum crisma : in cena domini consecrauit. Capel
 lasq; et altaria dedicauit : & inter cetera : in eade dñi Petri
 iunioris : altare sanctę Columbe : eo tempore : quando Cle
 mens : eius nominis quartus pontifex maximus : anno pōs
 tificatus sui tertio floruit. Quo etiam anno : idem Alber
 tus : auctoritate Henrici episcopi interueniente (relicto iā
 episcopatu ratisponensi) decimo octauo Calē. Iulij : exte
 riorē monasterij schutterani partē : cum plerisq; altari
 bus consecrauit. Sub hoc quoq; Henrico : fratres augusti
 niani Argētinam intrarunt : anno Christi millesimo du
 centesimo sexagesimo quinto. Fuit in eodem monasterio
 Thomas de Argētinā : qui exactissime scripsit : in quattu
 or sententiarum libros. Laus hęc patrię nostrę : & ordinis
 sempiterna. Sunt qui putant : ipsum etiam compendium
 theologicę facultatis comportasse. Licet alij scribant : librū
 illum : a quodam Hugone Rüpelin : ordinis predicatorum
 conuentus argentinensis : esse compositum. Vter illorum
 sit auctor : Argētinā tamen in qua scriptus est liber : suo ho
 more frustrari non potest.

Fr̃s
 augusti
 niani
 Argē
 toracū
 veniūt.
 Tho
 mas
 Argē
 tina flo
 ret.

Sedit Henricus annis decem

Obijt anno Christi millesimo ducentesimo septuagesimo
 tertio.

Sepultus dicitur ante altare sanctę Richardis.

LX
VI.**Conradus tertius de claro**Fami-
lia liech-
tenbergi
a defecitFribur-
gū obli-
detur +Epus
a latio
(alii pu-
erū calce-
ario) oc-
ciditur

monte: vulgo Liechtenberg. Hic eligitur anno domini
millesimo ducentesimo septuagesimo tertio: qui scribitur
virtuosus fuisse & honestus: ad bellandum tamen aptissi-
mus: corpore elegans: & admodum speciosus. Cōsanguini-
neos & necessarios suos exaltatit: familiam suam Liechtē-
bergenſium: carnali amore: psequutus: quæ tamē postea
defecit: in vltimo barone: Iacobo barbato: qui mortem
obijt anno domini millesimo quadringentesimo octoge-
simo: & terrarum dominia ad comites de Hanow & de
Bitis: generos Ludouici: qui Iacobi celibis frater erat: con-
sentiente Alberto episcopo: sunt translata. Conradus itaq;
cognato seu sororio suo: Egenoni friburgēſi comiti: qui ci-
uitatem illam obsidione cinxerat: supplicias militares non
solum misit: sed et ipse quoq; in persona propria: ad exerci-
tum illius profectus est: atq; castra obequitans: vniuersos q̄
in castris erant: ore proprio: vt fortiter pugnarent exhorta-
batur & animauit. Clam vero quidam macellator siue la-
narius: oppidū Friburgū (vbi hodie nobile gymnasiū
in omnibus bonis litteris floret) egressus: Conradum in
serico farſitio seu dypluide: circumequitantem: et nihil sibi
metuentem: ex insperato cuspidē percussit: letaleq; vuln⁹
influxit. Ex quo post triduum Conradus vita defunctus
est: calendis augusti: anno Christi millesimo ducentesimo
nonagesimo nono: cum magna totius exercitus moestitia
& planctu. Argentinamq; corpus eius exanime deductum
cum magno (vti decebat) honore: ecclesiasticæ traditum
est sepulturæ: in capella sancti Ioannis Baptiste. Hic arcē

Crax cum oppido Sermersheim vastatit: atq; ex quadris lapidibus: oppidū Liechtenow cōstruxit. Hic primus biē nalia & collectas clero imposuit: de deri tamen cōsensit: & ad quattuor dumtaxat annos.

Ser
mersh
heim
vastat

Sub hoc Conrado: anno Christi millesimo ducentesimo octogesimo sexto: egregia domus seu castellū cū sacello in suburbano argētinenſi: datū est a validis equestribus ordinis

Liech
tenow
edificat

Blūmenower: sacrosancto Theutonicorū ordini: et cursu tps illic cōuent⁹ fratrum laudabilis: plātari coepit. Hic est ille ordo sacer: a Friderico secūdo et fratre Hermāno: in ter

Dom⁹
theuto
nicorū
aigif

ta sancta cōtra Thureas foelici⁹ expugnādos: institutus. Cuius fratres theuthones: multo sanguine fuso: Lytoniā et Prūsia: foreto idolorū cultu: Christi religionē: suscipere coegerūt.

Blū
menow
er

Anno epāt⁹ huius Cōradi decimoseptio: celebratū est Argētoraci: primū gñale fratrum sancti Frācis capitu lū: sub decio ab ipso Frācis Generali: bona gratia: cui in terfuerūt tres et triginta Prouinciales: reliqui septigenti: Rūdolffus regis romanorū filius: et epī quattuor: Cōradus ar

primū
capitu
lū gñal
le f. m
notū in
argēria

gentinēſis: Probus tullēſis: q̄ antea fuerat Alemānię Prouincialis: Henricus de ylena basileēſis: et postea archiepūs magūtintus: in cuius sepulchro: incisa dicunt hęc verba. Hic iacet in fossa: Henrici mendici ossa: Quart⁹ Albertus epūs de Insula. Huius etiā Cōradi tporib⁹: āno dñi millesimo ducentesimo nonagesimo priō: decimoquarto Calēn. Maij obiit mortē Albertus: nobilis dñs de Steinbūm: argētineſis ecclie canonic⁹ & archidiaconus: qui vbi monasterio schütterano: supra mille argēti pondo seti libras donasset: illic sepultus est: sectis lapidibus sepulchro extracto: cum epitaphio soluti sermone. Eius cōsensu et Nicolai papę quarti auctoritate: Ecclesia in Friesenheim: monasterio predicto: vnita atq; incorporata est:

CONRADVS .III.

Fr̃es
ordinis
sancti
Dominici
nisi ex
eunt vr
bam /

De mo
nachis
et mo
nialib⁹
quibus
dam .

Colle
giū i
Boc
now
transfe
tur ad
Rinow
et post
ad S.
Petri
transf.

Huius tempore: anno millesimo ducentesimo septuagesimo septimo: fratres ordinis sancti Dominici: ppter quasdam differentias, cum ciuib⁹: urbē egressi sunt: Sed Conradus vtrorumq; arbiter: tandem decreuit: fratres non posse ciuib⁹ cōdescēdere: in his q̄ ab ipsis fratrib⁹ postulabāt sicq; cū gratia: intra urbem sunt reuersi: succurrente iusto & prudenti pontificis decreto: cui ciues acquiescebant. Nō uideo: cur quidā: quibus a canonicis: & clero seculari benefactum est: quosq; nec penuria necessariarū rerum vrget (si frugaliter iuxta Christi & Pauli instituta: vivere vellent) adeo laborant: ad incorporandas immo extinguēdas capellanas: in sanctimonialium opulentatum templis pro clericis secularibus: ab honestis prelatis: aut deuotis ciuib⁹ siue laicis fundatas. Cassantur volūtates vltimę: pauperum clericorum (qui ex hoc bonas litteras discere poterant) emolumenta rapiuntur. Naturę lex rūpitur: fratres enim & Christi sponsę: id sibi fieri nollent: pertimescēdū est: ne tandem ex insperato: tenues illę pecuniolę: a capellanis secularibus: in religiosos translate: reliquam ipsorū substantiam absumant: vel famā obscurēt. Crediderim Christo opt. max. inhumanam vltimę piorum voluntatis effractionem: haud perpetuo placituram. Huius Conradi auctoritate: anno Christi millesimo ducentesimo nonagesimo secundo: collegiū a duce Adelderto: patre sanctę Adaldę fundatum: ex Hoenowe: propter alluionem Rheni translatum est: ad ciuitatem Rinow. Vnde postea anno Christi millesimo tricentesimo octogesimo octauo: sub Guilhelmo de Dieft: ad eadem diui Petri senioris trāssert.

Sedit annis viginti: mensibus sex.

Obijt anno Christi millesimo ducentesimo nonagesimo nono

Sepultus in sacello dñi Ioannis Baptistæ: cum tali epigrāmate: in parietem inciso. Anno domini millesimo

ducentesimo nonagesimo : nono Calē. Augusti : Obijt dominus Conradus secundus: de Liechtenberg natus: Argentinenſis epiſcopus: hic ſepultus: qui omnibus bonis cōditionibus: quæ in homine mundiāli debent cōcurrere: eminēbat. Nec ſibi viſus ſimilis eſt in illis. Sedit autem annis viginti: & menſibus ſex. Orate pro eo.

Fridericus De Liechtenberg. Hic fuit frater Conradi proximi præſulis: & prepoſitus eccleſiæ argentineſis : qui poſtq̃ ſedes vācaſſet menſe vno: diebus quindecim : amicis ipſo inuito ſollicitantibus: eligitur concorditer: decimaquinta die menſis Septēbris: anno Chriſti millesimo ducentesimo nonagesimo nono. Erat eo tempore præſens Argentina Albertus romanorum rex: qui mox ipſa electionis die: ipſi electo regalia contulit. Aderat quoq̃ reuerendiſſimus dominus Gerhardus archiepiſcopus maguntinus: a quo Fridericus ſimiliter eadem die confirmationem ſuam accepit. Lucundum & fortunatum principium. Scribitur de ipſo : q̃ præditus fuerit honeſtate. Nam & inter alia : quæ ad honeſtatem ſacerdotum attinent: ſupra ius pontificium: ſtatutaq̃ provincialia: legem ſanctiſſimam: contra execrabilem concubinatum: addidit & promulgauit: qua more pii patris (vt verbis ſuis vtar) gratiſſimis poenis: etiam priuationis be-

LX
VII

FRIDERICVS

quales
epi bel-
la gess-
runt cō-
tra vr-
bem.
guilhel-
mū re-
cipiunt.
reconcili-
atur ec-
clia
maius
 neficiorum affici decreuit; eos qui famam suam negligunt
 & reuerentiā maculant clericalem; focarias palā domi sue
 nutrientes. Non inuenio quēpiam argentinenſiū epōre
 qui ex Alſacia; Auſtralia; finitimisq; & propinquis locis
 ortus fuerit; contra urbem triſtia bella geſſiſſe; præter vnū
 Gualtherum. Quotquot enim alij ciuib; aut ſenatui ar-
 gentinenſi lites mouerunt; non noſtræ terræ filij; ſed alieni
 genæ fuiſſe videntur. Fridericus ille annonam perpetui vi-
 cariꝝ eccleſiæ in Friſenheim; cenobio ſchutterano incorpo-
 rata taxauit. Sub hoc Friderico; anno Chriſti milleſimo
 trecentefimo ſecundo; Guilhelmitæ in ſuburbanum argē-
 tinenſe; vbi hodie cum frugalitate habitant; recepti ſunt;
 in heremitorio; quod a familia Mülnheim creditur erectū.
 Eodem anno die Mercurij ante dominicam Cantate; re-
 conciliatū eſt templum ſummū argentinenſe; quod effu-
 ſione violenta ſanguinis (ciuis enim ciuem in ſummo cho-
 ro vulnerat) fuerat violatū. Dedit episcopis reconci-
 lians; vniuerſis penitentibus; qui ea die quotannis ſacram-
 ædem perituri ſunt; veniæ et indulgentiæ peccatorum; ann-
 octoginta et annos dūos. Sunt apud nos ſacra loca; ſacræ
 diuor; reliquiæ; ſunt ſacrificia; ſunt ſtationes; ſunt magnæ
 proculdubio indulgentiæ; ſunt ceremoniæ; ſunt diuina no-
 cturnaq; cantica; eſt res diuina; eſt et altaris ſacrificium nō
 interceptum; ſed ab aurora in prandium vſq; ſedulo con-
 tinuatū. Sunt quoq; diꝝ tutelares; ſiue patroni; et quēnā
 maior aut fidelior patrona dei matre; in cuius perpetuum
 honorem; ſummum templum dedicatum eſt. Quid ergo
 cogit humana curioſitas; poſthabita neglectaq; tam ſacra
 & ſoleñi æde; et ſpretis episcopij noſtri peculiarib; patrōis
 ad externa lōginquaq; loca diſcurſare; Vt de alijs multis;
 mihi incognitis taceam; vidi ego legiq; bullam; in qua

septingentorum dierum indulgentie largiuntur his : qui
 summū templum in Christi et matris sue apostolorūq; et ^{de ioulu}
 aliorum quorundam sanctorū festiuitatibus; dominicisq; ^{gētijs}
 aut sabbatinis diebus uisitant : qui eius summū altare ^{summe}
 circueunt : q. summā missam : qui canticū Salue regina; aut ^{ecclēsię}
 sermones in ea audiunt; quīue sacrosanctam eucharistiam
 aut extremam unctionem: ad egros deferendam sequūtūr
 aut qui sub pulsū angelicę salutationis uespertino: ter eans
 Sedit Fridericus annis sex (dem dixerint & orarint .
 Obijt anno Christi millesimo trecentesimo sexto: die vice
 sima Decembris (Baptistę .
 Sepult⁹ apud fratrem suū p̄decessorē : in capella scti Ioannis

Ioannes Primus. ^{LX}
^{VIII}
 humili obscuraq; familia natus fuit : quidam di-
 cunt ex pago quodam circa Esselingam : alij pro-
 pe Turregum: quod uerisimilius esse uidetur: et filiū eū fu-
 isse extramrimonialē: pleriq; scribunt. Quisquis fuerit
 siue plebeius siue nobilis: siue in foedere coniūgij: siue ex se-
 do damnatoq; concubitu p̄creatus: cōstat ipm uirē : omni
 uirtute: magna sapientia: religione: prudentia : sacraz litte-
 raz: et utriusq; iuris doctrina: liberalitate : magnificētia:
 zelo et charitate in deum et proximos subditosq; suos or-
 natū: et a nullo suoz p̄decessoz superatū fuisse . Ascendit
 autem sic ad nostrū ep̄atū: mortuo Friderico: canonici ecclē-
 się argentinenfis: indicto pro ep̄i electione capitulo: uigesi-
 ma decēbris die: non poterāt in vnū cōcordare pastorem
 sed quattuor paribus suffragijs : diuersi diuersos elegerāt
 Ioannem de Flerichingen p̄positū : Ioannē de Ochsen-
 stein scholasticū: Hermānum de Dierstein: et Ioannem de
 Erenbergo archidiaconos. Cū nōnulli ex ipsis: apud sedē
 magūtīnā p̄ cōfirmatiōe sua sollicitarēt, Albert⁹ Ro. Rex

IOANNES. I:

Ioannem de Ochsenstein electum; ex sorore nepotem suū adiutare promouereq; cupiens; cancellarium suum hunc Ioannem (qui tum episcopus eistettensis erat) & abbatē parrihiensem; diocesis basileensis; ad sedem apostolicam legatos misit. Summus itaq; pontifex; re cognita; Ioannē ab episcopatu eistettensi transferens; argentinensi; & abbatē parrihiensem circa Keisersbergam; eistettensi ecclesiæ prefecit. Licet hæc pontificis prouisio; stupore multos afficeret; nihilo minus omnis clerus; & ciues argentinenses; Ioannem mirificis honoribus; & magno plausu in pastorem & patrem suum receperunt. Hic non tam præesse quam prodesse desiderans; ecclesiam argentinensem prudētissime rexit; spiritualibus & his quæ ad dei laudem; animarumq; salutem spectant; potissimum intentus; lapidem primariū ad nouum domus fratrum sancti Dominici chorum; manibus suis pro fundamento locauit; ordinisq; illius sanctorum fuit. Statuta non solum prouincialia maguntina; sacerdotibus suis patefecit & inuulgauit; sed et propria sui episcopatus (quæ synodalia vocant) auxit atq; edidit; obseruariq; cepit. Curia & fori episcopalis; ritus reformati; aduocatorum precia taxauit. Hypochrisim & supersticiones; peruersosq; ritus; & errores; quarundam mulierularum (quas beginas aut beguttas appellant) ut bonus & vigilantissimus pastor extirpauit. Atq; sciens dominum deum mandasse; vnicuiq; de proximo suo; ad episcopos aliarum diocesium; litteras transmisit; quibus ipsos fideliter exhortabatur; atq; premonebat; ut scirent sibi populorū suorū; ab hac foeminei sexus gente; si ad ipsos vnq; diuenteret; cauendum esse. De qua etiam profundus iurium interpret; Ioannes Andreas; in clementina; de religiosis domibus; affirmat;

clementina de religiosis domibus huius Ioannis facta uoce editur.

hominum genus esse perniciosum : et ab eis omnino esse
 cauendum: vbi etiā huius episcopi facit mentionē. Memini
 legisse me quōdam in statuto quodam ptinciali sanctū
 esse: vt nulla de cetero ad statum beguttarum admittatur
 nisi quadragesimum etatis sue annum excesserit. Hic etiā
 Ioannes mōasterio Schutterano: viginti pondo: seu libras
 in testamento : pro quodam exoleto anniuersario legauit.
 Suo etiam consensu : et Ioannis vicesimi secundi pape au-
 thoritate: eidem cenobio: ecclesie tres. Salbacensis, Kirdzell
 et Zinzwyler: taxatis annonis incorporate sunt. Pacem
 vbiubi parere potuit: enixe peperit: bella & lites: pro virili
 sedauit: sepe etiam de suis facultatibus non modicum eris
 expendit: vt subortę aut suscitandę dissensiones vel exting-
 ueretur vel intericeretur. Idem fecisse dicunt Rodolphus
 Scherenbergium herbipolensem episcopū: magna laude
 venerandum: qui etiam iniuriam passus: maluit quod nō
 debebat aes belli cupidis largiri: quā sue plebecule tugoria
 incendiorum periculis exponere. Eodem ingenio et mag-
 nanimitate fuit Bertoldus hennenbergensis: Maguntin⁹
 archiepiscopus: Guilhelmi moderni protonotarius: qui
 a vicinis: et ab inuidis insolentibusque quorundam magnatū
 (vnius præsertim misere seducti) prefecit: cleri osenbus
 omniumque censurarum contemptoribus: mirum in modū
 vexatus: multisque suorum iniurijs: dānisque lacessitus: nun-
 que parauit ad arma: vt bellum susciperet: vt armorum vi se
 videretur: misertus indubie pauperum: quæque tugoria
 sciebat mox inito bello: flammis peritura. Laudabo ego
 quoad vixero: Hermannum Hassonem agrippinū archi-
 episcopum: & prædatum eiusdem vrbis senatam: qui in us-
 tras dissensiones: breui tempore passi sunt extingui atque

Rodol-
phus
epus
herbipo-
lensis.

Bertol-
dus hen-
nenber-
gen-
sis
mag-
nanimus
archi-
epus.

Herm-
mannus
archi-
epus
agrippi-
nus.

IOANNES. I.

pacificari: laudabo reuerendum cameracensem episcopū
 qui omnem curam: operam: diligentiam: sollicit' impēdit:
 vt suborta quomodocumq; discordia (vnde apud alios
 ira estuantes: pauperumq; neglectores: dira bella nasci pos-
 terant) non absq; reuerendissimi pontificis Hermanni: &
 vrbis agrippine benivolentia: e medio sustolleretur. Suū
 vtraq; pars gaudiū: glorioso statim triūpho: patefecit: atq;
 prudētissimo dulcissime pacis auctori: misē in modū gra-
 tificata est. Ioannes pretereā: multos pagos: muris &
 menib' dicens: oppida fecit. Mollisheim magna ex parte
 ampliavit: ibiq; validam arcem: a fundamēto extruxit: et
 illic prope Xenodochium: pro pauperibus et emeritis: cū
 quinq; sacerdotum prebendis instituit atq; dotauit. Sicut
 Epigrāma: supra portas hostij: in ipso introitu insculptū:
 declarat: his verbis. Ad laudē dei: et sanctę Marię virginis
 fundatū est hoc hospitale: per venerabilem Ioannem: epis-
 scopū argentinensem primū: anno domini millesimo tri-
 centesimo sedecimo: octauo Idus Septembris.

Hospi-
 tale in
 mollis-
 heims
 institū-
 tum

Extat adhuc diuini et pontificij iuris volumina: in qui-
 bus manus sue scriptura indicatur: in argumentum hones-
 tissimi studij sui: atq; seruidę lectiōis. Prestitit subditis suis
 vt pater: mitissimusq; pater filijs: benignusq; & misericors
 fuit in suos: quos et i dulci pace: et tranquillitate: felicissime
 gubernauit. Reliquit episcopatum: plenum: & abundan-
 tem: temporalibus emolumentis.

Sub hoc Ioanne: anno Christi millesimo trecentesimo vi-
 cesimo sexto: Carmelitę Argentinam venerunt: quorum
 insignis cenobium: extra menia situm: postea metu Caroli

Anne
 lra.
 venit.

Burgundionum ducis (qui Maximiliani romarorum
regis locer erat) a ciuibus a fundo demolitum est. Ha-
buit hic ordo : aetate nostra : virum in sacris & poeticis lit-
teris exercitatissimum : Baptistam Mantuanum : cuius po-
emata vix sunt inferiora vergilianis . Multa ex eis iute-
tus : vtilissima capere posset : absq; veneno : quod non-
nunquam ethnici poetae sub melle propinant . Vtinam
Indimagistri : suis discipulis : hunc poetam : & Prudentiū
cum reliquis christianis poetis : loco spurcissimorum &
inanes fabulas concinnantium : interpretarentur .

Baptis-
ta man-
uanus

ad lude-
magis-
tr. e.

Anno Christi millesimo trecentesimo vicesimo octavo :
ecclesia omnium sanctorum argentinensis : ab Henrico
de Mülnheim equite aurato : fundata est .

Sedit annis viginti quin

Obijt anno Christi millesimo trecentesimo vicesimo
octavo .

Sepultus in Mollisheim : in xenodochio a se constructo : cū
hoc epitaphio

Anno domini millesimo trecentesimo vigesimo octavo
octavo Idus novembris : obiit venerabilis dominus Ioan-
nes episcopus argentinensis primus : fundator & constru-
ctor huius hospitalis

Bertoldus De Bücheck.

LX
IX

Bertoldus iste ordinis teutonicorum : Lantgravi burgundionum filius : a maiore capituli parte electus est : anno Christi octavo post millesimum trecentesimū vicimū : vicesima prima decēbris die : ab vnīuerso clero populoq; honorifice exceptus : in sedemq; pontificalem sublimatus : Quem Carolus cesar : in gradibus summæ ecclesiæ : regalibus insignijs indutus : coronam habens in capite : pomūq; & sceptrum in manibus : præstito de suis regalibus homagio solenniter inuestiuit . Tanta fuit in hoc episcopo liberalitas : tanta religio (id est timor domini) tanta eloquentia : sapientia : & magnanimitas : vt in tota provincia : similis eius inueniri posse nequaquā crederetur . Quamuis etiam aduersam fortunam expertus sit : vt in seipso : verē esse disceret : q; omnes qui pie in Christo vivere volunt : persecutionem patiantur . Mortuo enim argentinenſis ecclesiæ præposito Gebhardo : comite de Friburgo : duo per dilectionem ad præpositurā sunt electi : Ioannes de Liechtenberg & Vdalricus de Sigenow : Bertoldi ex sorore nepos : cui & sanguinis affectu adhærebat : ipsumq; confirmabat : Licet Ioannes Liechtenbergensis : ab archiepiscopo maguntino confirmationem suā accepisset . Cuius fautores offensus : ductu Conradi de Kirczel thesaurarij : Bertoldum nocte intempesta : in pago haselocensi : in curia præpositi : in vincula coniiciunt : & ad diuersa castella captiuum abducunt . Summus vero pontifex Benedictus : huius sacrilegij certior factus : illico Ioanni Senne basilensi episcopo : argentinenſis ecclesiæ administrationem cōmisit : & contra sacri

laudes
Bertol
di .

Bertol
dus ca
pitul .

legos captiuatores (licet contemnerent) censuratum gladio processit. Nec in vniversis: sed in quibusdam argentinensis vrbis ecclesijs interdictum seruabatur. Gubernator episcopatus: erat Rudolfus miles: honesta & preclara familia andelacensi (ex qua sacri romani imperij: quatuor ^{Andela} eligitur eques armatus seu: vt vulgo dicitur: miles) procreatus: cui vice presulis: omnes presides & subiecti iurando se altringebant. Ea tempestate: Albertus austriacae dux: Bertoldo foedere iunctus: ex ciuitate aqnenfi: Argentinam peregre venit: tantumque facinus audiens: oppida & arces Ioannis & Sigismundi liechtenbergenfium: obsidione cingere decreuerat: nisi certo cognouisset: Conradum de Kircsel: huiusce captiuitatis precipuum esse ducem atque auctorem. Qui etiam alioquin cum multis alijs ecclesiasticis Bertoldo insidiabatur: quod edicto publico mandauerat: vt omnes ecclesiarum rectores: & ceteri personatus habentes sacerdotio iniciarentur: in qua re magnam dei partem offenderat. Bertoldus ubi in vinculis quattuor menses latuisset: post plurimos amicorum tractatus: sub multis cationibus: datis obsidibus: varijsque pactis premijs: tandem liberatus est. O mala tempora: in quibus subditi in principem: oves in pastorem: filij in patrem: violentas manus insolenter iniicere ausi fuere. Patrem inquam: a quo vitam animae: sacraque fidei misteria (sicut ipse a Christo per suum vicarium acceperat) acceperunt. Vbi tum domini timor: ubi timor summi pontificis: & eius censurarum: ubi leges: ubi ratio: ubi ius: ubi fas: acquitalque: Temporibus illis: Ludonicus bavarus quartus romanorum imperator: non bene consenserat cum sede apostolica: unde et a regno deturbatus: & anathemate notatus erat. Bertoldus

Bertoldus nonnullis de clero exosus propter honestum coicum

Contra inobedientiam

Ludo- uicus quartus pape contra

BERTOLDVS. II.

vero : tanta prudentia fuit : vt (ne vel summum pontifis
 eum ; vel romanorū imperatorem læderet) Henrico magū
 tinx sedis archiepiscopo perſuaſit : episcoporum eiusdem
 provincie congregationem fieri : apud urbem nemetens
 sem : siue spirensē : vt ex cōmuni consilio : ad sedem ap-
 postolicam : sacrosanctumq; cardineum senatum ; mitterē-
 tur legati Vdalricus cūriēsis episcopus et Gerlacis comes
 de nalloe ; qui pro Ludouico imperatore : papæ reconcili-
 ando ; apud sanctitatem suam enixe laborarent . At Bene-
 dictus papa : Franciæ regem expanseſcens : qui Ludouico
 infestus erat : tot episcoporum precibus : annuere non aus-
 debat . Bertoldus quoq; cum vrbe argentinensi : paterne
 & beniuolenter consentiens : imperterritus : populis suis
 acceptissimus : hostibus vero terribilis : in contribules &
 familiares suos beneficis & liberalis : episcopatum suum
 vehementer auxit : adiiciens ei terras : alijs impignoratas .
 Nā oppida et castella transihenana : Offenburgū Gen gē
 bachum ; & Ortenburgum ; cum suis appendicijs : de mas-
 nu Marchionis badensis (cui ab imperio obnoxia erāt)
 pro quattuor et quādraginta florenorum millibus eripuit
 atq; maximis suis laboribus : meritis : & singulari impera-
 toris beniuolentia (electoribus consentientibus) ecclesiæ
 suæ adiunxit . Arcem Stouffenbergum potenter obsidēs
 solotensis demolitus est : propterea q; Reimbaldus eius no-
 minis miles : Albertum de augia equitem atratum : epis-
 scopi familiarem : in sua parte arcis turbaret : nec pacifice
 in ipsa lineret cōmorari . Ciuitates preterea imperij
 in Alsacia sitæ : Bertoldo ex edicto regis aduersabantur :
 propterea q; ipsi homagium (yti vocant) præstare recte
 faret . Bertoldus autem : auxilio ductum Austriæ : basilis

Bertol-
 dus fili-
 cri con-
 uentū
 episcopi
 perſuas-
 det.

Bertol-
 dus ter-
 ras tras
 rhenas
 nas ab
 imperio
 ecclesiæ
 adiun-
 git.

Stauf-
 fenberg
 rasset.

ensis episcopi: abbatib; morbacensis fratus: oppidū Slets
 stat (quod Ludouici partes foueret) obsidet: vallem le
 boracensem: & alia loca finitima: vinetaq; deuastat. Non ^{Slet}
 minori tamen ignium iactura: Sletstatini: oppida & ^{stat obsi}
 pagos episcopales affecerunt. Tandem episcopus: vires ^{derux}
 imperij: & precipue vrbis argentinensis: formidās: quē in
 mādati: ab impatore acceperat: vt ipsi bellū indiceret: Lu
 douici gratiā (pōtifice dissimulante) sibi cōciliavit. Ber
 toldis quoq; arcem Hoenstein fortissimam: funditus di
 ruit: & solo aequauit. Dambacum: & Bersam pagos ^{Gastar}
 muris & menibus cingens: oppida fecit. Truttenhulens ^{hoenstei}
 ses magnis priuilegijs muniens: a decima de bonis suo ^{Daba}
 labore & sumptu cultis praestanda: exemit. Sacellum in ^{cum ex}
 diuā Catharinae honorem (quam plurimum veneratus ^{Bersa}
 est) a parte meridionali: templi argentinensis extruxit: ^{oppida}
 tresq; aras: cum quattuor praebendis: copiose a se dotatis ^{fiunt.}
 erexit: quantum possessores: leuitarum maiorum munus ^{Capel}
 in summo choro implent: quod olim ad ecclesias colle ^{la fan}
 giatas attinebat. In eodem sacello: sepulchrum suū ex ^{ce La}
 trui viuens mandauerat: sed cum opifices eo inscio: in ^{tharine}
 ornatu & impensis: excessissent: iudicabat se: aut cor ^{extruit}
 pus suū exanime indignum: tam mirifico decore: &
 splendido quietis apparatu. Ideoq; locum illum: pro se
 pultura domini nostri: pro nobis crucifixi: deputans: ali
 um humiliorem: sibi e regione delegit.

BERTOLDVS .II.

Bertoldus iam senio fessus: vt erat vir circūspectissimū: ecclesiāq; suā fidelissimus pastor & rector: ep̄atus regimen Ioanni Liechtenbergenſi preposito: cōmisiſit: in suāq; poſteſtatem terras eius tradidit: quo facilius: abſq; diſſenſione & litium ambagibus: Ioannes ei poſt ſuam mortem ſuſſiceretur.

Iudeo
Iatro. Anno Chriſti milleſimo trecentefimo trigefimo ſeptimo Iudeis quidam Iatro: p̄nellam cui nomen Elyſabeth: occidit: corpus virginis ad ſanctū Andream humatum: ſit ad eius ſepulchrū concuſſus populi cum cera: breui tempore durans. Iudeis per urbem: in pelle ſuilla tractus: & mēbris contuſis in rotam collocatur. Eius ætate: anno Chriſti quadrageſimo poſt milleſimum tricentefimum: Doſmus Carthuſienſium a Ioanne de Myſzna: Gerharde de Saxonia: Vuemhero de Haſſia: ciuib; argentinēſibus: iuxta Bruſcam: erecta eſt. In qua paulo poſt: circa annum Chriſti ſeptuagefimum ſeptimum: Ludolſus Saxo (Cardinalis cuiuſpiam olim confellor) ſacroſanctum illū ordinē (qui nūq; a primis inſtitutis defecit) profeſſus: varia vtiliſſima deuotiſſimaq; conſcripſit. Et inter cætera: meditationes in vitam Chriſti: lectu reuera iocundas: & ad inſtāmandū affectū: idoneas: deuotioniſq; excitatiuas. In primo capite primæ partis: exactus lectior: penſicular: poterit: ipſum quoq; Ludolſum: philoſophum ſcholasticūq; theologum fuiſſe. In eiufdem partis capitulo ſexageſimo octauo: ſuperbiam: luxuriam: & auariciam ſacerdotum etiam religioſorum: acerrime reprehendit. Neq; ſilentio præteriit: in ſtipendijs & beneficijs eccleſiaſticis: plus ſatis abundātes effluenteſq;. Quorū pleriq; neq; ſcētia neq; no

Carthuſienſiū
domus
erigitur

Ludol
l. b. ſic
ret.

bilitate preclari: mitatis almutijs: & enactatis stallis: dimi-
 nutoq; dei cultu: & animar; suffragijs pessundatis: seiplos
 (saltem apud populum murmurare solitum) faciunt de
 execrabili avaricia suspectos. Sub hoc etiã Bertol-
 do: Carolus quartus: in festo dñi Florentij: in Hasela fuit:
 anno imperij sui octavo: acceptaq; reliquiarum sancti Flo-
 rentij parte: in Pragam secum abduxit. Cæterum in
 huius Bertoldi pontificatu: anno Christi millesimo tricē ^{dades}
 tesimo quadagesimo nono: dira intulit ^{maxia}
 sa fere terra. Occubere passim iuvenes & senes: Argentie ^{et iudey}
 sedecim millia referuntur extincta. Nec ulli cognita tantę ^{orū cō}
 mortalitatis radix. Oritur contra iudeos suspicio: fontes ab ^{crena}
 ipsis veneno esse infectos: trahuntur in Berna et Zofingia
 ad cordas: fatentur in questionibus culpam. Inuentū autē
 in fontibus esse venenum: ignibus cremantur. Plebs vr̄bis
 basileensis collecta senatum cogit: vt hebreos itidem exur-
 rat. Nec in ducentis annis vllum intra menia recipiat. Re-
 nunciantur hæc argentinesibus: conuenere Bertoldus &
 ciues cum alijs ciuitatibus: in oppido Benefelt: consultant
 quid facto opus sit: decernunt præsul & alijs pleriq; verpos
 igni aut exilio plectendos: oratores vr̄bis argentinenſis: cō-
 tra asserebant: sibi nihil mali: de suis iudeis constare. Inter-
 duduntur tamen hebrei in Argentina: custodibus adhibi-
 tis: ne effugiant. Populus furens instat: vt flammis exuran-
 tur. Reipublicæ rectores qui tum erant soli triumviri: Gos-
 so Sturmus: Contzo de wyntertura & Petrus swarber:
 populum compescere student: iudeis datam esse fidē pub-
 licam: quam non liceret violari: affirmabant. Neminem
 vltimo plectendum supplicio: nisi iure conuictū et per sen-
 tentiā mortis adiudicatum. Plebs morę impatiens: suspicas

Stur-
mus

BERTOLDVS

bat: Petram muneribus esse corruptum. Fit ingens sedi-
 cio: triumviri tantum furorem ferre impotentes: a se magis-
 tratum abdicant. Novi eliguntur rectores: vincit populus
 que n. vehemens furor iurisiurandi meminisse nō sinebat;
 Vulcano cōmittuntur hebrei: in suggesto: in ipsorum ces-
 miterio: quorum circiter duo millia exusti referuntur: ter-
 tiadecima Februarij die. Quotquot sacro baptismatis fons
 te ablui cupiebant: eis vita data est. Parvuli multi: fidei sa-
 cris iniciandi: vel inuitis parentibus: rogo erepti sunt. Cir-
 cumasorū bona inter opifices manuales distributa. Multi
 tamen opificum: partem suam: vel ad ecclesie summe fabri-
 cam: vel in alios pios vsus: iuxta confessorum suorum ius-
 sa & consilia: disperserunt. O quantum est habere confes-
 sorem prudentem atq; fidelem: non suum sed animarū lu-
 crum accurate querentem.

Tales
 paucos
 inuitis
 parenti-
 bus bap-
 tizari
 passi:
 theolo-
 gi fri-
 burgi
 nuper
 publica
 disputa-
 tione de
 crauerūt
 quibus
 astipus-
 tari suc-
 curet.
 Thieric-
 holer et
 Boatri-
 9 jasi?

Sedit annis viginti quinque

Obijt in die sancte Catharinæ: in qua & natus: & in epi-
 scopum electus fuisse dicitur: anno Christi millesimo tre-
 centesimo quinquagesimo tertio.

Sepultus in sacello eiusdem sancte Catharinæ a se extru-
 cto: cum hoc Epigrammate ad parietem: circa locum pe-
 dum affixo.

Anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo ter-
 tio in die beate Catharinæ virginis: in hac capella per se
 in honorem eiusdem virginis constructa: Sepultus est ve-
 nerabilis Bertoldus de Bücheffe: natus Lantgrauij in Bur-
 genden: huius ecclesiæ episcopus: qui ecclesiam hanc vi-
 ginti quinque annis sapienter rexit. Orate pro eo.

Ioannes de Liechtēbergō LX X

Secundus Ioannes iste omnium cōmuni suffragio in episcopum argensinensem electus est: anno Christi millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio: quarto nonas decembris. Vir fuit admodum deo deuotus: prorsusq; diuinis deditus: integer: maturus: moderatus: humilis: oī sor pompe et fastus: in victu sobrius et temperans: in veste simplex & frugalis: pius: misericors: sincerusq;: cleri sui fautor & amator. Sacros ordines per seipsum contulit: ecclesiasq; & aras dedicauit: ceteraq; omnia officia: quæ ad episcopū attinent: propria in persona exercuit & impleuit. Nō sicut hī qui temporalibus & delicijs vacantes: spiritualia reijciunt in cooperatores. De quorum immensa cupiditate & exactionibus: supra procuraciones extortis: nōnunq; agricolæ ceteriq; populares: ecclesiarum & altarium dedicatio non appetentes: conqueſtionem fecerunt. Neq; enim incredibile est: quosdam vel gloriæ cupiditate: vel libertatis & exemptionis a sua professione: amore: ad insulā & suffraganeatum inhiantes: protutionibus suis renunciaſſe: sperantes forsitan: a pōpulo & ceteris: suorum officiorum egētib;: compensationem sibi esse futuram. At si mortales ipsos: si summū pontificem fallere possumus: deus tamen qui scrutator est cordium: irrideri aut falli non potest.

Dū comitatū Alsacię provinciale (quē lātraviatū vocāt) comites otūngenses itre successiōis ad se deuolutū cōtenderent: Ioannes eūdem a comitib; p̄ſatis maxia pecuniarū summa episcopatu suo comparauit. Quamuis prius ab vltimo Lantgratio Ioanne (in quo stirps illa extincta est)

Deo
nach
quidā
suffra
ganci.

Joanes
lātravi
cū Alſa
cię comit

IOANNES .II .

comitatum illum emisſet . Verū tamen tam ſucceſſu tē-
poris experiretur; terras illas; quæ ad Lantgraviatum perti-
nent; non tantum emolumentū annuū & fructuum inferre
vt magnitudinī precij expoſiti: iuxta cōmunem eſtimatio-
nem reſponderent; tam bona et ſincera fuit conſcientia: tan-
toq; domini timore perſuſus Ioannes: vt a ſummo ponti-
ficē: agnitæ culpæ ſeu imprudentiæ ſuæ veniam poſtulas-
ret; diſpenſationemq; humiliter obtineret: quod menſam
epiſcopalem: haud exiguo ære alieno grauaviſſet. Ioannes
quoq; in contribules & nepotes ſuos : largus & beneficus
fuit: ſibi ipſi quandoq; detrahens: vt ſuos pro virili exalta-
ret . Humanitatē ſingularem : atq; honorem mirificum
impendit generali fratrum minorum capitulo : quod an-
no ſui epiſcopatus octauo: Argentine celebratū fuit. Ge-
neralis a ſancto Franciſco: viciſimus ſecundus : erat Mar-
cus viterbienſis: Prouincialis vero: Albertus marppachius
Aderant tum in eo capitulo: reuerendi patres: deuotiꝝ fra-
tres: octingenti atq; triginta . Cenobium in Dachſten (in
quo canonicos regulares : ſub diti Auguſtini inſtitutis:
Chriſto militantes collocauit) a Ioanne fundatū eſt atq;
erectum: quos Lambertus eius ſucceſſor: paulo poſt eiciēs
in diuerſa loca: assignatis tamen emolumentis : diſperſit.
Introductis in eum locum religioſis ex clīuo ſuperiori: quā
Steyam appellant: in montanis Zaberniæ & Mairimona-
ſterio finitimis. Hic Ioannes: eſi in regiminis ſui principio
cum reipub. argentinenſis ciuib; : aliquātulum diſſentis-
ret: breuī tamen poſt interuallo : ab vrbe indignationem
ſuam excludens et auertens: magnopere ipſam diligere cō-
pit . Nam et Ioannes iniuriā: ſubditis ſuis : a ciuib; ha-
genoienſibus illatam : vlturus: ciuitatem ipſam auxilio ar-

Secū-
dū gē-
te capi-
tulum
fratru
ordinis
ſancti
franciſci

Ceno-
bium i
dachſtei
enſit:

gentinensium : foedere iam sibi copulatorum : obsedit : propugnacula destruxit : & fontium meatus subterraneos obstruxit . Cives quoque Slesstattini : notarium quendam Ioannis captum : ultimo rotæ supplicio affecerunt : quapropter Ioannes : civitatem ipsorum : obsidione cinxit : & postquam vinetis iacturam adduxisset : castra solvit & discessit .

Mag. et
not. ob
siderur.

Slesst
stat ob
siderur.

Huius Ioannis temporibus : Anno sexagesimo quinto post millesimum & trecentesium : turba ingens & societas : ab Anglis & Britonibus : collecta (in qua viginti equitum millia fuisse referuntur) in Alsaciæ fines irruit .

Angli
et vas
stant al
saciæ

Ducem exercitus : archipresbiterum appellabant . Ducque pagos & casulas agricolarum exurunt : ipsos ex rure : arces & oppida intrare compellunt : Appropinquant alienigenæ isti menibus vrbis Argentinae : lacerantque : & ad pugnam provocant ipsos cives : & se cum illis offerunt bellaturos . Aduenerat tempore illo : in hanc regionem

Genie
Larelv
quarr?

Carolus quartus : romanorum imperator : ex Avinione (ubi papam salutaverat) navigio reversus . Diuertit ad oppidum Saltzam : sacrosancti romani imperij principes : ceterosque procures convocans : quorum auxilio peregrinos illos a terris nostris expelleret . Conveniunt imperator cum gente sua : & antistes vrbisque argentinenfis : & terrarum nostrarum incolæ : & apud pagum Etschbolitzheim : castrametantur . Vbi cum dies septem remorati fuissent : Ioannes & vrbis Argentinae : ceterarumque civitatum cives : imperatorem adeunt : ipsius maiestatem hortantur : ut castra solvat : & in Britones & Anglos illos irruat . Quid ultra differre opus sit : quidni festinent : ut illos persequantur : & vincant : qui manibus suis elabi

IOANNES. II.

**2aus
iulij cæ
saris.**

possint. Ad hæc Cæsar : opere precium esse : vt reliquos
rum principum quos litteris suis accersierat) gentes expe-
ctentur : satius esse cum pluribus adiutoribus et maioribus
copijs : quam cum paucis intemptare : hostes aggredi.
Vtinam fuisset Carolus : & essent cæteri christiani impera-
tores : Iulio similes : cui omnis mora molesta fuit : qui
nilil credebatur actum : cum quid superesset agendum. Sci-
ebat enim : periculum in mora esse : & ferrum dum calet
excudi debere. Post multas tandem dilationes : imperas-
tor archipresbiterum illum : cum suis complicibus : e pa-
tria nostra pepulit : insequutus eos vsq; ad Columbariã.
Redeunt ad sua cæsar & ciuitates : nec minori iactura pau-
peres in rure afficiunt : quam gens illa anglicana. Ioannes
cognita & perspecta : tam immensa : & amplissima subdi-
torum suorum calamitate (quam tum ab amicis : tum ab
hostibus perpassi fuerant) misertus desolatæ plebeculæ :
quia pius & misericors : & (velut alter Nicolaus) valde
compatiens erat : & super afflictos : pia gestabat viscera :
grauiter ægrotare coepit : & vita functus est : anno sexas-
gesimo quinto : post millesimum trecentissimum : decima
quarta die Septembris. Sicut eius vitæ socia vir-
tus fuit : ita & gloria mortis comes. Nam demortuum
multi populares : inter diuos assumptum : deiq; confor-
tio ac familiaritate : beatum credidere : suisq; apud deum
immortalem : meritis & intercessionibus : plurimis cor-
pore debilitatis : & vario morborum genere cõfectis : op-
tatissimam incolumitatem redditam esse prædicarunt.
Confluebat ad eius sepulchrum : frequens populi multitu-
do : & ceram cereasq; imagines : illuc affatim appende-
bat. Sed (vt est mobile vulgus) anno dūtaxat vno effusus

no: plebis feruor refriguit: sanctitatisq; suæ fama sopita est

Sedit annis duodecim

Obijt anno Christi millesimo trecentesimo sexagesimo quinto: decimaquarta die Septembris.

Sepultus in capella sancti Ioannis Baptistæ: cum hoc epitaphio

Anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto: Idibus Septembris: obijt venerabilis dominus Ioannes de Liechtenberg episcopus huius ecclesiæ argentincnsis.

Ioannes de Linie tertius ^{LX}_{XI}

Post mortem Ioannis Liechtenbergij: inter canonicos episcopum successorem electuros: grandis altercatio suborta est: & quidē nimis diuturna. Nā in totius anni curriculo: concordari non poterant: quem nam præ cæteris eligere vellent. Summus itaq; pontifex Carolo quarto morem gesturus: antistitem ecclesiæ dedit non conterraneum: neq; germanum: sed natione gallicū. Ad id redacta est: tanta controuersiæ dilatio. Argentinē ses summo pontifici (vt par erat) obtemperaturi: Ioannē illum gallicum: in pastorem suum susceperunt: vndecima Iunij die: anno post millesimum & trecentessimū sexagesimo sexto. Fuit Ioannes iste gallicus: homo dulcis: mansuetus: blandus: & simplex: & corpore formosus: sed lusco: gula: ebrietatiq; deditus: cui nihil tam assiduum: tamq; preciosum erat: quam delicatis epulis: viniq; potionibus vacare. Nec enim mane cuiquam

IOANNES III

**Exod
xviij.**

adnentiāti : facile responsa dabat : nisi gētaculo prius sumpto : immo nisi gallinam ante elixam deuorasset . Per mittebat maiorem regiminis : & administrationis partem praefectis : & officialibus suis . Rarum enim est : ut ab homine nūcūq; sobrio : postulāda sit prudentia . Quod nisi magnatum & antistitum officiati : dum timeant : auariciam oderint : ac munera spreuerint : ius laeditur : res publica pereunt : immo regna labant . Gaudeo tamen illum gallum fuisse : non germanum : ne solis nostratibus : vini cupiditas : ab alienigenis impropere possit . Adeo siquidem gallus iste : ventri & gulae deditus fuit : ut a vulgo cappiutorax : lingua sua fappenesser appellaretur .

**happen
esser vo
canur.**

Cum Ioannes argentinensi ecclesiae : annis quinque praefuisset : translatus est ad maguntinum archiepiscopatum : quippe qui Caroli quarti Ro. imperatoris cognatus fuit . Breui autem tempore : in sede maguntina supererat : quoniam in alta villa : veneno intoxicatus est : anno Christi millesimo trecentesimo septuagesimo tertio . Sub eo : anno Christi millesimo trecentesimo septuagesimo : Ioannes de Ochsenstein decanus argentinē. suggerente Amando de Kyburg praeposito : ex aedibus proprijs : a Renato de Windesheim : noctu captiuus ductus est . Seruus argentinensis : praepositum conscientia tanti flagicii latitantem : apprehendit : & in carcerem vinculaq; coniecit : annosq; duos & dies viginti unum : captiuum detinuit . Cogebaturq; p sumptibus et impensis : quas vulgo acz vocant : circiter octingentos aureos praestare nummos . Decanus autem priusquam libertati restitueretur : quattuor florenorum millia persolvere : & pro impensis nihilominus : centum aureos nūmos : Renato reddere vigebatur . Quomodo

**Deca
nus ca
patur.**

poterit florere: aut florē suū augere respūb: cum in ea pri- ^{Extra}
 mores: apud quos summas rerum est: toruis sese oculis in- ^{discor-}
 tueantur. Taceo de iniurijs: simultatibus: factionibusq: ^{dians}
 quibus non solum Germania: sedet vniuersa christiāitas ^{confra-}
 labefactatur: ne turcos exterminare: ne saltem Constanti- ^{trun-}
 nopolim ab eorum dominatu eripere possit. ^{et ger-}
^{uanor}

Sedit annis quinq.

Obijt Ioannes Anno domini millesimo trecentesimo Sep-
 tuagesimo tertio.

Lambertus de fonte: vulgo de burne. Hic ex mediocri equitū alsaticorum ordine: ^{XII}
 Guilhelmi de fonte: equitis aurati filius: a sede aplica: in
 episcopum argentinensem exaltatus: preter capituli volū-
 tatē: Assumptus est: Septima Septēbris die: Anno Chris-
 ti septuagesimo primo: post millesimum trecentesimum
 fuerat primū monachus ordinis sancti Benedicti: in nouo
 villari vulgo Nuwiler: deinde abbas in Gengenbach: de-
 mū episcopus Briximensis atq; Spirensis: postea Argenti-
 nen. postremum Bambergē, quoniam Caroli quarti
 Imperatoris: magister epistolarū et Cancellari⁹ erat: idēq;
 multa per Imperatorem portuit et obtinuit: sicut enim in
 litteris & doctrina: ita etiam prudentia seculari (ne dicam
 astutia) ceteros excellebat: timidus tamen et secors: ignas-
 trusq; suorum defensor: & inimitis ipsorum exactor fuit. Licetq;
 procures ipsum odio prosequerētur: Fortuna tamen ei rerū
 temporalitū (si fortuna saltem appellanda est) propicia fuit:
 it: postq; antistes Bambergē, euasisset: nihilominus Argē

LAMBETVS .I.

**Cano-
nicos
regula-
res ex
dagstn
eiecit.**

**Opis
du. S
hypo-
lin per
didit.**

**Ceno-
bium
i geng-
endach
aquib-
fidatū
zarigū.**

tinenſis eccleſie admilſtrationē ſibi retinuit: In q̄to canoni-
ci offenſi: alterū preſulē deligere conati: de vno paſtore ꝑhꝫ
dolor) concordēs eſſe nō potuerūt. Hic Lambertus: can-
onicos regulares: a Ioanne Liechtenbergio: in dachſtein
collocatos: eiecit & diſperſit. fratres de ſtenḡa illuc introdu-
cens. Huic Lamberto: dux Lothoringie: oppidū ſancti
Hypoliti: per minas abſtraxiſſe ſcribitur: aſſerens iure ad ſe
hereditario prinere. Sunt qui tā varios ſtatus: totqꝫ ep̄atus
(de quibꝫ ſeſe Lambertus ingeſſerat) ambitioni aſcribāt.
Licet ipſe procul dubio: certo ſcire potuerit: quod deus ſuis
perbis reſiſtar: & det gratiā humilibus: Homini ambitioſo
dulce atqꝫ iucundū eſt: in tota aliqua terra: primū & ſupre-
mū principem eſſe: clementē aut clementiſſimū ſeſe vocari
ab omnibus genua ſelecti: manus & epiſtolas porrigendas
exoſculari: in aduentu ſuo aut exitu: omnē plebeculā accu-
rere: ſeſe necis & vite poteſtatē habere: At vbi moriēdū: vbi
ſub iuſto iudice aſtendū. vbi de cōmiſſis animabus rō red-
denda eſt: Dulcedo in amaritudinem vertitur. Vtinam nō
perpetuo duraturā. Nec tamen lambertum iudicare velim:
Credibile eſt ipſum vanitatis huius mūdi perſeſum: ſe tan-
dem ad deū conuertitſſe: Namqꝫ ad Cenobiū Gengenba-
cēſe redijt: in eo ſepult⁹: Quod olim ab illuſtri familia za-
ringia fundatū: magnificeqꝫ dotatū fuit: Erant olim zarin-
genſes dūtaxat comites Stuartzhe cenobiū fūdatores: poſt
annos aut aliquot: in duces exaltati ſunt. Quorū quidam
dux preclarus: magnificas quaſdā ciuitates: inter Helueci-
os ſiue alpinates: edificauit atqꝫ erexit. Conſido bellicoſiſſi-
mos cōſtantiſſimoſqꝫ Heluecios: propter beneficia iam pri-
dem exhibita: libertateſqꝫ abunde cōceſſas: prope diē Ro-
manorū: imo ſupmo chriſtianorū Regi: principibuſqꝫ no-
ſtris proriſus recōciliatū iri: noſtreqꝫ nationi: cōtra quoli-
bet (criſti ꝑſertim) hoſtes: vnanimiter auxilia preſtituros.

Sub hoc lamberto Anno christi septuagesimo primo: post
 millesimū & trecētesimū: loānīte ī domū viridis insule: vul
 go zu dem grienen werd: Argentine in suburbano curri-
 sicū recepti sūt. Quē dudū a wernhero Senescalco huncen-
 burgenſi. Anno millesimo ducentesimo tricesimo tertio:
 pro canonicis regularibus fundata: eiusq; ecclesia: āno pau-
 lo post Quinquagesimo secūdo: deo dicata phibetur. Verū
 postq; aliquot annos: domus illa: in manibus vel canonico-
 rū regulariū: vel monachorū or. S. bñdicti fuisset: sensim
 cū ipsa religione: deficere cepit. Tum Rulmannus Delphi
 nus: lingua nostra Merſchwin: ciuis Argētoraceñ. ſeculi p-
 tetus: & in amore dei ferueſcens: fundū patrimonijq; ſui
 partē: pro amplificandis loci illius edificijs: tradidit Ioanni
 tis ſacerdotibus: christiq; miniſtris: Fuit Rulmannus ille:
 miris viſionū reuelationūq; gratijs illustratus: opuscula q̄-
 dam ſcripſit (licet in germanica lingua) deuotis admodū
 ytilia: & ad cōtemplationē aptiſſima: Cū pijs fratribus: eo-
 dē in loco: pie vixit: foeliciter apud ipsos requieſcens: locus
 quidē amēnus: & Regū Romanorū: apliceq; ſedis legatorū
 habitatiōe dignus: Religio in ea hodie floret: humane fra-
 gilitati cōſentanea: nec vlli moleſta: dñm deū magis quā
 ſeipm: aut momentaneas voluptates amāti: & ſicut dñs de-
 ns: in ipsa pie colitur: primūq; regnū dei illic & iuſticia eius
 queritur: ita & iuxta eiūſdē ſaluatoris noſtri promiſſum:
 temporalia ei nō deſunt: ſed adiſciuntur.

Hidericus ſecūduſ: de Blā LX
 eſenheim: cognoſe Pulmo: Cū lambertus de ſōte XII
 a ſede aplica: in ep̄m Bambergen ſublīmatuſ: &
 admiſtrator argentine ſcelle: conſtitutuſ eſſet: Canonici
 argētineñ. moleſte ferebāt: admiſtratorē ſibi a papa datū cē
 Indictorū capſo: p ep̄i electiōe: decima q̄nta februarij die:
 āno xp̄i. M. trecēteſimo: ſeptuageſimo. v. Duo p diſcordiā

FRIDERICVS.II.

(qna maxime res dilabuntur) sunt electi: Ioanes de Ochse-
 fenstein decanus:& Georgius de Veldentz Scholasticus:
 Ioannes ab archiepo Moguntino confirmatioe accepta: cur-
 riam sua iudiciaria: aliquanto tpe exercuit: & de reliquis ad
 epm pertinentibus: sese intromisit. Georgio aut suffragijs
 suis renunciare nolente: negociu transferretur ad urbem: vbi
 cu lis & discordia aliquamdiu perdurasset: Summis pon-
 tificis posuimus: neq; Ioanni: neq; Georgio: sed Friderico
 de epatu prouidit. Is protutionis apostolice litteras: vicesi-
 ma secunda septembris die: anno postmillesimu & trece-
 simum septuagesimo quinto: apud Argentinam: legi & pu-
 blicari fecit: paulo post: vicesima sexta decembris die: ab vni-
 uersa ciuitate: & omni clero argentinensi (demptis maioris
 ecclesie canonicis) in epm: cum omni honore est receptus et
 assumptus. Fridericus ille licet etate iuuenis esset: admodu
 tamen doctus: & bonarum litterarum: precipue humani iuris
 litterarum peritus fuit: & strenuus & impertentus: sed plus
 latis audax (ne dica temerarius) cursu temporis esse cepit:
 Mox tamen in vniuersa diocesi: communem pacem procurauit:
 sed in clero & agricolas sibi subditos: diuus exactor fuit:
 insolitas collectas imponens. Vnde collegia Argentinensiu
 bis: que ad sedem apostolicam appellauerat: a senatu etiam
 defendebantur: ita vt mutua vtriusq; concordia tandem cas-
 ptaretur. Abbates & abbatissę: pro suis confirmatombus: gra-
 ti ab illo multa torquebantur. Pauci in episcopatu: tum
 laici: tum sacerdotes: e viuis excesserant: ad quorum relicta
 bona: manus suas rapaces non extenderet: Ioanne comite
 Fürstbergensi: apud Sempachiu: ab heluetijs iterum: oppi-
 du Hasela: i valle Fürziche: contra heredes vsurpauit: Crho-
 nemarchioe Hochbergense filio occiso: fratris suis pagu

*pacem
facit*

*Collec-
tas im-
ponit:*

*Quid
fuit ter-
rarum
et pecu-
nie,*

Herboltzheim vi abstulit: terras quas a comitib' de Och
 fenstein : ad bellū cōtra Heluecios proficiscentibus : tanq̃
 ad fideles manus sibi creditas acceperat : vt illis absentibus
 eas tutaretur: postea reddere recusabat. Præhendens omnia
 hæc loca : veluti farda aperta : ad iura ecclesiæ rediisse .
 Cum quidam argentifodinam : apud Gengenbachum
 repperisset: & illic multis impensis foderent : ipse affirmās
 montem ad se pertinere: argentum inuentum vi abstulit:
 pollicitus se coram romanorum rege: iusticiam illis reddis
 turum . Denum cum vrbs Argentina bannum imperia
 lem incidisset: propterea quod Brunonem de Rapoltstein
 conciuem suum (qui militem anglicum : in graui capti
 uitate detinebat) ad officiū cogere: & vt captiuum liber
 tati redderet : ei persuadere: tarda erat & segnis : edictum
 regiū contra vrbe diuulgabatur in finitimas terras. Prin
 cipes multi comitesq̃ : tanq̃ regijs mandatis parituri : ar
 ma in vrbe mouent : pagos vastant : ciuium ædes : in
 rursitas : igni consumunt: vina : fruges: redditus : ligna:
 sale: alia influxum inferri prohibent : pecora abigunt.
 Fridericus odium in vrbe dissimulans : simulansq̃ be
 niuolentiam : inuito clam cum principibus concilio : per
 suos officiatos : vrbi bellum indicit : pontemq̃ rheni flū
 mis exurere temptat : aptatis ad id incendium lignis aris
 dis : straminibus & sulphure conspersis : in nauesq̃ valis
 das : quæ per rhenum descenderent collocatis: vt belli ma
 gis quam pacis cupidus esse videretur : quamuis sciret si
 bi vt patri cum filijs : pastori cum ouibus esse decertandū.
 Consilio tamen malo corrumpi potuit : habebat enim
 ipse confessorem : monachum ordinis augustinenisium :
 cui nomen Ioanni de Mucence . Hunc perhibent: depre

Bruno
de Ra
poltstei

Reg vr
bi cōtra
rius.

De cō
fessore
Frider
ci mo
nach
augu
stinia
no.

FRIDERICVS .II.

dationi pecorum ciuitatis : non solum interfuisse : sed et
 opem attulisse : et militis more : partem accepisse spoliore.
 Et hic tamen senex admodum erat : sed ampla & spacio
 sa : vel nulla conscientia . Nam quoties Fridericus : nocte
 intempesta : aliquo eques proficisci volebat : confessor ille
 iamprimum expergefactus : atq; e lecto surgens : horis cas
 tronicis : ante missae officium dici solitis : nondum persolutis
 rem illi diuinam faciebat . Episcopi mores : ex confessoris
 vita : candidè lector diiudicare potes . Nec id ordini mas
 culam iniurit : nam neq; Christi collegio defuit ludas . Po
 terat hic frater : in florenti terra : cum domino suo : pacifice
 viuere : sed furore genij sui : aut caco daemonis astutia : impul
 sus est : vt esset ei viuendum latronis ritu : vt tantum habe
 ret : quantum rapere potuisset . Bello tandem a rege roma
 norum sedato : Fridericus contristari coepit : qd non om
 nia ex sententia sua successerant : nec voti compos euasisset :
 quoniam militibus suis : in magno aere obnoxius fuit :
 quod se ipsis prestaturus : sub syngrapho spoponderat . Non
 cogitabat ipse : qd terras per bella parare : sit aureo hamo
 piscari . Equites solutionem appetentes : ipsum tandè Fri
 dericum : quem paulo ante adiuerant : persequi : & iacturis
 afficere coeperunt . Propterea Fridericus deliberabat : qua
 nam via e nostro fugiens : alium quempiam epatum : asse
 qui possit . Nam et dudum pro archiepiscopatu maguntino
 et item treuerensi : sollicitus instabat : vt elector imperij vo
 caretur : tanta fuit ambitione suffusus . Summus itaq; po
 tiffex : epatum traiectensem ei contulit : & ab eodè Guil
 helmum auelensis : ad argentinensem transfudit . Experti
 hac rem officiales : praefectiq; Friderici : obedientiam ei mox
 subtrahunt : ac deinceps neq; arces neq; oppida : nec ullū
 epatus argentiniensis receptaculū : ipsi patere sinūt . Cogitur

Excu
 satur
 cr. lo.

Frideri
 ric' con
 traxit
 es alie
 num i
 bello.

Fridericus noctu clam ex terris nostris abscedere: corpore imbecillis; animoque tabescens. Poterat ipse dulcissima vita frui: poterat & in opulento et amoenissimo epatu: gloriosum atque iocundum statum traducere: si iuxta nomen suum: pacis amator: si dei cultor: si ecclesie sue fidelis pastor: si humilis et deuotus domine nostre: patronusque sue: capellanus fuisset. Sed sui mores: ipsum pene omnibus exosum reddiderunt: ipsis etiam agricolis. Imperitum enim et ignobile vulgus: non diu sustinet pressuras. Immo agricolae: pulmonis ipsi cognomen indiderunt: aiunt etenim illum: pro dei pulmonem iurare solitum fuisse: et ideo cum hodie sui habent merionem: epus dicitur pulmo: hec et illa perpetravit. Quam elegans dictionem aut cognomen: versus in hodiernum diem post se reliquit. Turpe est christiano cuilibet: domini dei venerabile nomen blasphemare: aut incallum proloqui: longe turpius episcopo et principi spirituali. Imprudenter mihi fecisse videtur Fridericus: quod militum et belliferos quare auxilio fretus: urbem tam potentem: ab Aenea Silvio: in desitum et moribus germanorum: tam opte laudatam: vel expugnare: vel in suam plenam potestatem: trahere se posse sperabat. Urbem inquam qua summę dignitatis titulum habebat: in qua summum templum: in qua chrysuma consecratur: in qua sedes pontificia: in qua prius clerici: in qua oculi eius archidiaconi: in qua tribunus. Nec alius quicquam pontifex: solo equorum et equitum fastu: se in honore et dignitate: iuribusque suis: defendi posse confidat. Quid enim efficiet ducem: imo mille equites in diocesi: quam dragita: quicquagita: aut centum quicquam hominum millia inhabitant: si omnes (quod absit) factione contra ipsum inita: a iusta subiectione: et obedientia: deficere conarentur. Quod si Fridericus: aut alius quicquam presul: non equorum fragore: sed ornatis moribus: studiis spiritualibus: operibus bonis: et exercitiis ad episcopum pertinentibus: magis quam in Marte delectatus fuisset: a subditis

Co. no
minat
pulmo
ab agri
collis.

Exco.
lentia
urbium i
quibus
ecclesie
sunt ca
thedra
les.

Non so
lis ar
mis co
servant
episco
patibus.

FRIDERICVS .II.

*Alcius
epi nō
regit
us.*

tanq̃ a filijs vt fidus pater diligeretur. Adde si religio in
deum : si comitas in subditos : si liberalitas in pauperes : in
xenodochia : in prosecutas : si iusticia absq̃ concussione : si
publicorum criminum : & scandalorum : censura floreret
Si vt ad tribunal & sigillum : ita et ad om̃ium rationalium
pascua et pastores : vigilanter animaduerneretur (oportet
enim hoc facere : et illud non obmittere) si apud primā
ædem sacram : minus nonnunq̃ pontificium impleri
populus cerneret : tum etsi forte per pauci ex factiosis : cōtra
iustam auctoritatem insurgere molirentur : reliqua tamen
& maior hominum pars : christianæ fidei tenax : et iustis
ciam amans : victa magis virtutum exemplo : quam fas
tellitum fastu : reuerentiam honestati præstitura : absq̃ ar
morum motu sumptuoso : sponte niteretur ceteror̃ fos
pire contumaciam : & ad officium virgere peritaces. Itaq̃
si ad officia (quæ necq̃ summus pontifex : nec archiepisco
pi facere erubescunt) exēplaris accederet honestas : hostijs
deo magis acceptis : victoriam sperare & populos subdere
liceret. Fridericus etiam basileensis ecclesiæ administratis
onem gessit : exercitum in Streniam movit : Hechingam
oppidum sub arce Hohenzorn situm expugnauit. Pro
quo cōmutationis via : a comitibus wirttembergensibus
oppidum sancti Hyppoliti : in Alsacia suæ diocæsis : con
secutus est. Fridericus nihilominus ab episcopatu argen
tinensi eiectus : opulentū ipsam reliquit : quippe cui adhuc
quotannis : quadraginta aureorum millia : in emolumen
tis inferebantur. Posteaq̃ in Traiectum descendisset : post
aliquot tempora : anno Christi millesimo quadringente
simo quadragesimo : Argentinam peregrinus venisset : &
nonnullis sibi cognitis : sese manifestasse perhibetur.

*Reddi
tus epi
sub Fri
derico.*

Sedit Argentinæ annis quindecim: quos vno solo dēpto
in bellis contra Argentinenses contriuit.

Burckardus De Lützel, LX
stein Secundus. Hic præpositus fuit argentinensis: eam: q̃ XIII

præposituram: domino Crispiniano de Ochsenstein: re
signauit: qui deinceps eandem cessit Roberto fratri Fri
derici palatini: qui postea archiepiscopus coloniensis erat
sit. Hic in episcopum electus: non potuit præualere: con
tra promissionē ab ap. sede factam: ideoq; cedere coactus
fuit: retento sibi muneris dati: hoc est Rubiaci & terrarū
attinentium: dominatu. Cumq; prosapia sua defecisset:
ipse relicto: & posthabito statu spiritali: dispensatione
summi pontificis impetrata: vxorem duxit: ex qua duos
suscepit filios: Iacobum & Guilhelmum: qui postea ab
arce & oppido paterno expulsi sunt: per Fridericum co
mitem rhēni palatinum: & vita in exilio functi: absq; li
beris: obtinuitq; palatinus arcem: quam obsidione cin
xit: & potēter expugnauit: anno Christi millesimo qua
dringentesimo quinquagesimo secundo: in Nouembri.
Atq; ita familia Lützelsteina: prorsus extincta est. Sicut
& multæ in Alsacia: finitimisq; locis: prosapiæ defecerūt:
ex quibus olim multi processerant prælati: & canonici
ecclesiæ argentinensis. At in rebus mundi huius (qui &
ipse tandem peribit) nihil stabile: nihil perpetuum. Cre
dibile est multos comites: olim filios suos tradidisse: vel
monastico vel ecclesiastico statui: ne paternæ hereditatis
coheredes essent: & filij reliq̃ti seculares exaltarentur: &
familia propagarentur. Quod si genitores: deo vniuer
L

familia
luta
distina
defecta

Quare
nonnū
quatu
magne
familie
defecte
runt

fali promissori: confisi essent: et filios suos frugaliter vitare
institissent: hodie forsitan ipsorum progenies subsisterent:
nec essent prorsus extinctæ.
Sedit annis duobus

LX
XV

Guilelmus Secundus de
Diebth: ex ep̄atu traiectensi: auctoritate papali:
transfertur ad argentinensem: vbi in ep̄um assum
ptus est: anno Christi millesimo trecentesimo nonagesimo
quarto: die lunæ decimaquarta mensis decēbris. Qui (vt
predecessoris sui vestigia imitaretur) pluribus annis cum
argentinensibus bella gessit: minus tamen prospere: quā
uis enim dimidiam partē terrę trāschenanę: Offenburgi:
Gengenbach &c (quā ep̄atus argentinēsis: pro magno
ære: vt in Bertoldo secundo diximus: a romano imperio
virtutibus eiusdem Bertoldi de Bichec? impignoratam
possedit) Roberto regi libere reddidit: Zabarniamq;
duci Lothoringię tradere voluerit: vt alieno saltem subis
dio: foelicius cōtra ciuitatē triūpharet. Tñ cōiuentibus
dño Higelmanno de Vinstingen decano: & Fridrico
de Hohenzorn camerario (q̄ Guilelmo inuidebant) a
ciuibus argentinensibus in Mollisheim captus: Argentis
namq; deductus est. Et cum dissensio inter ipsum et ciues
ab archiepiscopo maguntino: et marchione badensi (qui
presentes Argentinę fuerant) sopiri nequaquā posset: prefa
ti duo canonici: et quidam de magistraturā conciliū con
stantiense: proprijs in personis: citati sunt: illucq; Guilel
mus perductus est: et cautione ab ipso: et a ciuibus rece
pta: causa ventilari coepit: mutuisq; articulis: longo tēpore
(vt fieri solet) in libellum cōscriptis: ep̄us tandem liberta
tē restitutus est. Ciuitas vero ob iniectas in presulē manus:

Guil
helmus
capitur

cēſuras apoſtolicas et hānū iperialē: reſreſſaliaſq; ſerre nō
 lēs et nequīs: ſed abſolutiōis egēs et expetēs: tū ipſi ſacro
 ſancto cōcilio: tū Sigismūdo chriſtianiffimo o iōanē regi
 qd ipſij principē cōpiſſet: grādē atre cō: non mū ſum
 mā preſtare cogebātur. Denū Guilhelm⁹ Zaberniā redijt
 illicq; manſit ciuitati infeſtus: et canonicis exoſus: nec epiſ:
 neq; ſacerdotis officiū exercēs: neq; magnus deri ſui anas
 tor neq; deſenſor: ſed durus annuaz collectaz exactor: ter
 ras epatus alienoz ere admodū grauauit: ſed officiales: et
 pfecti ſui (vt nōnūquā fieri ſolet) nō parē ditabāt. Cōtra
 mores eius et ſui añceſſoris Friderici: imo iuxta tenorē lit
 teraz fraternitatis: cōtra imēſam auariciā et cupiditatē: cō
 traq; peruerſum atq; execrabilem epōz illorū ſtatū: laica
 lem et regulari diſciplinē cōtrariū: decanus et capitulū ma
 ioris eccleſie: inter ſe et p̄latoſ alioſ: et abbates: beneficia
 toſq; in diocēſi: ſanctiſſimā vnionē et fraternitatē: auctoz
 ritate apoſtolica approbatā: atq; munitā: in omniq; ius
 roſundatā: prouiderē inchoarūt. Quā oēs canonici ſec̄e pre
 ſertim vacante: iurant: et q̄libet ep⁹ ex eis electus: denuo
 iurat: ſe ſeruaturz. Quippe ne ep⁹ ipſe: vllā in ſuos deri
 cos thyrānidē exerceat: neq; exactionē ab eis indebitas ex
 torqueat: nec priuilegiū beneficiū fructus: abſq; capituli
 ſui cōſenſu: ſede apoſtolica obtineat. Iuratq; ep⁹ diſtri
 cte ſeruare ſe velle ſtatutā ſinodalia antiqua: et p̄nūcialia:
 et ſe mādaturz: vt ab alijs obſeruetur ſibi ſubiectis. Ferūt
 huic Guilhelfo: Fridericū de Blācheim p̄ximū p̄cede
 cſſorē (quē ab argentinēſi ad traiectēſem eccleſiā tranſla
 tum diximus) inter alia: hæc verba ſcripſiſſe: quod ſibi
 cauere: et potentia vrbis argentinēſis: ab infidelitate vaſal
 lorū et a capituli ſui vel imperitia vel ſimplicitate.

CONRADVS, III.

Sedit annis quadraginta quattuor
 Moritur **G**uilielmus anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono : pridie nonas Octobris.
 Sepultus in Mollisheim: in hospitali : cum hoc epigrammate. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono : pridie nonas Octobris : obiit reuerendus pater dominus **G**uilielmus de Dieffen : epus argentinensis.

LX
XVI **C**onradus De Busnang
 Suetus. **G**uilielmo mortuo: electus fuit a maiore capituli parte: **C**onradus de Busnang: portarius & cellerarius: qui dum ad summum altare duceretur: in eoq; poneretur: & chorus canticum Ambrosij & Augustini psalleret: Barones & ceteri Alsaciae magnates (quibus electus displicuit: q; alienigena & suetus esset) intrantes locum electionis: cum residua & minore capituli parte: super elegerunt dominum Ioannem de Ochsenstein praepositum: surdastrum & similiter in altare locauerunt: sperantes ipsum vi intrudere posse. **C**onradus autem vir prudens: ac magnae industriae: in ecclesiâq; beneficis: videns se quibusdâ canonicis: ipsi etiâ ciuitati argentinensi displicere: velut amator pacis: & misertus ecclesiae: ne ex scismate dâna pateretur: clam capitulo: & ciuibus: omne ius suum cessit **Robert**o filio **Steffani** Baurariae ducis: filij **Robert**i romae regis: auctoritate **Forlicis** papae: in basilicensi synodo electi: interueniente: **R**eseruauit autem **C**onradus sibi dominium oppidi **Rubi**acensis: & pagorum adiacentium: qui ad munus datum (vulgo die olermondar) pertinent: sitorum in episcopatu basilicensi: quibus bene praefuit: & paz

cifice rexit: vsq; ad finē vitę sue.

Obijt quarto Idus Martij: anno christi millesimo quadringentesimo septuagesimo primo.

Sepultus argentine in capella S. Iohannis baptiste.

Circa hęc tpa sub cōcilio Basileensi anno millesimo, cccc. quadragesimo quarto: Ludovicus primogenit⁹ Caroli: seprimi regis Galloꝝ. Dalphinus cū patre discors: magna gēte secū sumpta: intratit Alsatiā: eamq; miserabiliter vastatit: oppida & pagos igni succendit: multis sese dedētib; fidē: suo ne dicā patrio more egre seruatit: nec etati: nec sexui: nec aris: neq; templis peperit. **Cenūtur** hodie passim vestigia tantę calamitatis: pars sui exercitus in reditu ad Galliam: nihil sibi metuens: a ciuib; Slesstatensib; et alijs: q; ex finitimis pagis illuc cōfugerant: subtili astu: per arbores humi deiectas intercepta: deuicta: occisa & spoliata est.

Amu
niaci
alsaciā
vastat

Sedit

Robertus dux Bauarie. Ro
bertus inita prius magna obligatiōe in Hagenaia: Vrbi argentine si facta: Argentinā cū octingētis equitib;: Inter quos comites & barones fuerūt: sex & viginti: dēptis patre & fratrib;: magnifice ingressus est. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono. Et quia adhuc iuuenis: & quē nemo reprehēdere audeat: ret: neq; velle: incepit esse amator deliciarū: sertrans magis: modū vitēdi principis seclularis: quā ecclesiastici: publicas em̄ nuptias filio celebratit: magna cleri & laicoꝝ catētra ad illas intritata. Noctu quadā mulierculā maritatā accessurus cecidit: & tibīā dexterā fregit. Concubinas magnifice dotauit: quarū vnā Henricus Martini de Brethen duxit vxorē: grossos argentine mīꝝ in modū dilexit: Alchimia magnū es profudit: illectus a quodā abbate apostas

LX
XV

ROBERTVS

ta. Dicebatur: quod a predonibus partē spoliōrū: vulgari
nostro bütpfennig: accepisset: Multas non legit: sed imitar
laici: in cena domini cōmunicauit: horas canonicas &
oratiōes quasdam peculiāres: quōtīdie legit: Campanarū
pulsū: in memoriā dominice passiōis: hora merīdiei
Veneris die dumtaxat: antea fieri solitū: vt ammodo
quotīdie fieret: concessa peccatorum venia: iuxta synodi
moguntine decretū: instituit. Cum vt episcopus incedere
vellet: veste talari: alioquin breui tunica: et gladio quā
doq; super accincto: vt eques vtebatur. Inprimis autem
frugalitatem seruabat: Nam propter pręterita bella: non
solum nō thesaurum: sed neq; vasa aurea vel argentea repe
perit. Verum duodecim ei crathes argenteos: pater suus
dux Stephanus: dono dedit: sed neq; stannee lances super
erant: aulici enim (Immo nobiles) ex ligneis scutellis man
ducabant. Paulo post argentea vasa fabricari curauit: ex
dono: a Sigismundo austriae duce: sibi impenso. Nam illū
Robertus: negotiorū causa: in Oeniponte: vulgo Ins
bruc: visitauerat: Tum Sigismundus (vt sunt liberalissi
mi austriae duces) quattuor ei massas rotundas (quas tortu
las vocant) quadrīngentorū pretio florenorū: dono dedit
Tante fuit etiā frugalitatis Robertus: vt nec farlitio: neq;
tunica serica indueretur. Tante moderationis fuit: vt senex
iam in episcopatu: locum cantoris: festo purificationis do
minę nostrę: in summo templo suppleret: ne res diuina
negligeretur. Lex enim est Argentinensis cleri: vt absente
cantore: solennia magnarū quarundā festiuitatū cantica
non fiant: et quia pestis tempore: omnes canonici secesser
ant: rogatus aduenit: et in sede cantoris: diuini cultus
amore: stetit.

In primis eius annis: ludonictis Cardinalis arelatensis: a
cōcilio Basiliensi: ad germaniā inferiorem missus: cū lega

*Sigis
mundus
austrie
dux lib
eralliss
mus.*

tionis munere functus. Basiliā redire vellet : quarto supra ^{Zudo}
 Argentinā milliario : a Iohanne comite de Eberstein : et ^{uicus}
 baronibus de Luczelsstein : corūq; cōplicitibus : violenter ^{arclatē}
 intraditur : obruitur : et equis : mulisq; onerarijs : spoliat ^{sis spo}
 Cardinalis autē vix evasit : ad oppidū Benselt festinās : quē ^{liaute}
 audito ciuitatis nomine : respondisse mox ferunt. Bene ^{Bens}
 valet pro nobis. Ante oppidum ipsū : paritū facellū : in pub ^{felt.}
 lica strata : extructū est : In quo Imago et insignia Cardis
 nalis : multo tempe depicta fuere : suspectus fuit Rober
 tus : se hoc facinus dissimulasse : quotquot vero huius la
 trocinij : sacrilegijq; conscij : participesq; fuere : vel in corpe
 vel in fama : vel in substantia : apertissime dampnū sūt per
 pessi : Cardinalis ad Slesstat conductus : cuidā Iohāni de
 lapide : qui tres lingūas probe noterat : inter cetera dixit : Si
 nobiles illi : qui nos spoliarūt : scirent in quibus negotijs
 legationem suscepimus : & q̄tū pro gloria et laude : et
 in creneto germanice nationis : laboremus : nō solū nos
 nō spoliassent : sed corpore & rebus : nobis adiumento fuiss
 sent : suppetiasq; & cōmeatus : ac ministrassent. ¶

Sub hoc Roberto nobilis ars im̄ p̄floria : inuenta fuit : a quo
 dam argētinensi : licet incōplete : sed cū is Magistriā descē
 deret : ad alios quosdā : in hac arte inuestiganda : similiter la
 borantes : ductū cuiusdā Ioannis gensz fleisch : ex senio cecit ^{Ar}
 in domo boni mōtis gutenbergi : in qua hodie collegiū : est ^{impre}
 itristar : ea ars cōpleta & cōsummata fuit : in laudem Ger ^{senia or}
 manorum sempiternam. ¶ ^{iginē}
^{supflit.}

Sub hoc Roberto : anno cristi millesimo q̄dringētesimo : sep
 tuagesimo octavo : officiū predicatōis : i sūmo tēplo : ceptū ^{et fici}
 fuit : accedēte cōsēsu suo : q; vicaria : capellani ep̄i cui v̄t ep̄s ^{um pre}
 collator erat : auctoritate apostolica incorporaretur officio ^{dicaō}
 predicatoris. Ad quā rem obrinēdā : multos & magnos la ^{is in ec}
^{clesia}
^{argen}
^{tinen}
^{si}
^{institui}
^{itur.}

ROBERTVS

Petr⁹
schott⁹
senator bores fecit: & auxiliū impēfalsq; nō mediocres prestitit: Pe-
trus schottus senator: & prouisor fabricę: operamq; dedit:
vt magister iohannes geyley de Keyfersbergo: sacre pagine
professor: ad illud assumendū primus vocaretur: qui vsq;
hodie huic officio: cōstāter: seruenter: absq; assentatiōe: cū
bono vitę testimonio preest. Et annos preuit triginta.

Ioa-
nes cri-
ger
verat, Fuit etiā sub hoc Roberto plebanus qdā Argentineñ.
Iohannes criutzer: Theologie professor: vita & doctrina pro-
batissimus: qui propter iura parochię: & quia manifestissis-
ma vicia: cōstantissime reprehendebat: a quibsdam priui-
legiatis: & a nōnullis ciuibz (qui fratribz illis adheferāt)
magnas iniurias ppassus est: sed deus psecutores suos: mani-
feste & ad oculū puniuit. Vn⁹ in Rheno suffocatus est: alter
in patibulo suspensus: quidā in lupanari repente occubuit:
quartus furti reus: diu in carcere latuit: alius in hospitali enu-
trit⁹. Tpius huius Roberti: āno Christi millesimo qua-

Quin-
q; mo-
nastr-
ria di-
nitur dringentesimo septuagesimo quito. In fine anni: Cites Ar-
gentinenfes: quinq; pclara monasteria: extra vrbis menia si-
ta: propter metū Caroli Burgūdionū ducis: fundit⁹ demo-
liti sunt. Cameltarz. s. scilicet S. Marci. S. Agnetis: scilicet Iōā-
nis in vndis: & poenitentū. Quarū quidē poenitentū mo-
nasteriū: intra muros: in vicū Vtengallē: translātū est: &
eiusdē nouę ecclesię: primariū lapidē: in fundamento posuit
dñs Paulus Mūthart: doctissimus legū professor: ecclesięq;

Paul⁹
muth-
art Eg-
gelig
theolo-
gus S. Petri iunioris preposit⁹. Presentibus magistris Eggelin-
go de Bransuica: & Iohanne Keyfersbergio Theologis pro-
fundissimis: āno septuagesimo octato: die Iāuarij vicesima
Sedit Robertus annis

Ioa-
nes
Keyfers-
pergius Obijt anno Christi millesimo quadringentesimo. lxxviij.
Sepultus Zabernie cū hoc epitaphio. Hic (in die S. Luce.
iacet. R. in xpō pater & d. d. Robert⁹ illustis dux Baurarie.

ac comes palatinus rhēni : insignis ecclesiæ argentinensis
episcopus: Alsatia:q; Lantgrauus : qui anno domini mil-
lesimo quadringentesimo septuagesimo octauo: die deci-
ma septima Octobris : christianissime obiit in domino :
pontificatus sui anno tricesimo octauo.

Floruerunt a multis annis: in hoc ep̄atu: multa diuersorū *De mo-
naste-
rijs et
abba-
tjjs or-
dinis
sancti
benedi-
dicti.*
ordinum monasteria: a principibus: ep̄is: et cæteris magna
tibus: fundata. Vt de reliquis ordinibus taceamus: solius
ordinis sancti Benedicti: fuisse abbatia: vnde decim: præposi-
tū dicit: vna S. Fidis: in Slesstat: altera leboracensis: a
Carolo magno fundata. Et ep̄atus tamen: supra quattuor
decim in longitudine: ac septem in latitudine: miliaria nō
habet. Ex quibus sancti Benedicti cenobijs: quedam circa
hanc ætatem: in collegia secularia trāslata sunt: quedam
hodie ruinam patiuntur: quedam minantur. In paucis ad-
huc inuolata et integra Benedicti religio floret. Nescio ep̄i:
scopoz an abbatum secordia: an eorū dissimulatione: qui
bus etiam non egentibus: sacerdotia conferuntur: aut re-
nia mittuntur: tam pia loca: ad dei gloriam: a pijs fundato-
ribus olim erecta: palam omnibus intereant. Et si quedam
adhuc diuitijs temporalibus abundant: paucos tamen in
eis intēnes: qui pro tantis beneficijs atq; emolumentis:
deo grati sint: qui pro vniuersali ecclesia: deum exorent: q;
diuinas laudes persoluant: qui mortuorū animabus succur-
rant: vt pio illorū voto satisfiat: qui tantas quōdam opes
quas animabus suis profuturas sperauerant: elargiti sunt.
Horrendum est: q; tanti prouentus a christianissimis prin-
cipibus: olim ad dei gloriā: suarumq; aniarū salutē: libera-
lissime profusi (quibus quadraginta aut plures: optimo
deo seruientes: sustentari possent) sintintur a quattuor
aut quinque: per ignauiam & incuriam absorberi: fallun-

ROBERTVS

Pro
episcopis
p^{re}sentibus
con
tra
m^u
l^u
tarios

tur nostre etatis militares: et ordⁱs equestris viri: existimā
tes cenobia esse filior^u suorum xenodochia: tanq^{uam} sui maior^u
res illa fundarint. Ecclesie enī et monasteria: ab imperator^u
ribus: a regibus: a ducibus: ab epⁱs: et a ceteris preclarissⁱmⁱs
mis viris: olim erecta atq^{ue} fundata sunt. Non pro venato
ribus: nō pro lasciuⁱs: nō p^{ro} ociosis: alex^{ander}: venerit: et gulę de
ditis: sed pro his: qui dies et noctes: sedulo et enixe: cōdito
ri redēptoriq^{ue} nostro: pro nobis crucifixo (apud quē non
est personar^u acceptio) famularentur: ac debitū obsequiū
prestarent. Nec tamen inficior: procer^u filios: litteris et vir
tutibus deditos: et ad deo seminandū idoneos: ceteris posse
p^{re}ferri. Taceo de collegijs: pro femineo sexu (quē Grego
rius magnus deuotū appellauit) institutis. Vtinā sexus
ille: deo dicatus: qui de Christi patrimonio: delicate pasci
tur: seipsum nō aliquādo de stupro et adulterio: proliq^{ue}
partu: suspectū redderet atq^{ue} infamem. Vtinā nō herbis:
nō quarundā incisione venire: nō luridis potiōib^{us}: nō lo
tionibus pedū exquisitis: vel abortum procuraret: vel fetū
prefocaret. Scandala multa et horrenda flagicia: e medio
tollerentur: si epⁱ officio suo pastoralī satisfacerēt: qui me
rito terreni possent: si crederent sanguinē et vicia: quę sua
negligenti dissimulatione propagāt: de manibus suis tām
dem requiri: seq^{ue} de subditor^u vita: corā sup^{er}mo tribunali
rationem: iustissimo deo reddituros. Neq^{ue} enī frustra inter
duodecim seculi abusiōes: episcopus negligens: decimo gra
du est collocatus.

Aduer
tant
Chri
sti sp^{iritu}
se et p^{ro}
centu
filie

LX
XV
III

Robertus prepositus: otho
nis Bavarie ducis filius: patruelesq^{ue} Roberti p^{re}dicti: elig^{it}
anno dñi millesimo quadringentesimo septuagesimo octa
uo, Mox impetrauit a Sixto quarto: primos omnium bñfici

orum fructus: quos nonnulli ad beneficia intrantes conquererebatur satis exacte: ab ipsis per collectores extorqueri. Primus illorum exactor a domino deo: lepra percussus est. Impetravit etiam Albertus privilegium eius butiri in quadragesima: per dies celsim: mandans suis: ut eo privilegio: pro taxa per diversas sumas: iuxta cuiuslibet facultatem imposita: uterentur. Sicque non parva contributio: a clero & populo collecta est: in finem: ut terre: & prebentis episcoporum: diversis impignorati: redimeretur. Procuravitque Albertus: fieri tormenta bellica: quas bombardas vocant. Dicebat tamen more suo vulgus: de pecunia: ex licentia butiri masticandi corrasa: bombardas illas esse fusas: vocas eas bombardas butiri: lingua sua anckenbüchsen. Permuterat enim statim assumpti episcopus: affirmans se minimi digiti: manus sinistre amputationem pati velle: pro eo quod prepositus mansisset: non assumpto episcopo. Idem Albertus introduxit fratres S. Francisci reformatos: & christianam frugalitatem magis affines ad cenobium in Zabernia: in quo prius habitauerat monachum de Steya vocati qui paulo ante translati fuerunt in clericos sacculares: ad ecclesiam collegiatam: ab Alberto quoque erectam. Mansuetus fuit Albertus: pacificus: & humilis. Nam cum in quibusdam inter ipsum & urbem argentinensem: differentibus: res in palacio curiam: sub arbitris ageretur: ipse humiliter & modeste: ex episcopali curia: per plateas priorum pedes ascendit: et Raymundum gallum: sedis apostolice legatum: bellum nerum in Thuringas denuo in Germaniam: laxatis scelerum poenis: colligentem: genu flexo: palam in campis extra urbem mentis: honorifice excepit. Oppidum Sultz cum nonnullis pagis: vi hostium abstractis: sua modestia: quousque conditiombus: cum bona pace: ecclesie sue: a munificentissimo rege Maximiliano: restitutum iterum impetravit. Vallē Prusce: in qua collegium est S. Florēti (quod calculum & herniam visitatur: super praeteritum & triginta annos aliquantulum reduxit. propositura f. Fidis in Sletstat a Friderico Suevici duce sudata: mense epicali corparari obtinuit;

Primus
fructus
impe-
tratur
Eius
butiri
concedi
tur.

Dino
res re-
formati
recipi-
untur
zabern
nie.

Dati
milia
num.

ALBERTVS

Arcem Dachstein munitiorem magnisque splendidā expensis: supra septem millia florenorum effecit. Ecclesiam collegiatam zaberniensem: magna ex parte ampliam: eicūq; capellam (in qua sepulturam mīro extruxerat opere) adiunxit. Altaris tabula admodum preciosa: ornavit: quotidianā perpetuamq; missam in ea fundavit: et anniuersariam sui memoriam: octoginta presbiteris peragendam: assignatis honestis redditibus instituit. Insulā preciosam baculūq; pastorale (quibus predecessores sui annos supra centū caruere) ex integro fieri procurauit. Domum episcopi zaberniensem varijs edificijs ornavit: officinas opificum quasdam: in alia loca transtulit: quasdam cū equorū carcere demolitis: a fundo reedificare cepit. Arcem ysenburgū (quam Dagobertus olim pre ceteris sibi mansionis locū elegerat) apud Rubiacum reparauit: discordias inter ecclesiam argentinensem & militares de Hattstat: commutatione quadā diremit: in coena domini: amicos suos per se cōmunicauit: in summis festiuitatibus: & in quadragesima: in Zabernia (utinam in maiori templo) missas legit: atq; in festis beatę Marię virginis: in cuius vigilijs aut pro festis in pane & aqua ieiunauit: ecclesię ieiunia districte obseruauit. Horas canonicas cū cursu domine nostre cōgruis horis quotidie dixit: nec vnquā (quibuscūq; negocijs occuparetur) in crastinum diem distulit: in senectute sua (ut est cōditio senū) pecuniarū auarus esse cepit: quamuis etiā filios ex humana fragilitate viderit atq; nepotes. Detestabatur tamen vehemēter: si quis propriam & publicam domū: veluti uxorem: foueret concubinam. Iudeos ab episcopatu expulit: sed ab eis persuasus: qui rem priuatam rei publicę preferunt: illos reassumpsit. Synodum cleri semel

celebravit: Diocesim suam visitare incepit: sed quorū d̄
resistentia fatigatus: statim desistit: Ecclesiam S. Martini ar
gentinē: ex adulterio violatā recō cliauit: In lecto egrotidiz
nis sacramentū Eucharistię bis cū devotione: magna q̄ gras
tiarū actiōe sūpsit: sacro sancto q̄ oleo inūctus ē. De hoc ma
gnam sibi cōscientiā fecit: q̄ in electione: sua canonicī neq̄
confessi: neq̄ Eucharistię sacramento cōmuniati fuisse r.

Sedit Albertus annis viginti septē: mensibus nouem: die
bus quinq̄.

Obijt anno millesimo quingentesimo sexto: vicesima die
mensis Augusti: quę fuit Iouis: post festum Assumptionis
beate Marię virginis: infra tertiam & quartam horas.

Sepultus in Zabenia,

Huius Alberti temporibus: anno Christi millesimo q̄stas ^{factio}
dringētesimo nonagesimo tertio. Liga quedā & factio ru- ^{russica}
stica; conflata fuit: quā: den buntschu; ap pellabant: prin- ^{na.}
cipales fuerunt: Ioannes vltman Magister ciuū in Schlet- ^{Bunt}
stat. Hansers Iacob de Blienswiler: & Nicolaus ziegler de ^{schuo}
Storzhheim: hi tres: vocatis alijs passim agricolis: qui decex
rant: ad montē vngaricū: conspirauerūt cōtra processus cur
riarū Argentinensiu: cōtra cōsistoriū Rotū ilensē & cōtra
iusticiā quā indilatā vocant: Fecerunt etiā mētione de plu
ralibus in beneficijs: existimantes indignū: quod vnus cū
horrenda diuini cultus iactura: tantū absorberet: quantū in
quatuor aut quinq̄ honestos & bonos christi ministros di
stribui posset: & licet plebei barbariq̄ forent: visum tamen
est eis: vt arbitror: iniquū esse: quod fabri lignarij aut ferra
rij: aut obscuri cuiusuis opificis filius: indectus. Nec de ecc
lesia Romana bene meritis. De christi patrimonio: statū
& magnificentia filij principis aut comitis equare nō eris

ALBETVS. I.

bescit: Proditū tamen sunt factioſi illi & Ioannes vlmah Baſileg. Nicolaus ziegler in Schlerſtatt in quattuor partes ſecti ſunt; multis digiti amputati; nōnullis qui fuga ſibi conſuſ luerūt; amicorū interceſſione: Albertus clementiā impēdit; in corpore nō caſtigans; bonis tamen eorum conſiſcatis.

Peruer
ſſim⁹
ritus p
beyſers
ber in
aboleſ.

Inter nōnullas nō ſatis probatas cōſuetudines: apud argentoracū quondā obſeruatas: Ioannes Feiſerbergius ſuis cōtionibus deo propicio aliquas in primis huius Alberti annis eradicauit. Ille preſertim turpis ad modū ritus: per eū extirpatus eſt: quo in annua ſummī templi dedicatione: ex tota ferme dioceſi: in ſacrā & ſummā edem: tanq̃ in diuerſi forū cōtinerat: vtriuſq̃ ſexus tam in gens caterua: vt tēplū tota nocte i populo ſcateret: & quāuis huiuſcemodi conuentus a primario eccleſie ritus: quo vigilabant & dormientes excitabantur: ortus ſit: hęc Argentinenſis cōgregatio: potius orgia bacchi. Veneruſq̃ ſacrauit tharthareas Plutonis faces: quā chriſti ceremonias: aut pias chriſtianorū vigilias preſeſcere videbatur: Vas etenim in diue Catharinę ſacello reponi ſolebat: vnde vinū aduſis depromebatur: & ſi quiſquam dormire cōperata: pximo quouis: acicula vel alio acutiore ferro pungebatur: vt expurgaretur. Mos ille diuini gratia: Ioāne Feiſerbergio redamāte: & Petro ſchoſto reipublice primario reſtore coop. rante: e medio foeliciter eſt ſublatus.

Paup
no. 18:
ultimo
ſuppli
no plec
ten. 113
eucha
riſtia
negata
aut

Mos etiā alter impius a Ioanne Feiſerbergio extinctus eſt: quo in argentoraco captiui ultimo ſupplicio: p quibus cum p flagitijs plectendi. Eucharistię Sacramento nequaquē muniebantur: predicauerat cōtra id Feiſerbergius: Mendicantes autē: deſumpto Carmelita quodā doctiſſimo theologo Ioāne ſritag de diſſeldorp q̃ Feiſerbergio aſtipulabat: ne ſenatū forſitan offenderet: cōſuetudinē itā tolerari poſſe

se contendebant: Ideoq; consiliū petitū a p̄claris vniuersi-
tatibus: a theologis & iurēcōsultis. On nes vnanimi de-
cre-
to cōcernebāt. Captiuos vltimo supplicio p̄sciēdēs con-
fessos: & id expetētes: iuxta apertissimas iuris sanctiōes: et
charistia communicari debere. Itaq; christiana fēderis: er-
gij sententia p̄ualuit in hodiernum diē: Nēpe senato-
res qui tum reipublice argentinensi p̄fuerē: sue prudētie
nequaquā innixi: veritatē rationabiliter p̄suadētibus: aus-
res benignas p̄bere solebant: & ad iusticiā & honestatē
flecti: vt generosi est animi cōditio sinebāt: Nō adeo vas-
luit in eis affectus ad statuta vel cōsuetudines: nullo vero
fundamēto suffultas: vt nō veritati potiusq; pristinis mori-
bus sese cōformarent.

Sub hoc quoq; Alberto: Sūme: triūq; collegiatarū ecclia-
rū scholasticis decernētib' litterasq; signatibus: eandē Lit-
dimagistri sermones in summo templo p̄ quadagesimā
futu-
ros cū suis discipulis visitabunt. Et vt ad id sint prom-
ptiores: dñs Stephanus de Vtenheim, R. p. Christophori
Basiliē. ep̄i ex fratre nepos: ex hereditate paterna censum
quinq; Florenorum: super pago Krutergerstheim cōpara-
uit. Quorum quattuor singulis scholarum magistris: quin-
tus vero aureus: sororibus p̄nitentibus distribuetur.

Temporibus etiam huius Alberti: anno quo Carolus
octauus Gallorū rex: per Italiā exercitum ducēs. Neapo-
lim expugnat: morbus quidā multis annis antea incogni-
tus hoīes Italię: deinde Germanię: & vtrobiq; terrarum in-
trauit: quē morbum Francię seu gallicum vocauerūt. Rode-
bat hic morbus facies hūanas: & cetera corpis mēbra vsq;
ad medullas et ossa: quib' etiā nares eradicabat: et cū aliq;
vix tadē sanarēt: relicta tñ mās in eis mēbroz: qdā cōtrae-
tio: Explorātū fuit: hāc pestē plurimū eē cōtagiosā: p̄cipue

GVILHELMVS III

a mulieribꝫ immundis: ephebos & viros illam cōtraxisse credebatur: Pertimescendū est: nō prius eam prorsus cessaturam: quā nos a blasphemijs: ab impudicis vestibus: a crebra fornicatiōe: ne dicam adulterio: stupro: & quidē impuberū raptū (omitto incestū) abstinēamus.

LX
XV
III

Qui
fuerint
in elec/
tiōe ca/
nonici.

Guīlhelmus tertius. **Et co**
mītibꝫ Honstein Cōitatꝫ provincialis (quē Lantgratia
tūm vocant) thuringiorꝫ: Vicariꝫ in spūalibꝫ Iacobi lies
benstein Archiepiscopi Moguntini: postqꝫ sedes diebus
viginti & mense vno vacasset: eligitur: die nona mēsis octo
bris: Anno domini millesimo quīngentesimo sexto: Capi
tulares fuerūt: Philippꝫ de lapide sup̄iori p̄positus: Hoie
rꝫ de Barbij decanus: wolgangꝫ de hewen cantor: Frī
dericꝫ Bauarię dux camerarius: Henricꝫ de hennenberg
scholasticꝫ: iubilens: frater auię maternę electi: Nam Guīl
helmus electꝫ: secūdū lineā maternā est: ex comitibꝫ Plei
nenbergen. Inter canonicos capitulares fuerūt: quattuor Ba
uarię duces: quorꝫ vnus ep̄s Ratisponeñ. Robertꝫ: Alter
admirator Frisingen. Philippꝫ: Fridericꝫ camerariꝫ de quo
sup̄a Ioānes canonicꝫ: Ex marchionibꝫ Badeñ: tres. Vnus
ep̄s Traiecten Fridericꝫ: Carolꝫ & Rodulphꝫ. Ex fra
tre Christofero nepotes sui: Ex comitibꝫ de Rhynecꝫ duo
fratres Thomas & Ioānes. Ex barōibꝫ de Lymphurg duo
quorꝫ vnus ep̄s Bambergen: alter Hieronimꝫ: Ex baro
nibꝫ de hewen duo: quorū vnus ep̄s Curien. Henricꝫ:
alter eius nepos wolffgāgꝫ Cantor: de quo sup̄a: Ex bar
onibꝫ de brandis: vnus Ioannes: Ex comitibꝫ de Monte
forti vnus Henricꝫ.

Electus licet gr̃ate iuuenis: tamen facūdus apud italos in Ticinensi: apud germanos in Friburgensi gymnasijs: vtrāq; censuram audiuit: magistratū egregiē gessit: multarumq; rez̃ experientiam consecutus est: quippe. qui multa vidit: multa audiuit: multisq; tractatibus: etiā imperij Roma in interfuit: apud Reuerendissimū dominū Bertholdū hennenbergium: archiep̃m Moguntinū: cuius pronepos est: ex sorore: Guillelmus castina electionis sue die: ad grauem & prestantē virū dixit: se malle vno sermo cōtentū esse: quā ppter collectas: cōcubinatū deri dissimulare aut tolerare. Verba hęc ep̃o qui innocentiam & integritatē pre se fert: digna.

Confirmatur Bononię quarta die octobris: a Iulio sec̃s. Lauda
tur Iu
lius pa
pa. ij.
do papa. magnifico templi diui Petri instauratore: qui & tum Bononienses a tyranno quodam liberauit:

Ordinatur in sacerdotem zabernię dominica Reminis
scere eodem anno.

Mox dominica Letare: anno millesimo quingētesimo Guilb
elmus
soleni
ter con
secrat.
septimo. In choro summi templi. Consecratur: ab Ernesto saxonię duce: Primate Germanię & archiep̃o Magdeburgeñ. Coop̃atores consecrationis fuerūt: Henricus de hex̃ ep̃us Curieñ: Henricus schertlin suffraganeus Spirensis: Ioannes ortwin ordinis predicatorū suffraganeus Argētinensis. Cui consecrationi interfuit personaliter Maximilianus Romanorū rex: cū nonnullis alijs principibus. Consecratione perfecta vocauit Rex ad prandium Archiep̃iscopū Magdeburgeñ. & Guillelmū qui ambo in Rochetis suis cū rege equitauerunt ad Ioannitas: vbi rex tum hospitabatur.

Feria tertia sequēt: Rex Maximilianus contulit regalia Ad reg
galia i
ustit.
Guillelmo solenniter in Hagenoia: ad hoc ex sententiā regis: singulari gratia & benivolentia vocato.

GUILHELMVS. II.

De cō- Statim post festū pasche Guilielmus ascendit ad Con-
uentu stantiam: ad conuentū principiū imperij: quem Rex indixit
princi rat: ad vicesimū tertium Aprilis diem: in quo multi princi-
pū con pes cōuenerant: & Guilielmus noster vnus fuit ex deputa-
stanti- tis. Idem cōuentus dissolutus fuit die Iulij vicesima: quinq-
lis. ta: quid pro laude dei: pro incremento reipublice christianę
 ac pro decore germanice nationis illic deliberatū ac effectū
 sit: posterī nostri visuri sunt.

Argen- Guilielmus quarta Octobris die: anni eiusdem Argē-
toraci tinā intrauit: Cum sexcentis & quadraginta equis & equis
magni tibus politissimis: quorū multi Cathaphracti erant seu cas-
fice in ligati: Inter quos fuit Philippus Marchio badensis: filius
trat Christophori: comitesq; & barones decem & nouem.

De p A dero seculari & a Religiosis: a ciuitate Argentinenfi
pina. & ab oppidis Imperij romani in Alsaria sitis: propina fa-
 cta est epō: in auro & argento: mille quatuorcentorum &
 quatuor. cum dimidio florenorum: In vino Carathe sex:
 In Avena quartalia centum viginti quinq;.

Comi- Ioannes Feiserbergius Concionator: in sermonibus suis
tina sa- persuaserat pridem dero & populo: ad contribuendā pecu-
crane; niam: pueris siue scholasticis quattuor prestandam: qui sa-
ro. eu; cerdotem summi templi: sacratissimā Eucharistiam: ad ins-
chari- firmos cōmunicandos deferentē comitarentur: Duobus
stie a preeuntibus: duobus sequentibus: & cantica de venerabilis-
schola si sacramento cōcinentibus. Collecta est pecunia: & reddis-
stia; tus annui empti: pueris illis in perpetuū distribuendi: hęc
quatuor eandem institutionē et comitaturam scholarium: sacerdot faciē-
facienda dam: Guilielmus probauit: confirmauit & in perpetuū su-
institut peradditis indulgentijs duraturam esse decreuit.

In pri- In primo Guilhelmi pontificatus anno: Cōuentus mo-
mo nasterij Gengenbacen. sabbatē suū Cōradū de mülnheim
Actio
aut dis
gensio
genge;
tracsi;

sua vi cepit & in carcere n. vinculaq; coniecit: Lasciua forsitan ex opulentiā orta est: Errant laici militares: qui contra ep̄os: contra sacram religionem: suis assistunt consanguineis: iam d. d. dicatis: & si nō palam: saltem tacite: & interpretatiue professis: Si suos nepotes: ipsorumq; immortales animas diligerent: profecto sinerent ep̄os illis intendere: illos regere: refrenare: & ad officiū iugumq; debitum reducere: Non interest procerū: se de illis: que ad religionē: que ad vota: que ad disciplinam monasticam spectant ingerere. Episcopoꝝ est illa circūspicere: ad officiū suū quemlibet cogere: Ideo siquidē episcopi & super intendentes vocantur: Merito timeant proceres: ne laxam suorū vitam defendendo: & suas & illorum animas in ignē precipitent sempiternum.

Sub hoc etiam Guilhelmo: moniales in Bybelis suā ^{Bybelis.} magistrā ab officio violenter eiecerunt. Sed opera Guilhelmi: magistra honori reddita: & moniales pro meritis sunt castigatē

Sub hoc etiam Guilhelmo feria pasche secūda: Anni millesimi quingentesimi septimi: quidā faber ferrarius: Ioannes natione: fureus: furore & odio in omnē clerum secularē: inflammatus: et agnato gladio mane summā intrauit ecclesiam: ac irrupit in beatę Marię virginis capellā: sacerdotes quosdam percussit: absq; tamen sanguinis offensione: Vehementia tamen doloris affecit: precipue dominū Ioannem militis: senem & honestū: quosdam vero diuina celebrantes: ab altaribus pepulit atq; fugauit. Vix tandē captus: in turrim a senatu duci iussus est: ac per decem menses vsq; in hodiernū detentus. Quia enim varius in verbis est & moribus: iam furiosus: iam demoniacus existimatur: Ideo senatus distulit sententiā hactenus contra ipsum pro-

CVILHELMVS.III.

ferre Quicquid de illo: siue audaci ac temerario: siue despe-
rato furiosoq; homine futurū est: quicquid ab Antistite
nostro Guilhelmo ac senatu populoq; Argentinenſi ſubſe-
quentibus fiet temporibus Thomas wolphiū iunior ac
curate proſequetur. Is enim Chronicum librū (vt ex eo ipſo
audimus) de rebus geſtiſq; noſtratibus: ab ipſo prime-
uo argentinensium exordio. Iurante deo aggreſſurus eſt
Cuius ceptis: vt Chriſtus optimus maxim⁹ faueat: Ioannes
Feilerbergius probatiſſimus atq; idē ſacundiſſimus theol-
ogus & ego plurimū optamus.

Postea vero anno Chriſti octauo ſupra milleſimū quīn-
gentieſimū: die iunij. xxiij. quæ fuit prædara corporis chriſti
feſtiuitas. Guilhelmus verū ep̄m & paſtorem exhibere vo-
lens: ſummā miſſam in ſummo altari: ſummę eccleſię ſuę ca-
thedralis ſolenniter decantauit: miniſtrantibus ad arā Flo-
riero de Barbi decano: & Sigismūdo Comite de alta ſlam-
ma (vulgo Hoenloe) illo euangelij. hoc epiſtolam legen-
tibus. Re diuina peracta: Guilhelmus eucharistiā tota ſta-
tione circumferens: in reditu ad ſummā eodem ſingulis ſena-
torū argentinensium capitibus: pro veteri more: pacē optans
impoſuit. Aderat magna vtriuſq; ſex⁹ cætera: quę & detro-
tionem & ſtuporem præſe ferre viſa eſt: qm̄ proximi quatuor
anteceſſores ep̄i: ab adulatoribus forſitan ſeducti: per
centū (& vltra) annorū cūricula: nihil huiuſcemodī ep̄atus
officij memorantur impleuiſſe. Conſidimus itaq; Guilhel-
mū: multo maiora ep̄i munera: indies præſenteranter facturū
ad dei gloriā: ad animarū ſalutē: ad eccleſię ſuę dec⁹: ad ſuę
ipſius paternitatis laudem perpetuā: ad cleri maiore venerationē:
ad mutuā ciuiū beniuolentiā: ad cōmunē patrię pacē
ad viciorū extermiiniū: & ad neceſſariā morū reformationē:

TELOS

Ad gloriam dei op. Max.

Ad Latidem Guilhelmi Honsteini Argentinensis epi
scopi: suorumq; antecessorum omniū: memoriam sempiternam.

Ad gratificandū in signi capitulo.

Ad decus vrbis Argentinensis.

Ad mutuam vtrinq; concordiam: facilius conseruandam
Ad illustrandam patriam: totumq; episcopatū: quo ad res
ecclesiasticas.

Ad solaciū eorū: q̄i bonas litteras colunt: & antiquitates amant.

Romanæ ecclesie: Iulio. II.

Romano imperio. Maximiliano primo presidentib;.

Gubernante iustissime Remp. Argentinensem Henrico
Ingoldo.

Cathalogū hunc: rerū vetustate: verborūq; pondere
nobilissimū.

Ioannes Grieninger: Ciuis Argentinensis: formis excussit

Anno natalium christianorum: millesimo supra quingentesimū: octauo. Die vero vndetrigesima Mensis Augusti.

Castigatorib; Ioanne Adelpho Mülingo Argentinē
si. & Gerualdo Souphero brisgoico.

TELOS

REGISTRVM

Antistitum Argentoracensium ordines alphabetico ; bre
uiscule collectus,

Index

Amandus	fo. v.	Fridericus. ij. fo. lvi.	Othbertus	fo. xx.	
Arbogastus	fo. viij.	Garotinus	fo. x.	Otho	fo. xxx.
Ansoaldus	fo. ix.	Gundoaldus	fo. xij.	Rotharius	fo. xi.
Aldus	fo. x.	Gando	fo. xij.	Rodobaldus	fo. xi.
Aulidulfus	fo. xv.	Gymoldus	fo. xvij.	Remigius	fo. xv.
Adelochus	fo. xvij.	Gotfridus	fo. xx.	Recho	fo. xvi.
Altuicus	fo. xxvi	Gaülhelm ^o . I. fo. xxvij	Radoldus. I.	fo. xvij.	
Albertus	fo. lxiij	Gebehardus	fo. xxxij	Radoldus. ij. fo. x. x.	
Bitulfus	fo. ix.	Gralther ^o	fo. xxxvij.	Regenhardus	fo. xix.
Bernoldus	fo. xvij.	Guilhelmus. ij. fo. lix.	Richuinus	fo. xx.	
Baldramus	fo. xix.	Guilhelmus. iij. f. lxvi.	Ruthardus	fo. xxi.	
Baldus	fo. xxv.	Heddo	fo. xiiij.	Rudolphus	fo. xxxiiij.
Baldetrinus	fo. xxxi.	Hetzelo	fo. xxvij	Robertus	fo. lxi.
Bruno	fo. xxxij	Henricus. I. fo.	Solarius	fo. vij	
Burcard ^o . I. fo. xxxij.		Henricus. ij.	Theobaldus	fo. xxx.	
Bertoldus. I. fo. xxxvij		Henricus. iij. fo. xxxvij	Valentinus	fo. vij.	
Bertoldus. II. fo.		Henricus. iiij.	Vto. I.	fo. xij.	
Burcardus. II. fo. lix.		Iustus	fo. vi	Vto	fo. xvi
Cuno	fo. xxxi.	Ioannes. I.		Vto. ij.	fo. xvij.
Conradus. I. fo. xxxiiij		Ioannes. ij.		Vto. iij.	fo. xxi.
Conradus. II. fo. xxxv.		Ioannes. iij. fo. liiij.		wigemus.	fo. xiiij
Conradus. III. fo. xliij.		Landeberthus	fo. x.	wandelfridus	fo. xiiij.
Conradus. IIII. fo. lx.		Labolus	fo. xi.	wilderolfus	fo. xxv.
Erlehardus	fo. xvij.	Lambertus	fo. lv.	werenharis.	fo. xxvij
Ercsenbaldus	fo. xxi.	Maximinus	fo. vi.	wereharius. ij.	fo. xxix
Florentius	fo. viij.	Magnus	fo. ix.		
Fridericus. I.		Magnebertus	fo. xi.		

TELOS

Gerulius Sopherus
Brifgorius ad Lectore

Scriptis posthabitis lector facunde iocosus
Turbula que vatum deliciosa dedit
Perlege pontificum vitas: moreque decentes
Aurea quos virtus fecit inire polos
Vrbs quibus Argentina nitet tu quando thiam
Primus abhinc tuleras presul Amantem sacram
Digna quidem scitu cernes exempla probatam
Vivendi normam quis bene constituit
Ingenia at quorum vicinis si pressa videbis
Haud vultu ducas sed meminisse velis
Inter bisseuos habuit quos Christus amatos
Discipulos certe degener vnus erat
Hinc & quia dulcis polles Iacobe facultas
Dicendi claret: famigerata prius
Nec non pontificum (celebras quos rite) sacrorum
Lucida portabunt te super astra: preces,

TELOS